

T.C.
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

SANATÇININ İNTİHARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezin Yazarı

İrfan POLAT

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hasan AKTAŞ

RİZE 2014

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu tezi bilimsel metotlara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak hazırlayıp sunduğumu, tezde bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve sonuçları belirttiğimi ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim. 15.08.2014

İrfan POLAT

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
GİRİŞ	9

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR VAROLUŞ BİÇİMİ VE YAŞAM FELSEFESİ OLARAK İNTİHAR

1.1. Schopenhauer ve Yaşam Felsefesi	12
1.2. Kierkegaard, Kaygı ve Karakter Tipleri	15
1.3. Heidegger ve Otantik	16
1.4. Erich Fromm ve Kendini Savunan İnsan	17
1.5. Sisifos Söyleni'nde İntihar ve Entelektüellik	18
1.6. Zerdüş'te ve Üst-insan	20

İKİNCİ BÖLÜM

İNTİHAR VE İNTİHARIN BİREYSEL VE TOPLUMSAL YÖNÜ

2.1. Sosyolojik Ve Psikolojik Bir Unsur Olarak İntihar	23
2.2. İntihar Türleri	24
2.3. Dinî Bir Yasaklanmışlık Olarak İntihar	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYA EDEBİYATINDA MÜNTEHİR SANATÇILAR

3.1. Stefan ZWEIG	36
3.2. Walter BENJAMIN	37
3.3. Vladmir MAYAKOVSKI	39
3.4. Sarah KANE	49
3.4.1. Suratına Tiyatro	53
3.5. Sadık HİDAYET	58

3.6. Edouard LEVÉ	62
-----------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EDEBİYATINDA MÜNTEHİR SANAÇILAR

4.1. Beşir FUAD	65
4.2. Sadullah PAŞA	67
4.3. Nilgün MARMARA	71
4.4. İlhami ÇİÇEK	74
4.5. Zafer Ekin KARABAY	78
4.6. Kaan İNCE	80
4.7. Âdem YOKSUN	84
4.8. Can İREN	86
4.9. Metin AKBAŞ	89
4.10. Ziya GÖKALP	93
4.11. Sosyal EKİNCİ	97
4.12. Nazir AKALIN	99
4.13. Hüseyin ALACATLI	100
4.14 Kanat GÜNER	104
4.15. İlhan Şevket AYKUT	106
4.16. Celâl SILAY	108
4.17. Emîr ÇELEBİ	110
4.18. Yedikuleli Fâizî	111
4.19. Ömer İhyaüddin.	111
4.20. Galib Efendi	112
4.21. Halil Nihat BOZTEPE	114
4.22. Turgut GÜNAY	115

4.23. Şâkir Efendi	116
4.24. Şekib Efendi	118
4.25. Kemal TAŞTEKİN	119
4.26. Özge DİRİK	119
4.27. Kenan ÖZCAN	120
4.28. Metin KAÇAN	122

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRK ŞİİRİNDE İNTİHAR

5.1 Âsaf Paşa / İntihar Kasidesi	126
5.2. Hasan Ali KASIR / Alternatif Bir Ölümün Adıdır İntihar	128
5.3. Turgut UYAR / Birçok Ölüm İçin Rastlantı	130
5.4. Turgut UYAR/ Bir İntihar Akşamı Üzerine Söylenti	132
5.5. Cahit Sıtkı TARANCI/ Lambanı Kendin Söndür	134
5.6. Orhan Veli KANIK / İntihar	136
5.7. küçük İskender / Ne Çok	136
5.8. Ahmet HAŞİM / Ölmek	138
5.9 Cemal SÜREYA / İntihar.	139
5.10. Atilla İLHAN/ayaküstü intihar	139
5.11. Taha ÇAĞLAROĞLU/İntihar	140
5.12. Behçet NECATİGİL/İntihar II	141
5.13. Bâki Ayhan T./İntihar Sonrası	144
5.14. Ömer KARAYILAN/İntihara Parelel	146
5.15. Ahmet OKTAY/Walter Benjamin	147

ALTINCI BÖLÜM

GENEL HATLARIYLA TÜRK ROMANINDA/NESRİNDE KONU OLARAK İNTİHAR

6.1. Tarık BUĞRA/Siyah Kehribar	151
6.2.Hüseyin Rahmi GÜRPINAR/Ben Deli Miyim	152
6.3. Kemal TAHİR/Esir Şehrin İnsanları	153
6.4. Hüseyin Rahmi GÜRPINAR/Ölüm Bir Kurtuluş Mudur	154
6.5. Ahmet Midhat EFENDİ/Jön Türk	156
6.6. Refik Halid KARAY/Kadınlar Tekkesi	157
6.7. Halid Ziya UŞAKLIGİL/Aşk-ı Memnû	158
6.8. Necip Fazıl KISAKÜREK/Bir Adam Yaratmak	159
6.9. Yusuf ATILGAN/Anayurt Oteli	161
6.10. Ahmet Hamdi TANPINAR/Huzur	162

YEDİNCİ BÖLÜM

İNTİHARA EKLER

SONUÇ	169
KAYNAKLAR	173
DİZİN	181
ÖZET	185
ABSTRACT	186
ÖZ GEÇMİŞ	187

ÖN SÖZ

Modern yaşamın getirdiği akımlar olarak modernizm ve post-modernizm, bireydeki yalnızlık hâlini toplumsallıktan bireyselliğe indirgemiş ve böylelikle “İnsan Doğasını Anlamak” ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bir üretkenlik, entelektüellik ve yaratıcılık erbablığı olarak sanatkârlık da beraberinde getirmiş olduğu “bilme, sorgulama ve yalnızlaşma” temleriyle beraber, içsellik ve içe doğru nüfuz etmiş bireyin dünyaya yüklediği anlamı kaymaya uğratmıştır. Bu çalışmada sanatçıların dünyaya yüklediği/yükleyemediği ve dolayısıyla intihara başvurdukları süreç edebî eser odaklı olarak ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızda Nurullah ULUTAŞ’ın *Türk Romanında İntihar* başlıklı doktora tezinden, Cemile SÜMEYRA’nın *Türk Edebiyatında İntihar* adlı kitabından, Adem Eyüp YILMAZ’ın *Edebiyat Ve İntihar* adlı çalışmasından yararlanılmış ve söz konusu çalışmalara ek olarak farklı konular işlenmiştir. Bunlardan ilki, birinci bölümde entelektüel bir birikim olarak sanatçının duygu ve düşünce dünyasını ifade edebilmek ve kavrayabilmek için, bu konudaki en önemli ve en çok yararlanılan kaynakların bir sentezi olarak felsefî entelektüellik olan buhran, kendini gerçekleştirme ve entelektüellik kavramlarına değinilmiş, daha sonra da psikolojideki ünlü teorilerle beraber sanatçının ruh halini anlatabilecek bir profil çizilmeye çalışılmıştır.

Bunun yanında, ikinci bölümde intiharın sosyolojik boyutu bahsedildiği üzere DURKHEIM’in *İntihar* adlı eserinden yararlanılarak intihar çeşitleri örnekleriyle beraber açıklanmış ve devamında intiharın dinî yönü İslamiyet ağırlıklı olarak Kur’an’dan örneklerle ortaya konulmuş ve intihara dair İslamiyet’te ortaya atılan farklı görüşler ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, dünya edebiyatından bir kaç müntehir isim eserlerinden örnekleriyle beraber ele alınmıştır. Bu müntehir isimler, daha önce literatürde adı duyulmamış ve örnekleri üzerine yoğun çalışmalar yapılmamış sanatçıların arasından seçilmiştir. Ele alınan sanatçıların eserleri, birinci bölümde ele alınan *Bir Varoluş Biçimi ve Yaşam Felsefesi Olarak İntihar* başlığı altında irdelenmiş, tahlil edilmiş ve eserle intihar süreci arasındaki ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Özellikle Sâdık Hidâyet, Sarah Kane ve Edouard Levé’e ayrılan bölümler

tezimizin orjinalliği bakımından ehemmiyet taşımaktadır. Nitekim söz konusu isimler, edebiyat literatürümüzde adı sıkça zikredilen isimler olmamakla beraber, özellikle Hidâyet ve Kane Türk Edebiyat ve Tiyatrosunu oldukça etkileyen isimler olması bakımından önemlidir. Bunun yanında, ele alınan diğer isimler de eserlerinden örneklerle be farklı bir bakış açısıyla ele alınması bakımından önem arz etmektedir.

Dördüncü Bölümde, Beşir Fuad, Sadullah Paşa, Nilgün Marmara, İlhami Çiçek, Zafer Ekin Karabay, Kaan İnce, Âdem Yoksun, Can İren, Metin Akbaş, Ziya Gökalp, Sosyal Ekinci, Nazir Akalın, Kanat Güner, İlhan Şevket Aykut, Celal Sılay, Emir Çelebi, Erbay Bulver, Gâlib Efendi, Güngör Rona, Halil Nihat Boztepe, Hamamîzâde İhsan Efendi, Metin Kaçan, Ömer İhyaüddin Efendi, Özge Dirik, Rabia Bayraktar, Rasih Güran, Rüştü Onur Efendi, Şakir Efendi, Tokadîzâde Şekib Efendi, Turgut Günay ve Yedikuleli Fâizî gibi hem Türk Edebiyatı'nda adı sıkça zikredilen isimler, hem de daha önce zikredilmemiş isimler ele alınmıştır. Söz konusu bölümde, çalışmamızın ULUTAŞ, SÜMEYRA, ve YILMAZ'ın adı geçen eserlerinden farkı, Türk Edebiyatı'nda intihar eden sanatçıları topyekün olarak ele alması, üstelik üzerinde herhangi bir çalışılma yapılmamış ve intiharı eserleriyle birlikte incelenmemiş sanatçıları da ele almış olmasıdır. Bu bölümde de bir önceki bölümde olduğu gibi Durkheim'ın intihar teorisi ve birinci bölümde bahsedilen felsefî ve psikolojik teorilerle sanatçının intiharı arasında eser bazlı bir intihar çıkarımları sunulmuştur. Buna ek olarak, sanatçının intiharının bir diğerinin intiharını tetiklediği/intiharına neden olduğu kuşaksal intihar bağlamında ele alınmış ve açıklanmıştır.

Beşinci Bölümde, Türk Şiiri'nde intihar bu alanda yazılmış olan Kemal EROL'un *Modern Türk Şiirinde Aşk, Ölüm ve İntihar* adlı eseri referans alınarak hazırlanmış ancak bu eserden farklı olarak farklı sanatçıların farklı eserlerinden örnekler sunularak bu örnekler intihar merkezli olarak tahlil edilmiştir.

Altıncı Bölümde, Genel Hatlarıyla Türk Romanı'nda Konu Olarak İntihar, bu konuda yapılmış olan Sebehattin ARSLAN'ın *Genel Hatlarıyla Türk Romanında İntihar* başlıklı yüksek lisans tezine ek olarak, sunulan eserler, intiharı barındıran unsurlarla beraber örneklerle ele alınmıştır. Bunun yanında

ULUTAŞ'ın mezkûr tezinden farklı olarak ele alınan eserler farklı olmakla beraber, aynı eserlerde farklı basımlardan faydalanarak sunulmuştur.

Tezimiz, intihar konusunda yapılan en kapsamlı çalışma olup, Türk Edebiyatı'ndaki bütün sanatçıları barındıran tek çalışma olma özelliği göstermektedir. Bunun yanında sunulan teorilerle sanatçıların hayatı ve eserleri arasındaki paralelliği ifade etmesi itibariyle, "sanatçı intiharı"na dair bir söylem sunmaktadır.

Bu çalışmada görüŐlerinden istifade ettiğim tez danıŐmanım, lisans ve yüksek lisansta birikiminden faydalandığım muhterem hocam Yrd. Doç. Dr. HASAN AKTAŞ'a, Recep Tayyip Erdoğan niversitesi'nin kıymetli Ğretim ye/görevlilerine, görev yapmakta olduğum Yüzüncü Yıl Üniversitesi EĞitim fakültesindeki muhterem meslektaŐ ve hocalarıma, süreç içinde ve her aŐamada yanımda olan aileme teŐekkürü borç bilirim.

06.08.2014

rfan POLAT

GİRİŞ

“~Ar intihar انتحار [#nhr VII msd.] kendini öldürme < nahr.”¹ Arapça’da ‘nahr’ “boğazlama, kesme”² kökünden gelir. Etimolojik kökeninin yanında “ölen kişi tarafından ölümle sonuçlanacağı bilinerek yapılan olumlu ya da olumsuz bir edimin doğrudan ya da dolaylı sonucu olan her ölüm olayına intihar denir.”³ İntihar, bireyin yaşadığı çıkmazlar sonucunda, çaresizlik anında ortaya çıkan ve özellikle son iki yüzyıldır modernizm ve postmodernizmin getirileriyle beraber artan bir eylem ve olgudur. Bu eylem ve olgu, halk arasında genel olarak, semâvî ve beşerî dinlerin tasavvufi/mistik söylemlerinde olduğu gibi dünyanın geçiciliğinden ve acımasızlığından kaynaklanan olaylar sonucu ortaya çıkar. Goethe’nin *Genç Werther’in Acıları* adlı eserinin uyandırdığı yankı ve dolayısıyla da ortaya çıkardığı toplu/çoklu intiharlar da, intiharın yalnızca sosyal hayat veya psikolojik bir çalkalantıdan değil, aynı zamanda gerçeklikle bütünleştirilerek oluşturulmuş eser/olay/fiction’lardan etkilenen bir olgu olduğunu göstermektedir.

Tıpkı Jack London’ın kendi eseri olan *Martin Eden*’den ve bu eserdeki kahramandan etkilenerek intihar etmiş olması gibi, intihar da bir yönüyle zihinde oluşan bir süreç, birikime dayalı bir düşünsel ardışık fikirlerden ortaya çıkar. Edebî çatışmanın ve edebiyattaki genel çatışmanın karakter bazlı incelemesi şu şekilde yapılır: Klasik dönemde edebî karakter sırasıyla, doğayla, insanla ve Tanrıyla; modern dönemde sırasıyla, toplumla, kendisiyle ve Tanrısızlıkla; post-modern dönemde ise sırasıyla, teknoloji, gerçeklik ve yazarla halindedir. Edebî karakter bazlı bu incelemede önemli olan nokta, insanın son iki dönemde yani modern ve post-modern dönemde kendisi ve gerçeklikle olan savaşıdır. Nitekim bu savaş, edebî eserin karakter/kahramanının yaşamış olduğu bir mücadele olmakla birlikte, aynı zamanda da gerçek dünyadaki bireyin de içine düştüğü bir durumdur. Bu durum, özellikle ekonomik sistemin sebep olduğu bir çöküntüyle beraber kendini göstermiş olmakla beraber *Zeitgeist* başlıklı belgesel serisinde, modern toplumun bir köle toplumu olduğu ancak bu köleliğin anlaşılabilir klasik tarzda kölelikten daha da kötü bir yapılanmayı barındırdığı ifade edilir. Nitekim,

¹ Sevan Nişanyan, “Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü”, Everest Yayınları, İstanbul 2012, s. 268.

² Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2008, s. 799.

³ Emile Durkheim, “İntihar”, Çev: Özer Ozankaya, İstanbul 2011, s. 25.

klasik köle toplumlarında, köle sahibi, kölenin ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Oysa modern köle toplumunda ise, insanlar hem parasal sistemin kölesi, hem de kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılamak zorunda oldukları bir mücadele içindedirler.⁴ Bu yönüyle ele alındığı takdirde modern yaşam ve dolayısıyla da modernizm ve post-modernizmin günlük yaşamdaki getirileri ve dolayısıyla da götürüleri, bireyin kendi yaşam mücadelesini verdiği bir alan olarak karşımıza çıkar.

Bu alanda, bireye yüklenen görev, elde etmek, sahip olmak ve tıpkı post-modern romanda da eleştirildiği gibi daha da fazlasına sahip olmak için mücadele etmektir. Dolayısıyla, bu mücadele içinde bireyin en fazla karşılaşabileceği duygu ve ruh hali, daha önceki dönemlerde de olduğu gibi başarısızlık ve çaresizliktir. Ancak modern yaşam, tabuları, gerçeklik ve zaman algısını, bireysel kuralları yıkmış olduğu için intiharı bir çözüm olarak sunar. Bu nedenle son iki yüz yıldır intihar vakalarında inanılmaz bir artış gözükmektedir.

“Arayış” kelimesinin hayatın en temel sorunu haline geldiği günümüz dünyasında, böylelikle başarısızlıkla sonuçlanan her ‘arayış’ beraberinde zihinsel yıkımı da getirir. Sonuç olarak da zihinsel yıkımın zihinsel bir hastalığa ve toplumsal bir korkuya dönüşmesi hasebiyle, kendi iç dünyasında kırılğan, kendisiyle ve de gerçeklikle savaşıyor birey tipi ortaya çıkmıştır. Sanatçının, toplumda olabilecekleri önceden tahmin edebilir ileri görüşlülüğü de hem bu problemi içselleştirmesi, hem de bir birey olarak aynı olumsuz etkileri yaşamaması hasebiyle, sanatçının intiharı da muhtemel ve yaygındır.

Bu yönüyle intihar, edebî eserde görülen bir materyal ve sanatçının gerçekleştirdiği ve hayatını sonlandırmak için giriştiği bir eylem olarak karşımıza çıkar. Üstelik, halk intiharı olarak adlandırılabilir olan, yalnızlık, bunalım, ekonomik problemler gibi etkenlerin yanında, sanatçının intiharını etkileyen bir başka değişken daha vardır: entelektüellik. Analitik düşünme kapasitesi gelişmiş, doygun ve doyum halindeki bir zekaya sahip, münevver (aydınlanmış) kişi olarak da ifade edilen entelektüellik, sanatçı ruhta beraberinde bir yalnızlığı getirir. Bu yalnızlık, bunalım ve buhran haline de yatkınlık içinde olan sanatçı kişiliğinin duyarlılığının kaynağı olarak nitelendirilebilir. Bunalım ve buhran kelimeleriyle

---

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (<http://zeitgeistmovie.com/>) [02.07.2014]

ifade edilemek istenen, sanatçıların tamamının bunalım yahut buhran halinde oldukları değildir. Entelektüel sanatçı, duyarlı kişiliğe sahip olması hasebiyle, yaşamda karşılaşabileceği ve de karşılaştığı olumsuz durumlar karşısında empati kurma ve yoğun içselleştirme özellikleriyle buhran ve bunalım haline daha çok yakındır. Nitekim edebiyat, hayattan gayrî değildir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR VAROLUŞ BİÇİMİ VE YAŞAM FELSEFESİ OLARAK İNTİHAR

Entelektüel zekâ sahibi olarak nitelendirebileceğimiz sanatçının buhran ve bunalım haline odaklanmış ve bu halin bir sonucu olarak atfedebileceğimiz intiharın net bir biçimde açıklanabilmesi için sanatçıların ve insanlık tarihinin en çok etkilendiği felsefi ve psikolojik akımlara değinilecektir. Üstelik bu akımların çoğu insanı karakter bakımından kategorize eden bir mahiyet taşıdıkları için, sanatçıların intiharları ve hayatları eser odaklı tahlille açıklanırken bu teori ve akımlara başvurulacaktır.

1.1. Schopenhauer ve Yaşam Felsefesi

Dünyayı bir istenç nesnesi olarak gören Schopenhauer, “*Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar*” adlı eserinde bireyselliği Platon’dan aldığı birikimlerle değerlendirir ve buna göre;

“Ölümlülerin yazgılarındaki farkların üç temel belirlenime dayandırılabilceğini söylüyorum. Bunlar:

“1. Bir kimsenin ne olduğu: Yani en geniş anlamda kişiliği. Buna göre, bir kimsenin sağlık, güç-kuvvet, güzellik, mizaç, ahlaki karakter, zekâ ve yetiştirme tarzı bu madde altında toplanabilir.

2. Bir kimsenin neye sahip olduğu: Yani her anlamda malı ve mülkü.

3. Bir kimsenin neyi temsil ettiği: Bu izlenimden, bilindiği gibi, o kimsenin başkalarının düşüncesinde ne olduğu, yani aslında, onun başkalarınca nasıl tasarlandığı anlaşılır.”⁵

Bireyin ününün aynı zamanda diğer insanların aklındaki toplam izlenim olduğunu da ifade eden Schopenhauer, insanları haz bakımından klasik-mistik bir tavırla dünyevî ve münzevi olarak ikiye ayırır. Buna göre dünyevî tipler, maddî, görülebilen, materyal hazlarla kendilerine haz kaynağı sağlayan tiplerdir. Elbette bahsedilen haz-tipi insan modeli, gündelik yaşamda eşyayla kendini tatmin edici tavırlar içine giriyor gözükmese de Schopenhauer (1788-1860) aslında

---

⁵ Schopenhauer, a.g.e., s.3.

entelektüellikten uzak, zihinsel ve içsellikten soyutlanmış her türlü yaşamı kasteder.

Dünyevînin zıddı ve çalışmamızın temel taşlarından biri olarak münzeviler ise içsel ve ağırlıklı olarak zihinsel hazlara yönelen, daha çok İslamiyet'teki sûfi, *“herhangi bir dine geri dönüşü olmayan bir bağlanma, yalnızca entelektüel bir intihar değil ama aynı zamanda apaçık inançsızlıktır.”*⁶ diyen Alan Watts'ın ılımlı doğu dinleri anlayışıyla harmanlanmış mistik yaşamın karşılığıdır.

*“İç dünyası zengin bir insan, her şeyden önce acı çekmemeye, kendini ihmal etmemeye, dinginliğe ve kendi başına kalmaya yönelecektir, yani sakin, alçakgönüllü ama olabildiğince engellenmemiş bir yaşam arayacaktır ve buna göre, sözüm ona insanlarla kimi tanışıklıklardan sonra, kendi köşesine çekilmişliği ve hatta yalnızlığı seçecektir. Çünkü bir kimse kendinde ne çok şeye sahipse, dışarıdan o denli az şeye gereksinir ve ötekiler de o denli az onunla olabilirler.”*⁷

İntihar bazında incelendiği taktirde Schopenhauer'daki entelektüellerin intiharı anlamsız gözüktür. Dolayısıyla daha önce de bahsedildiği üzere Schopenhauer'un yazdıkları ancak ortaya koyduğu *münzevi* tipin mistik ve entelektüelliğin kıyısında –ama tam anlamıyla içinde olmayan- olduğunun anlaşılması gerekir. Ayrıca Schopenhauer, münzevi insanların yukarıda alıntılanan metinde de ifade edildiği gibi *“kendinde ne çok şeye sahipse”* o denli mutlu olduğundan ve bu nedenle intihara meyleden insanların genellikle dünyevî insanlar olduğundan bahseder:

*“... o zaman bu kişi, sürekli hoşnutsuzluğun doğurduğu, yaşamdan bıkkınlığa ve bunun sonucunda da intihar eğiliminin ortaya çıktığı üst dereceye ulaşabilir.”*⁸

Ancak intihara yönelim bazında okumalar yapıldığı taktirde Alan Watts ve Schopenhauer bir konuda çelişirler: intiharın itkisi. Nitekim Schopenhauer'a göre münzevi tiplerin intihardan uzak oluşlarının nedeni yaşamlarını kalitelendirmeleri, toplumsal ya da bireysel yalnızlıkta zevk almalarıdır; fakat Watts'a göre

⁶ Alan Watts, *“Benlik Tabusu”*, Çev: Ayhan Sargüney, Güncel Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 13.

⁷ Schopenhauer, a.g.e., s. 21.22.

⁸ A.g.e., s. 19.

bahsedilen tipin intihardan kendini uzak tutmasının nedeni bencilliğin bir tezahürüdür:

“Çelişkili gibi görünse de bana öyle geliyor ki en derin manevî yaşantılar tam bir bencillik durumunda olduğumuz anlarda ortaya çıkıyor. Öylesine tam bir bencillik ki o anlarda insan bütünüyle kendini bırakıyor, tam anlamıyla kendisi oluyor.”⁹

Bencillik ifadesiyle bir bakıma, intihar etme düşüncesini benimsemiş ve bu eyleme dair planlar yapmakta olan bireyin yaşama dürtüsü kastedilmiş de olabilir. Yaşama dürtüsüyle beraber manevî yaşantının ortaya çıkıyor oluşuna örnek olarak; kazalar, doğal afetler ve savaşlar gibi bireyi ve toplumu etkileyen ve etkileyebilmiş olayların insanları bir araya getirme, kendinden daha *kudretli* olandan yardım dileme durumları verilebilir.

1.2. Kierkegaard Kaygı ve Karakter Tipleri

Tıpkı Schopenhauer gibi ailesel bir yalnızlığın etkisiyle psikoloji ve özellikle felsefe alanında ismini duyuran, 1813 Kopenhag doğumlu Søren Kierkegaard, kaygı, düşünüş ve masumiyet kavramlarını ortaya atar. Bu durumda, kaygı kavramı birincil, düşünüş, masumiyet, ilk günah kavramları kaygı kavramının açıklanması, belirlenmesi ve ifade edilen görüşlerin benimsetilmesi için kullanılmış birer araçtır. Kierkegaard’ın felsefi görüşünün temelini de içeren *“Korku ve Titreme”* adlı kitabından alınan aşağıdaki metin, kaygı kavramının özümsemesi ve Kierkegaard’ın yaşam felsefesinin ortaya konulması bakımından önemlidir.

“Bu dünyada yüce olan hiç kimse unutulmayacaktır; ancak herkes kendine göre yüceydi ve herkes sevdiğinin yüceliği oranında yüceydi. Kendisini seven kimse kendinde yüceleşti ve diğerlerini seven kimse kendini adama yoluyla yüceldi, ancak Tanrı’yı seven kimse herkesten daha yüce hale geldi. Hepsi hatırlanacaktır; ancak herkes beklentisi oranında yücelmiştir. Biri mümkün olanı bekleme yoluyla yüceldi, bir başkası sonsuzluğu bekleyerek; ancak imkânsız bekleyen herkesten daha yüce hale geldi. Dünya için çabalayan dünyayı

---

⁹Alan Watts, *“Denemeler: Taoculuk, Zen ve Batı Kültürü”* Çev: İlhan Güngören, Yol Yayınları, 1985, s. 9.

fethederek yüceldi ve kendi için çabalayan kendini fethederek yüceldi; ancak Tanrı için çabalayan herkesten yüce hale geldi”¹⁰

“Kaygı, düş gören ruhun niteliğidir ve bu nedenle psikolojide kendi yerine sahiptir. Uyanıklık, kendim (myself) ve ötekim (my other) arasındaki farkın tespit edilmesi, uyumak ise bu farkın askıya alınmasıdır....”¹¹

1.3. Heidegger ve Otantik

Kierkegaard’ın felsefi görüşü üzerinde durmamızın bir başka önemli nedeni de, Martin Heidegger’in felsefesinin özünü teşkil etmesidir. Nitekim, Heidegger, varlık felsefesi sahasında XX. yüzyılda önemli görüşler ortaya atmış, “otantik “ve “da-sein” kavramlarını kullanarak bir nev’i yaşam felsefesi oluşturmuştur. Bu felsefenin özü, “zamanın zamansallığı” ve “dünyanın dünyasallığı” yani geçmekte olan süreçle kaygı’ya yakalanan da-sein (burada-olan ya da daha doğru bir ifadeyle insan olma potansiyeline sahip homo saphiens) bu duygunun yoğunluğu ile “otantik” olmaya yani kendine has, özel ve post-modernist bir ifadeyle kendini gerçekleştirmeye çalışacak ve bunu başaracaktır.

“Kendi kendisiyle yüzleşme ve otantik olma, Dasein’in dünyaya ve gündelikliğine düşüşünde ortaya çıkar. Bu kaçıştan kaçış ise ancak Dasein’in korkusunun endişeye (ankziyete) dönüşmesi ile olanaklıdır.”¹²

Sarah Kane ve daha birçok psikolojik bunalım yaşamış (ki Kane’in hastalığı onu akıl hastanesine düşürecek denli ağır ve buhran altındadır.) ve intihar eden insanların yaşadığı, içine düştüğü en büyük sorunlardan biri olarak endişe ya da psikolojik rahatsızlardan biri olarak kaygı görülür.¹³ Ancak bu kavram ve rahatsızlık Heidegger ve Kierkegaard’la beraber anlam kaymasına uğrayarak daha çok “telaş” yerini alır.

Bir rahatsızlık unsuru olarak “telaş”, Heideggerle beraber bir motive aracı haline gelir. Post-modernizm ve modernizm’in etkisiyle bireye anlatılan “kendini

---

¹⁰ Søren Kierkegaard, “Korku ve Titreme”, Çev. İbrahim Kapaklıkaya, Ağaç Yayınları, İstanbul 2002, s. 58

¹¹ Kierkegaard, “Kaygı Kavramı”, s. 108.

¹² A. Kadir Çüçen, “Martin Heidegger: Varlık ve Zaman”, Sentez Yayıncılık, İstanbul, 2012 s. 81.

¹³ Kaygı (Anxiety) En genel anlamıyla tehlike veya talihsizlik korkusunun ya da beklentisinin yarattığı bunalı veya tedirginlik; usdışı korku. [Selçuk BUDAK, Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2001, s. 437.]

gerçekleştirme” miti, Heidegger’in “*Varlık ve Zaman*”¹⁴ıyla beraber daha gerçekçi bir havaya bürünür. Bu felsefe temelini Kierkegaard’ın “*düşüş*” kavramının karşılığı olarak “*atılmışlık*” kavramında bulur. Buna göre Dasein dünyaya atılmış ve azalan zaman karşısında anksiyeteye kapılmış ve bu endişenin etkisiyle “*otantik*” olabilme gücünü keşfetmiştir.

1.4. Erich Fromm ve Kendini Savunan İnsan

*“İnsanlar, insanî durumu ve onun işin içinden çıkılmaz varoluş ikilemini paylaştıkları için birbirlerine benzerler; insan sorunlarını çözümedeki özel yolları ise eşsizdirler. Kendi içlerinde gösterdikleri, kişiliklerindeki eşi bulunmaz çeşitlilik, insan varoluşunun bir özelliğidir.”*¹⁵

Sigmund Freud’un psikoseksüel gelişim teorisinin de kökeni olan cinsellik, Erich Fromm’un karşı çıktığı (bu karşı çıkış cinselliği yok saymaktan ziyade onu hayatın merkezine koymaktan kaynaklanmaktadır.) ve psikanalistlerden ayrıldığı nokta olmakla beraber “*Sevme Sanatı*”¹⁶’nda ortaya koyduğu gibi sevgiye dayalı bir gelişim teorisi ve insan portresi çizmesini sağlamıştır. Bu portredeki en temel element bireyin bilgi ve sevgi arasında kurduğu, “bilme, biliş” vasıtasıyla sevmesidir. Adler ise sevgi ya da cinsellikten bahsetmek yerine çocukluğa yönelir:

*“Ruhsal yaşamı etkileyen temel etkenler çocuğun küçüklük döneminde şekil alır. Bu temeller üzerine, değiştirilebilir, etkilenebilir ve başkalaştırılabilir bir üst yapı inşa edilir. Çok sayıda etki kısa zaman içinde çocuğu hayata karşı belirli bir tavır almaya iter ve hayattan kaynaklanan sorulara karşı belirli bir tepkiye şartlandırır.”*¹⁷

Erken çocukluk dönemiyle ilgili bu teoriyi, kaygı kavramını, otantik olma gibi felsefi terminolojiyi kullanmamızın nedeni Sarah Kane’in “*4.48 Psikoz*”unun genel hatlarıyla felsefi düşünceden derin ve ağır bir psikolojiye doğru yöneliyor olmasıdır. Bunun yanında bir çok Alman araştırmacıya göre, Sarah Kane yakınları tarafından tecavüze uğramış ve bu tecavüz de onu ağır depresyona sürüklemiştir.

¹⁴ Martin Heidegger, “*Varlık ve Zaman*”, Çev: Kaan H. Ötken, Agora Ktaphı, İstanbul, 2008.

¹⁵ Erich Fromm, “*Kendini Savunan İnsan*”, Çev: Devrim Doğan Yüzer, İlya Yayınları, İzmir 2010, s. 63.

¹⁶ Erich Fromm, “*Sevme Sanatı*”, Çev: Özden Saatçi Karadana, İlya Yayınları, İzmir, 2009.

¹⁷ Alfred Adler, “*İnsan Doğasını Anlamak*”, Çev: Deniz Başkaya, İzmir, 2010, s. 29.

1.5. Sisifos Söyleni'nde İntihar ve Entelektüellik

“Yunan mitolojisine göre Korinthos’un efsanevî kralı olan Sisiphos, Rüzgâr Tanrısı Aiolos’un oğlu ve Olymposlularla Oly[m]poslular öncesindeki Titanlar adı verilen Tanrılar grubu arasındaki savaşta titanların safında yer almasından ötürü Baştanrı Zeus tarafından gökyüzünü sırtında taşımakla cezalandırılan Atlas’ın Merope adındaki kızının da kocasıdır. Homeros tarafından kaleme alınan İlyada Destanı’nda insanların en kurnazı şekilde tanımlanan Sisiphos’un durmadan cezaya çarptırılmasının nedenleri birçok efsanede geçmesine rağmen her birinde farklı bir şekilde dile getirilmiştir. Korinthos yakınlarındaki mezarı gün ışığına çıkarılan Sisiphos, ebedî olarak cehennemde büyükçe bir kayayı, bir dağın eteğinden yukarıya doğru itmekle cezalandırılmış ancak kaya, daha dağın doruğuna ulaşmadan tekrar yuvarlanarak aşağıya inermiş.”¹⁸

“Fransız varoluşçu felsefesi için Albert Camus’nün bir yazısı önem taşır: “Sisiphos Mitozu”; bu eser absürd olan hakkında bir denemedir. (1942) Camus, yılmadan tüm enerjisiyle özünde anlamsız olanı yapmaya koyulan Sisiphos’ta kahraman insanın suretini bulur: Camus’a göre içine yerleştirdiğimiz dünyayı değiştiremeyeceğimiz için bütün eylemlerimiz yalnızca yoğunluklarına göre değerlendirilebilir.”¹⁹

“Gerçekten önemli olan tek bir felsefe sorunu vardır, intihar. Yaşamın yaşanmaya değer değmediği konusunda bir yargıya varmak, felsefenin temel sorusuna yanıt vermektir.”²⁰

Absürd kelimesinin daha çok “uyumsuz” (bilindiği gibi ‘saçma’ anlamında değil) olarak kullanılan ve Kierkegaard ile Heideggerle kaygı noktasında aynı görüşlere sahip, Schopenhauer ile de “münzevi” bağlamında benzeşen Camus, aslında zannedildiği kadar karamsar bir filozof değildir. “Sisifos Söyleni”nde olduğu gibi 1957 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’nü alan bir diğer önemli eseri olan “Yabancı”²¹ da da “uyumsuz” bahsedilen yönüyle, eylemsel başarısızlık

¹⁸ Mehmet Korkmaz, “Mitoloji Sözlüğü”, Alter Yayınları, Ankara 2011, s. 294-295.

¹⁹ Gerhard Fink, “Antik Mitolojide Kim Kimdir?”, Çev: Serpil Erfindik Yalçın, İlya Yayınları, İzmir 2007, s. 391.

²⁰ Albert Camus, “Sisifos Söyleni”, Çev: Tahsin Yücel, Can Yayınları, İstanbul 2012, s. 21.

²¹ Albert Camus, “Yabancı”, Çev: Vedat Günyol, Can Yayınları, İstanbul 2011.

boyutuyla karşımıza çıkar. Nitekim roman kahramanı Mersault bütün bir roman boyunca eylemsel bir bulanıklık, belirsizlik içinde kendini bulur. Bu adeta yazgının değiştirilemeyeceği ve bireyin uyumsuzluk karakteriyle kendine uyumsuzluk yaşam öyküsü yazmasının romanıdır. Özellikle bireyin “davranışlarındaki yoğunluk” Yabancı’yla beraber kontrol altında tutulamayanın, zihinsel bir boyuttan edimsel bir sürece dönüşmenin zıddı olarak karşımıza çıkar. Romanın sonunda Mersault intihar etmese de, yaptıklarıyla kendi ölümünü hazırlamıştır.

“Her şey tamam olsun, kendimi pek yalnız hissetmeyeyim diye, benim için artık, idam günümde bir sürü seyirci bulunmasını ve beni nefret çılgınlıklarıyla karşılamalarını dilemekten başka bir şey kalmıyordu.”²²

Bireyin dünyayla uyumsuzluğu tıpkı Sarah Kane’de olduğu gibi Sartre’da psikolojik boyutlara ulaşır. Bu boyut Kane’de olduğu gibi şizofreni, kendine zarar verme ve akıl hastanesine kadar uzanmıyor olsa da, kendinden nefret ediş, bedenden soyutlanmış gibi temler romanın ana unsurları (bulantı) olarak karşımıza çıkar:

“Kasıklarımda bir acı hayal kırıklığı, bir türlü geçmeyen tatsız bir kaşınıtı duydum. Aynı zamanda gömleğimin meme uçlarıma süründüğünü de duyuyordum. Ta dipte parlayıp duran banketleri içine alan bir anafora; aynaların, dumanların içinde beliren ışıklardan, sislerden doğmuş ağır ve renkli bir anafora kapılmış, hapsedilmiştim.”²³

Romanın ilerleyen bölümlerinde şizofreninin bir belirtisi olarak nesnelere yaşam atfediş ve halüsinasyonlar, kahramanın kendi bedenini kendinden gayrı bir canlı olarak atfedişine dönüşür:

“Masanın üzerinde açılmış elimi görüyorum. Yaşıyor; o da ben. Açılıyor; parmaklar ayrılıp düzeliyorlar. Tersine dönmüş. Tombul karnını gösteriyor bana. Sırtüstü düşmüş bir hayvanı andırıyor. Parmaklar bacakları. Ters dönmüş bir yengecin ayakları gibi onları hızla hareket ettirip eğleniyorum. Yengeç öldü; bacakları çekilip toplanıyor, elimin karnı

---

²² A.g.e., s. 111.

²³ Jean Paul Sartre, *Bulantı*, Çev: Selehattin Hilâv, Can Yayınları, İstanbul 2010, s. 32-33.

*üzerinde birleşiyorlar. Tırnakları görüyorum, canlı olmayan tek parçam onlar.”*²⁴

Muhakeme yeteneğinin, sorgulama ve “şeyleri” karşılaştırmanın bir sonucu olarak dünya hakkında fikir yürütme yetisinin bir sonucu olarak uyumsuzluk, Camus’ya göre çözüme ulaştırılmak istendiği takdirde intihar boyutuna varır. Tıpkı yabancı romanında olduğu gibi, kendine yabancılaşan ancak Sartre’daki kendinden gayri bir ten içermeyen Camus’da us, gerçeklikleri bulabilir ve fark edebilir ancak gerçeklik algısının gerçek olup olmadığını idrak edebilecek kabiliyette değildir:

*“Kendi kendime yabancı kalacağım hep. Mantıkta olduğu gibi tinbilimde de gerçekler vardır, ama gerçek yoktur.”*²⁵

*“...intihar başkaldırının mantıksal sonucu değildir. İçerdiği boyun eğiş dolayısıyla, onun tam tersidir. İntihar, sıçrama gibi, en son noktasına götürülmüş kabullenmedir. Her şey tükenmiştir, insan temel tarihine geri döner. Geleceğini, biricik ve korkunç geleceğini fark eder ve ona doğru atılır. İntihar uyumsuzu kendince çözer. Onu da aynı ölüme sürükler. Ama biliyorum ki sürüp gitmek için uyumsuzun çözüme varmaması gerekir.”*²⁶

1.6. Zerdüşt ve Üst-insan

Ekim 1884’de doğan, 19. yüzyıl filozoflarının belki de en önemlisi ve sonraki yüzyıllardaki felsefi akımları ve filozofları etkileyen en önemli isim şüphesiz Nietzsche’dir. Özellikle “*Böyle Dedi/Buyurdu Zerdüşt*”²⁷te dile getirdiği görüşler Nietzsche’nin insan görüşünü ortaya koymuştur. Üst-insan kavramıyla insana yeni bir bakış getiren, onu eleştiren ve eleştirmekle kalmayıp yerine yenisini inşa eden Nietzsche insanın sadece bir geçiş olduğunu ve aşılması gerektiğini ifade eder. Üstelik Zerdüşt, sadece müntehir sanatçıların eserlerini incelemekte kullanılacak bir baş-ucu kitabı olmasının yanında, nihayeti farklı olsa da Nietzsche’yle müntehirlere yaşamsal ve eserlerindeki aynı terminolojik ve psikolojik alt yapıyla bir paralellik mevcuttur. Bunun yanında, özgürlüğüne düşkün olan Nietzsche’nin *Zerdüşt*’ündeki söylemlerle, bir kaçış ve kendi zihnini

---

²⁴ A.g.e., s. 136

²⁵ Camus, *Yabancı*, s. 37.

²⁶ Camus, *Sisifos Söyleni*, s. 68

²⁷ Friedrich Nietzsche, “*Böyle Dedi Zerdüşt*”, Çev: Gülperi SERT, İlya Yayınları, İzmir, 2010.

denetim altına almak, acıdan özgürleşmek için sonunu getiren müntehirler ve eserleri arasındaki paralellik ortaya konulup, mukayeseli bir çalışma da yapılabilir.

Bu noktada, müntehir sanatçıların intiharını, yaşamını ve psikanalitik süreçlerini takip edebilmek ve analiz edebilmek için üst-insan ile sanatçı arasındaki benzerlikleri ortaya koymak gerekir.

“Henüz özgür değilsin hâlâ arıyorsun özgürlüğünü. Uykusuz yapmış seni arayışın ve aşırı uyanık.”²⁸

Duygular vardır yalnızları öldürmek isteyen; başaramazlarsa öldürmeyi, o zaman kendileri ölmek zorunda kalırlar. Fakat yeter mi senin gücün katil olmaya?”²⁹

“Yaratmak- bu büyük bir kurtuluştur acılardan ve hafiflemesidir yaşamın. Fakat yaratıcı olmak için acının kendini yoksulluk ve dönüşüm geçirir.”³⁰

Kişi ne götürürse o büyür yalnızlığında, bir de içindeki hayvan: Bu nedenle önerilmez bir çoklarına yalnızlık.”³¹

Aklî dengesini kaybettikten sonra zatürreden ölen Nietzsche intiharı kendi hayatında bir alternatif olarak görmemiş ancak intiharı bir armağan olarak değerlendirmiştir. Nitekim üst-insana giden yolda bu yolu takip etmeyenlerin intihar etmesi onun için bir nevi mutluluk vericidir. Dolayısıyla modernizmle beraber ortaya çıkan toplum içindeki fiziksel yalnızlıktan ruhsal yalnızlığa giden yola düşmek zorunda kalan, bu yalnızlıkla beraber kendini zihinsel olarak keşfetmek olgusuyla tanışan birey, bir sonraki süreçte ise kendine yabancılaşma süreciyle tanışmak zorunda kalmıştır.

“Milenyum insanı modernleşmeyle yani sanayi devrimleriyle başlayan hızlı yaşam sürecinden günümüze dek geçirdiği evrede yabancılaşma, ruhsal soğuma, sıkıntı, anksiyete, korku, kaygı durumlarıyla varlığını günümüze kadar

---

²⁸ A.g.e., s. 47.

²⁹ A.g.e., s. 72.

³⁰ A.g.e., s. 98.

³¹ A.g.e., s. 359.

binlerce badireden geçirerek getirmiş ve yaralı bilinçleriyle , ayak uyduramadığı çağın getirdiği hastalıklara bir nevi teslim olmuştur.³²

“XVII. ve XVIII. yüzyıllar söz konusu olduğun da modernleşmeyi ‘kapitalistleşme’ ile eş anlamlı olarak kullanabiliriz. O halde modernleşmeyi oluşturan maddi süreçleri, doğrudan doğruya kapitalist üretim tarzının tahlilinden hareketle okuyabiliriz.”³³ Dolayısıyla kapitalizmle beraber üretmeye ve tüketmeye, bununla beraber tüketimin kutsal ve gerekli bir eylem olarak değerlendirildiği toplum başkalaşması başlamıştır. Bu başkalaşmayla beraber, bireysel tüketimden toplumun tüketimine giden yol görünmüş ve bireysel yalnızlıklar baş göstermiştir.³⁴ Bu yalnızlıkların ve tüketimin küresel bazda kalkınma ve zenginlikleri olsa da, kapital (para)’nın bireyin yaşantısındaki sözü artmış, geçim sıkıntılılarıyla beraber görülen intiharların yanında toplumsal bir buhran yaşanmıştır. Bu buhranın, toplumsal çatışmanın ve bağların zayıflamasının sonucu olarak³⁵ aile kavramında da görülen birbirine yabancılaşma böylelikle bireye sıçramıştır. Bu negatif gelişmelerin etkileri Adorno’da şu şekilde yankı bulur:

“İnsanlara mesafeli davranan kişiyi bekleyen bir tehlike vardır: Kendisinin başkalarından daha iyi olduğunu sanmak ve topluma yönelttiği eleştiriyi de kendi özel çıkarını gizleyen bir ideoloji olarak istismar etmek. (...) Bir çağın birliği, bireysel varoluşun mutluluğunu, hatta manevî tözünü oluşturan bütün ayrımları nesnel olarak siler, ortadan kaldırır.”³⁶

“Ruhsal yönden yoksullaşanlar da kendi cennetleri olan o cehenneme sevinçle dalarlar.”³⁷

---

³² Ahmet Sarı, *Psikanaliz ve Edebiyat*, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2008, s. 8.

³³ İskender Savaşır, *Modernliğin Vicdanı*, Kanat Yayınları, İstanbul 2007, s. 1.

³⁴ Kapitalizm ve götürüleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için Bkz: Michael Moore *Kapitalizm, Bir Aşk Hikayesi*, Aralık 2009, ABD.

³⁵ Batı aydınının, batı insanının fikrîsel ve manevî buhranı ülkemizde yoğun bir biçimde yaşanmamıştır. Bu, verilen eserlerin çoğunun yüzeysel kalmasının, toplumun ahlakî yönünde aranarak bireyse nüfuz edememesinin nedeni olarak görülebilir.

³⁶ Theodor Adorno, *Minima Moralia*, Çev: Orhan Koçak, Ahmet Doğukan, Metis Yayınları, İstanbul, 2009, s. 29.

³⁷ A.g.e., s. 32.

İKİNCİ BÖLÜM

İNTİHAR VE İNTİHARIN TOPLUMSAL VE BİREYSEL YÖNÜ

2.1. Sosyolojik ve Psikolojik Bir Unsur Olarak İntihar

Bir eğilimsel edim olarak intihar ve ölüm arzusu dinî ve bireysel boyutta ele alınabilir. Dinî boyutta intihar yahut ölüm arzusu, ilahına kavuşmak isteyen “kul”un, bu süreci hızlandırmak için başvurduğu bir eylem olarak, bireysel boyuttaysa sosyal çevreyle yaşanan problemler , aile içi geçimsizlikler, ergenlik dönemindeki bireylerde görülen uyumsuzluk ve kendini dışlamışlık problemi, toplum bazında siyasî, kültürel, fikrî ve ekonomik buhranlar, son olarak da aşırı ufuk genişlemesi ya da daralması intiharın en temel etkileridir. *“İntihar, toplumda stres yaratan yaşam koşullarına tepki veren normal kişilerden ağır ruhsal bozuklukları olanlara kadar geniş bir popülasyonda görülebilmektedir”*³⁸.

Öte yandan maddi imkânlardan yoksunluk intiharların artış nedenleri arasında bir yere sahip değildir. Toplumsal ekonominin çöküşü intihara kısmî olarak neden olsa da bireysel ve maddî yoksunluklar intihar artışlarıyla alakalı değildir.

*“İntiharın artış nedeni, yoksullukla ilgili olmaktan öylesine uzaktır ki, bir ülkede göncenci birdenbire artıran mutlu bunalımlar bile intiharları ekonomik çöküntüler gibi etkilemektedir.”*³⁹

“Ölüm arzusu, mistiklerde Tanrı’ya bir an önce kavuşma isteği temelinde gerçekleşirken, melankolik bir duyuya sahip kimselerde can sıkıntısını besleyen çeşitli sebeplere bağlı olarak tezahür eder. Birincisinde emanet bildiği ruhu fani bir mekândan baki âleme taşıma arzusuyla açıklanabileceken, ikincisinde dünyada duyulan mutsuzluk ve bıkkınlık sonucu büyük bir yenilgiye uğramış, tükenmiş ruh haliyle kurtuluşu yok oluştta arama eylemi olarak anlamak mümkündür. Ölüm arzusu, kimilerinde bilinçli, kimilerinde de bilinç dışı harekete geçer. Bu yönüyle ölüm içgüdüleri bireyin eşyayı ve kâinatı algılama durumu ile

³⁸ Şevik, A. E., Özcan, H., Uysal, E, İntihar girişimlerinin incelenmesi: Risk Faktörleri ve Takip. *Klinik Psikiyatri*, 15, s. 219.

³⁹ Durkheim, a.g.e., s. 277.

saadet yakalama veya kendince olması gereken yerde bulunma düşüncesiyle yakından alakalıdır. Birinde ölüm isteğiyle 'kutsala kavuşma'; diğerinde de intihar dâhil çeşitli yolları düşünerek kendini ve sosyal çevresini cezalandırma yolları düşünerek kendini ve sosyal çevresini cezalandırma yoluyla 'nevroid bir itibar kazanma' hedefinden söz edilebilir.⁴⁰

"İntihar, her ne kadar anormal davranışlar sonucu gerçekleştirilen bir eylem olarak tanımlansa da bazı intiharlar normal davranışlar sonucu gerçekleştirilir. Örnek olarak çok acı çeken, sonu ölüm olduğu bilinen bazı hastalıklarda kurtuluş yolu olarak intihara yönelmek normal bir davranış olarak kabul edilebilir. Bunun yanında "patolojik intiharlar" da vardır. Bunlar, alkoliklerin, geri zekâlıların, bunakların, felçlilerin, isteyerek yaptıkları intiharlardır. Bir de marazi - morbide denen intiharlar vardır ki, burada hiçbir organik dimağ bozukluğu ve intiharı açıklayan makul bir sebep olmadığı halde, insan kendisini öldürür ve bu eylemden önce de birtakım psişik değişiklikler gösterir. Bu melankoliklerin, isteriklerin, sabit fikirlilerin intiharıdır."⁴¹

Bunun yanında intiharın bir başka bireysel yönü ise, hayatla birey arasındaki gerçeklik boyutuyla idrak kapasitesinin sınırlı kalmasından ziyade, sanatçının da hayatında karşılaşılabileceği kötü yaşamdır.

İntihar hareketini böylesine etkin bir toplumsal silah haline getiren şey, intihar hareketlerinin düşünsel (refleksiv) boyutudur. Sanırım şudur kastedilen şey: 'Hiç kimse yaşamında bir yanlışlık olmadığı sürece intihar etmez'. Bu o kadar açıktır ki, çoğu zaman göz ardı edilmiştir. Böylece hareketin önemli bir ögesi gözden kaçırılmıştır: İntihar, geride kalanlara işlerin ne kadar kötü gittiğini göstermeyi amaçlar."⁴²

2.2. İntihar Türleri

Çalışmamızın sosyolojik bir unsur olarak intihar boyutu Durkheim'ın adı geçen eseri baz alınarak hazırlanmıştır. Durkheim'a göre intihar, intihara sürükleyen durumlara göre üç temel başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

⁴⁰ Kemal Erol, *Modern Türk Şiirinde Aşk Ölüm ve İntihar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s. 288.

⁴¹ Süleyman Uludağ, *Türk Romanında İntihar (1872-1960)*, Uludağ Üniversitesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Bursa 2006, s. 9.

⁴² Ahmet Oktay, *Toplu Şiirler (1963-1996)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002, s. 307.

1. Bencil İntihar: Bireyin çevresiyle bütünleşememesi, çektiği yalnızlık – sosyolojik, psikolojik ya da fiziksel- dolayısıyla sonucunda ortaya çıkan intihardır. Fiziksel anlamda birlikteliği daha çok barındıran bencil intihar, dışlanmış, uyum sağlayamamış ya da içinde bulunduğu kurum yahut toplumun karakteristik özellikleri ya da doğası gereği yalnızlığa itilmiş birey tarafından gerçekleştirilir. *“Siyasal ve ulusal bunalımlar sırasında da, toplumun bütünleşme ölçüsü arttığından, bireylerin toplumsal sorunlara etkin ‘katılımları’ yoğunlaştığından, intihar oranlarının düştüğü gözlenmektedir.”*⁴³

Bunun yanında, ailevî bağların kopması, aileden uzaklaşma, nesiller arası çatışmalar dolayısıyla özellikle çocuk ve gençlerde görülen intihar da bencil intihar olarak değerlendirilebilir.

*“Aile bütünlüğünün değişkenleri intihar potansiyelinin en etkili yordayıcısıdır. Rol kargaşası ile birlikte evlilik sorunları, aile bütünlüğünde bozulma ya da tehditleri özellikle kadınlarda intihar riskini arttırmaktadır. Erkeklerle göre kadınların intihar girişimi riskinin yüksek olması kadının toplumdaki yeri ve konumu ile ilişkilidir. Kadınların erkeklerle göre yaşamlarında daha doyumsuz olması, depresyona eğilimleri, rollerinin toplumda engelleyici ve sınırlayıcı tavırlarla belirlenmesinden gelmektedir.”*⁴⁴

Bunun yanında, intiharın rahatsız edici bir edim olması toplum tarafından kabul edilmiş, dinlerde de yasaklanmış olması nedeniyle intihar eden bireye ve intihar edip de ölmüş bireye toplumun bakışı oldukça farklıdır: *“İntihar herhâlde en başta ‘ruh meselesi’ olduğundan ve ‘modernlik’ ve modern toplumda ya da modernleşmedeki bir toplumda bağımsız olarak kişi, insan ve ferd oluş ve kültürel bir varlık olarak toplumda ‘ferd olarak’ yaşayabilmenin ‘sancıları’ noktasında ruh bilimcileri, tıbbın belirli dallarında üretken otoriteleri sadece zihinsel bir hastalık değil, ahlakî ve toplumsal bir hastalık olduğu için rahatsız etmektedir.”*⁴⁵

2. Elcil İntihar: Bireyin içinde bulunduğu ortamın dışına itilmesi yahut yalnızlığında intihara sürüklenmesine karşıt olarak, elcil intihar, toplumsal

---

⁴³ A.g.e., s. 8.

⁴⁴ R. Palabıyıkoglu, İntihar Davranışında Ailenin Rolü ve Önemi, *Kriz Dergisi*, Ankara, C. 1, S. 2, s. 2.

⁴⁵ Rüya Kılıç, Erken Cumhuriyet Dönemi İstanbulu’nda İntihar: Topum – Ferd – Siyaset, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* Ankara, C. 10, S. 3, s. 102.

bütünleşmenin, katı geleneksel ve toplumsal bir baskının sonucu olarak ortaya çıkar. Siyasî, dinî, ahlakî bütünleşmenin yoğun olduğu bölgelerde, intihar, bir kaçış biçimi olarak görülüyor olabilir. Bununla beraber, toplumsal baskının yanında, ilkel toplumlar da da görülen çeşitli ritüel ve totemler bireyin intiharına sebebiyet verebilir.

“...intiharın ilkel topluluklarda çok sık olduğunda kuşku yoktur. Ama bunlar çok özel kimi nitelikler gösterirler. Gerçekten de yukarıda anılan tüm olgular, şu üç bölümden birine girmektedirler:

1. Yaşlılığın eşiğine ulaşan ya da hastalığa yakalanan erkeklerin intiharları.

2. Kocalarının ölümleri nedeniyle kadınların intiharları.⁴⁶

3. Başkalarının ölümü üzerine onların maiyetlerinin ya da hizmetçilerinin intiharları.”⁴⁷

3. Kuralsızlık İntiharı: Bencil intiharın soyutlanma, elcil intiharın da bütünleşme sonucu olmasına karşılık, kuralsızlık intiharı *“birey davranışlarında uyulacak ölçülerin bulunmamasından ileri gelmektedir”*.⁴⁸ Durkheim’a göre her toplumun kendine ait, eğilimlerini gösteren bir ortak bilinci vardır. Bu bilinç intihar gibi edimlerle paraleldir. Nitekim, ortak bilinç yıkım haline yaklaştığı taktirde intihar oranlarında artış görülür. Dolayısıyla kuralsızlık intiharı fiziksel veya sosyal bir olguyla paralel olmaktan çok, bireyin ufkundaki aşırı genişlemeden veya daralmadan kaynaklanan bir eylem olarak açığa çıkar.

Kuralsızlık intiharı, sanatçıların intiharlarını açıklamakta kullanılabilecek en büyük etken olmakla beraber, intiharın psikolojik süreçleriyle beraber etkiler çeşitlenebilir. Nitekim, bireyin davranışları erken çocukluk döneminde şekillenir. Dolayısıyla ufkun aşırı genişlemesinin yanında tıpkı Schopenhauer’in *“aile(sin)deki bu akli bozukluk belirtileri, Schopenhauer’in 1811-1813 yılları arasında üç yıl boyunca akıl hastalarını inceleyip kendince bir teori*

---

⁴⁶ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz: Sigmund FREUD, *Totem ve Tabu*, Çev: Akın Kanat, İlya Yayınları, İzmir, 2009.

⁴⁷ Durkheim, a.g.e., s. 248.

⁴⁸ A.g.e., s. 8.

oluşturmasının da nedeni”⁴⁹ olması gibi, bireyin yaşantısındaki değişimler, özellikle erken çocukluk döneminde yaşanan travmatik olaylar bireyin ileri yaşlarında bunalıma sebebiyet verebileceği gibi, tıpkı Sarah Kane’de olduğu gibi söz konusu bunalımlar intihara da neden olabilir:

*“Bir yetişkin olarak kişide gözlediklerimizi çocukluk tecrübelerini doğrudan bir yansıması olarak görüyoruz.”*⁵⁰

“Ruhsal yaşamı etkile

*yen temel etkenler çocuğun küçüklük döneminde şekil alır. Bu temeller üzerine, değiştirilebilir, etkilenebilir ve başkalaştırılabilir bir üst yapı inşa edilir. Çok sayıda etki zaman içinde çocuğu hayata karşı belirli bir tavır almaya iter ve hayattan kaynaklanan sorunlara karşı belirli bir tepkiye şartlandırır.”*⁵¹

Ufkun aşırı genişlemesinin yanında, Durkheim’dan ayrı olarak, deneyimselliğin genişlemesi yani deneyimselliğin doruk noktasına ulaşması da intiharın bir nedeni olarak görülebilir. Dolayısıyla, “zihinsel bir ulaşmışık”ın yanında, “deneyimsel bir ulaşmışık” da intihara sebebiyet verebilir.

Freud’a göre intihar, melankolinin etkisiyle gelişen bir tür süper ego hastalığı olmakla beraber, hastalık arttıkça intihara meyil ve teşebbüs de aynı oranda artar. Üstelik bu, Freud’a göre, söz konusu hastalıkla karşı karşıya kalan bireyin kendini emniyete alma biçimi olarak açığa çıkar.

2.3. Dinî Bir Yasaklanmışlık Olarak İntihar

Hayatı sona erdiren bir edim olarak intihar, semâvî ve beşerî dinlerin hepsinde ya yasaklanmış ya da uygun olmayan/yasak/kötü bir eylem olarak nitelendirilmiştir. Bu nitelendirilme, dini kitaplar olan Kur’an-ı Kerim’de Bakara ve Nisâ sûresi, İncil’de ise Korintililer sûresinden yola çıkılarak temellendirilmiş, bunun yanında Hz. Muhammed’in hadislerinden yola çıkılarak üzerine din adamları tarafından hükümler verilmiştir. İslamiyet’te intihara ilişkin –hadisler dışında- doğrudan bir ifade olmamasına rağmen, dolaylı anlatımlar, tefsir ve meal çalışmalarıyla intihar üzerine hükümler verilmiştir.

⁴⁹ Arthur Schopenhauer, *Aşkın Metafiziği*, Çev: Veysel Ataman, Bordo Siyah Yayınları, İstanbul, 2010, s. 5.

⁵⁰ Alfred Adler, *“İnsan Doğasını Anlamak”*, Çev: Deniz Başkaya, İzmir, 2010, s. 29.s. 12.

⁵¹ A.g.e., s. 29.

İslamiyet'e göre intihara dair üç ayet bulunmaktadır. Bunlar:

*“(Mallarınızı) Allah yolunda harcayın. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin. Şüphesiz Allah, iyilik edenleri sever.”*⁵²

Bakara / 2/ 195.

*“Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yolla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaret olursa başka. Kendinizi helak etmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir.”*⁵³

Nisa / 29.

*“Her kim ona (Muhammed'e) Allah'ın dünyada ve ahirette asla yardım etmeyeceğini zannediyorsa hemen tavana bir ip çeksın, sonra kendisini assın da bir baksın; başvurduğu (bu yöntem), öfkelenildiği şeyi giderecek mi?”*⁵⁴

Hac / 15.

Ayrıca Ömer Nasuhî BİLMEN'in Kur'an Tefsiri'nde şu ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler, dinî boyutta intiharı farklı temeller üzerine oturabilecek bir mahiyete sahiptir:

*“Kumar ile iştigal; insanı amme hakkında nafî işlerden alı koyar, insanı ihtiraslara kurban eder. Bir çok kimseler kumar yüzünden servetlerini kayb, haysiyetlerini paimal etmiş olurlar, günleri hüzn ve kederle geçmiş olur. Bu yüzden aile hayatında da nahoş haller zuhura gelir, faaliyeti hayatiye felce uğrar. Bu yüzden arkadaşlar arasında müsademeler, mukateleler bile yüz gösterir. Servetlerinin bu yüzden kolaylıkla ellerinden çıkıp gitmesi bir çok kimseleri yese düşürür, intihara bile sevk eder.”*⁵⁵

*“Meselâ: Nezredilen bir intihar sahih değildir. Binaenaleyh: «Şu işim olursa nefsimi hak yolunda kurban edeyim» denilse buna riayet edilemez. Çünkü bu bir intihardır, bir ma'siyettir, nefse zulümdür.”*⁵⁶

⁵² Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Ankara 2007., s. 30.

⁵³ A.g.e., s. 83.

⁵⁴ A.g.e., s. 333.

⁵⁵ Ömer Nasuhî Bilmen, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsiri*, Nesa Yayınları, İstanbul 1956, C.1, s 221.

⁵⁶ A.g.e., s. 287.

“[...]Şöyle ki: (eğer) biz (onların) o münafıklar güruhunun (üzerine) tövbelerinin kabulü için (nefislerinizi Öldürünüz) intihar ediniz[...]”⁵⁷

İntiharla ilgili hadisler ise şunlardır;

“Kendisini dağdan aşağıya atıp da canına kıyan kimse, cehennem ateşi içinde ebedî ve daimî olarak yuvarlanıp duracaktır. Zehir yutup da canına kıyan kimse, o zehri cehennem ateşi içinde ebedî ve daimî olarak yutmaya çalışacaktır. Kendisini bir demir parçasıyla öldüren kimse ise, elinde o demir parçası olduğu halde, onu karnına saplar bir vaziyette cehennem ateşinde ebedî olarak kalacaktır.”⁵⁸

“Zehir yutup canına kıyan kimse, o zehir (kadehini) elinde, cehennem ateşi içinde ebedî ve daimi olarak yutmaya çalışacaktır.”⁵⁹

“İntiharın helal olduğuna inanarak bir şekilde canına kıyan kimse ebedî cehennemlidir. Çünkü bu kimse, canına kıymayı helal görmektedir. Bu sebeple de ebedî cehennemde kalmayı hak etmektedir. Fakat nefsine uyararak intihar eden kimse ise ebedî cehennemlik değildir. Bunlar hakkında cehennemde ebedî kalmak, uzun müddet, orada yanmadan kinayedir.”⁶⁰

“Haccâc ibnu Minhâl da şöyle dedi: Bize Cerîr ibnu Hazım tah-dîs etti ki, el-Hasen ei-Basrî şöyle d emiştir: B ize C undeb (R) ş u B asra Mescidi'nde Peygamber'den aşağıdaki hadisi tahdîs etti. Biz o hadîsi unutmadık. Cundeb'in yalan söylemesinden de korkmuyoruz (Çünkü Cundeb çok doğrudur). Peygamber (S) şöyle buyurmuştur: "(Sizden evvel geçen ümmetlerden birinde) yaralı bir adam vardı. (Acısına dayanamayıp) kendisini öldürdü. Bunun üzerine Azîz ve Celîl olan Allah: Kulum kendi kendisini öldürmeye davranmakla benim hükümüne sabırsızlık etti. Ben de ona cenneti haram kıldım, buyurdu”⁶¹

“Bize Alî ibnu'l-Mubârek, Yahya ibn Kesîr'den; o da Ebû Kılâbe'den tahdîs etti ki, ona da ağaç altında bey'at eden sahâbîler-den olan Sabit ibnu'd-Dahhâk şöyle tahdîs etmiştir: Rasûlullah (S) şöyle buyurdu: "Her kim İslâm 'dan

⁵⁷ A.g.e., C.2, s. 621.

⁵⁸ Buhârî Tıb 56.

⁵⁹ Ebû Dâvud Tıb 11.

⁶⁰ Ahmet Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez Yayınları İstanbul 1973, s. 424.

⁶¹ Sahih-i Buhârî, Çev: Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Yayınları (e-kitap), s. 887. (<http://enfal.de/buhari/>) [01.07.2014]

başka bir millet üzerine and içerse, o andığı millet gibidir, Âdem oğluna mâlik olmadığı malı adaması da doğru değildir. Her kim dünyâda bir şeyle kendini öldürürse, kıyamet gününde intihar ettiği o şeyle azâb olunur. Her kim de bir mü'mine la'net ederse, bu da onu öldürmek gibi(günâh)dir. Her kim de bir mü'mine küfür isnâd ederse, bu da onu öldürmek gibi(günah)dır.”⁶²

Hadis ve Ayetlerin dışında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınlamış olduğu ilmihalde intihara ilişkin şu hükümler yer almaktadır:

“Ebû Yûsuf'a göre, yanlışlıkla veya dayanılmaz bir ağrı ve acıdan dolayı olmadıkça, bilerek kendini öldüren yani intihar eden kimsenin cenaze namazı kılınmaz. İşlediği cürmün ağırlığını göstermesi bakımından bu görüş yerinde olmakla birlikte, bu durumun acılı ailenin acısını bir kat daha artıracığı düşüncesiyle, böyle kimselerin de namazının kılınabileceği söylenmiştir⁶³”

“İslâm'da inançsızlığın (küfür) tek başına savaş ve ölüm sebebi sayılmaması da bu anlayışın sonucudur. Bu nedenledir ki İslâm, kişilere yaşama haklarını kendi elleriyle yok etme demek olan intihar hakkını da vermemiş, bunu büyük günahlar arasında saymış, inancı ve ameli ne olursa olsun bu kimselerin sırf intihar etmiş olması sebebiyle âhirette büyük bir cezaya çarptırılacağını bildirmiştir. Kur'an'da bir kimseye hayat vermenin âdeta bütün insanlara hayat verme gibi yüce bir davranış, bir cana kıymanın da âdeta bütün insanları öldürme gibi ağır bir suç ve günah olduğu belirtilir (el-Mâide 5/32). Âyetin bu ifadesine hangi sebeple olursa olsun intihar etmek isteyenler de dahil görünmektedir.”⁶⁴

“Kişinin içinde bulunduğu tehlikeden kurtulmak için çaba sarf etmeyerek ölümü istemesi de bir bakıma intihar sayılmıştır.”⁶⁵

Ayet ve hadislerden anlaşılacağı üzere bütün dinlerde olduğu gibi, İslamiyet'te de intihar yasaklanmıştır. Ancak intihar, bir nefse uyma olarak gerçekleştirildiği takdirde ebedî cehennem mefhumu ortadan kalkar. Dolayısıyla acısından kurtulmak, varoluşsal bir kanıt sağlamak ya da bu dünyadan sıkılmak suretiyle intihar etmek ebedî cehennem sonucunu doğurduğu gibi, nefise uyararak,

⁶² A.g.e., s. 3736-3737.

⁶³ Diyanet İşleri, İslam İlmihali, Ankara 2011, C. 1, s. 364.

⁶⁴ A.g.e., C. 2, s. 182.

⁶⁵ A.g.e., C. 2, s. 183.

bilinci yerinde olmayarak ya da bir hastalık sonucu gerçekleştirilen bir edim olarak intihar ebedî cehennem mefhumuna maruz kalmaz.

Ancak bunun yanında görülebildiği gibi, dinî boyutta ele alınacak olursa intihar, “nahr” kökünden gelen ve bireyin hayatını sonlandırmasının yanında tıpkı kurban kelimesi gibi bir anlama büründüğü görünebilir. ” قربان [#krb masd] *tanrıya sunulan adak*”⁶⁶ anlamına gelen kurban kelimesi, dinî boyutta ele alınan intihar kelimesiyle paralellik taşır. Dolayısıyla, bedensel (bir başka makbul bedeni/bedenden) öldürmek/kan akıtmak vasıtasıyla yaratıcı/Tanrı/Allah/kut’la kurulması istenen yakınlık intihar ile de kurulur. Nitekim yukarıdaki tefsir/ayet/hadislerden de anlaşılacağı üzere intihar, nefse yönelik gerçekleştirilen bir eylem olarak da görülebilir:

*“Kulum, aç bulun beni görürsün. Züht ve takvaya sarıl beni tanırsın. tecerrüt et, her[ ]şeyden sıyrıl ve uzak ol, bana ulaşırsın.”*⁶⁷

Dolayısıyla bedensel bir feda ediş ve yok oluştan ziyade, ruhânî bir edim olarak intihar, İslamiyet’te farklı boyutlara ulaşır. Nefsin arındırılması ve nefsin hak olan yolunda kurban edilmesi, bireysel bir yok oluştan manevî dirilişe doğru gelişen bir anlam muhteva eder ve dolayısıyla daha ruhânî ve manevî boyutlara ulaşır.

Bunun yanında Hristiyanlıkta intihar diğer İbranî dinlerde olduğu gibi yasaklanmış olmakla birlikte, işlenmiş olduğu taktirde beraberinde özellikle Ortaçağ’da görülen yasaklamalar, cezalamalar ve men etmelerle gördüğü tepkiyi açığa vurur:

“İstemli ölüm, umutsuzluk yüzünden şeytani bir kışkırtmanın sonucu ya da delice bir davranış olarak görülür; bir cinayet gibi kınanan bu davranış, ceset üstünde vahşice cezalandırılır, sonra da mallar müsadere edilir. Ancak yargıçlar, koşulları ve ailenin durumunu göz önünde bulundurarak kimi zaman hoşgörülü

⁶⁶ Sevan Nişanyan, “Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü”, Everest Yayınları, İstanbul 2012, s. 355.

⁶⁷ İmam-ı Gazalî, *Tasavvufun Esasları*, Çev: Ramazan Yıldız, Şâmil Yayınevi, İstanbul, s. 13.

davranabilir. Hukuk mahkemesiyle kilise mahkemesi cezalandırma konusunda işbirliği halindedir.”⁶⁸

Dinler tarihi ve dinsel kavrayış dinamikleri üzerine *Georges Minois*, belirtilen kitabında Ortaçağ’daki intiharları kronolojik olarak sıralar. Dante’nin *İlahi Komedya*’sıyla başlayan Minois’deki yaptırımlara maruz kalmış müntehirler şu şekildedir:

“1257: Parisli bir adam kendini Seine Nehri’ne atar; sudan çıkarıldığında henüz ölmemiştir, ölmeden önce şarap ve ekmekle kutsanır. Ailesi cesedini ister, çünkü o Tanrı’nın inayetiyle ölmüştür; ama ortada bir intihar olduğu ve adamın ruh sağlığı da yerinde olduğu için –gerçekten pişmanlık belirtileri göstermiştir– mahkeme cesedi işkence cezasına çarptırır.

[...]

1274: Boissy-Saint-Léger’li katil zanlısı, Pierre Crochet kendini öldürür. Saint-Maur-des-Fossés Manastırı’nın mahkemesi cesedin sürüklenerek ve asılarak cezalandırılmasına karar verir.

[...]

1278: Bir adam Reims’de intihar eder; Saint-Remi rahipleri adamın cesedini önce yerde sürükletir, sonra da astırır; ancak Paris Yüksek Mahkemesi onlardan, cesedi, asma yetkisinin tek sahibi olan başpiskoposun yargısına iade etmelerini ister.

[...]

1288: Sainte-Geneviève Manastırı’nın yargı alanı dahilinde bir adam intihar eder, manastır cesedi astırır. Hemen ardından kraliyet yargıci, manastırdan infaza yeniden başlamasını ve ‘adı geçen katili’ bir atın arkasına bağlayıp sokaklarda ‘sürüklemesini’ ister, çünkü bu tören atlanmıştır.”⁶⁹

Ayrıca Hz. İsa’nın çarmıha gerilişi bazı din adamları tarafından istemli bir ölüm olması hasebiyle intihar olarak yorumlanmaktadır. Nitekim Hz. İsa kendisini neyin beklediğini bilmiş ve bile bile ölümüne yürümüştür:

⁶⁸ Georges Minois, *İntiharın Tarihi*, Çev: Nermin Acar, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2008, s. 18.

⁶⁹A.g.e., s. 15-16.

“İsa Hamursuz bayramı için Kudüs’e çıktığında kendisini neyin beklediğini biliyordu; o bile bile ölümüne yürüdü, duruşma sırasında da, ondan kaçmak için hiçbir şey yapmadı. Peygamber ve insanlığın kurtarıcısı bağlamında düşünüldüğünde, İsa’nın intiharının sıradan intihardan farklı bir anlamı ve boyutu vardır. Ancak yoruma açıktır. Her konuda ‘muallim’ini örnek almak zorunda olan Hristiyan, canını vermeye de çağrılır. ‘Canını kurtarmak isteyen de onu yitirecek, canını benim uğruma yitiren ise onu kurtaracaktır.’⁷⁰, ‘Canını seven onu yitirir. Ama bu dünyada canını gözden çıkararak onu onsuz yaşam için koruyacaktır.’⁷¹, ‘Hiç kimsede, insanın, dostları uğruna canını vermesinden daha büyük bir sevgi yoktur.’^{72,73}

---

⁷⁰ Matta, 16:25.

⁷¹ Luka, 14:26.

⁷² Yuhanna, 12:25.

⁷³ A.g.e., s. 35.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYA EDEBİYATINDA MÜNTEHİR SANATÇILAR

İntihar ve türevleri, bilindiği üzere batı odaklı olarak başlamış, daha sonra fikrî bir buhran ve eylemsel bir ihtimal olarak yaygınlaşmıştır. Bu yönüyle bilinen, yazılı edebî tarihteki ilk intihar, Dante'nin *İlahi Komedya* adlı eserinde görülmekle beraber, bu, tıpkı Orta Çağ'da kilisenin intihara bakışında ele alındığı gibi, *İlahi Komedya*'nın *Cehennem* bölümünde ele alınmıştır:

*“Pier della Vigna konuşuyor. 1190 yılında Capa'da dünyaya gelen Pier della Vigna, II. Federico'nun mühürdarlığını yapmış ve 20 yıldan fazla bir süre büyük itibar görmüştür. İhanetle suçlandırılması üzerine hapse atılmış, imparatorluğun emriyle gözleri oyulmuştur. 1249'da intihar eden Pier della Vigna'nın gözden düşmesine neden olan asıl olay gizli kalmıştır.”*⁷⁴

Bu yönüyle intihar, ilk olarak fikirsel bir buhranın neticesi olarak problemlili süreçlerde ortaya çıkan bir ihtimal olarak algılandığından ve bu algının kaynağının da Batı olması hasebiyle, tezimizde, dünya edebiyatından bir kaç sanatçıya da yer vermeyi uygun gördük.

3.1. Stefan ZWEIG

28 Kasım 1881'de Viyana'da doğmuştur. Yazarlık, muhabirlik ve çevirmenlik yapan Zweig, Viyana Üniversitesi'nde Felsefe ve Edebiyat Bilimleri fakültesini bitirmiş, ilk şiirlerini “*Gümüş Teller*” adıyla yayınlamıştır. Verlaine ve Boudelaire çevirileri de bulunan Zweig, Seylan, Gwalıar, Rangun, Kanada, Panama gibi şehirleri gezerek Amerika gezisi yapmış, savaş arşivinde görevler almıştır.

“Daha lisedeyken yazdıklarıyla, kimi arkadaşları gibi O da dönemin önemli dergilerinde yer bulmayı başardı ama pek çoğundan farklı olarak o bir süre sonra kendisini baba mesleğine ya da ticarete verip edebiyatı bir gençlik hevesi olarak bırakmadı. Ve her ne kadar roman, tiyatro ve hikaye türlerinde önemli eserler verdiyse de kendisini bir türlü yeterli hissedemedi. Kendilerini tutkularına adanmış, tutkuları uğruna yaşamış insanları tarihin sayfalarında

---

⁷⁴ Dante, *İlahi Komedya, Cehennem*, Çev. Feridun Timur, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1984, s. 171.

gördükçe, okuyan, anlamaya çalışan, eleştiren ve üretmek isteyen varlığı onu bu kişilerin izlerini sürmeye itti. Yazdığı biyografilerde bu insanlara adeta yeniden can verdi.”⁷⁵

Zweig’in hümanizmi, Yunus Emre’den aktarılıp, bireyin tekil olarak öne çıkarıldığı hümanizmden ziyade, genel olarak insanlığa yöneltilmiş bir boyut taşır. Hitler Almanya’sında zorbalığın insanlığın önüne geçemeyeceğini savunmuş, hatta kitap yasağından da nasibini almış olan Zweig, zorbalığa dayanamayıp intihar etmiştir:

“23 Şubat 1942 Sabahı, Petropolis’de kaldığı evin yatak odasında, eşiyle birlikte yüksek dozda Veronal alarak intihar ettiler. Daha sonra sırtüstü yatmış haldeki Zweig ile elini onun göğsüne koymuş olan Lotte’yi bulan polis, pulları dahi yapıştırılmış olan veda mektubunu buldu. Ayrıca Petropolis Valisine yazılmış “Deklarasyon” başlıklı bir mektup daha vardı. Zweig ve eşi devlet töreniyle Petropolis mezarlığına gömüldüler. Sevgilisiyle birlikte intihar eden Alman şairi Kleist’in biyografisini yazarken şöyle demişti Zweig: “Bazen ölmeyi beceren ve ölümden zamanı aşan bir şair yaratabilen biri de bulunmalıdır.”⁷⁶ Stefan Zweig’in öykülerinden birinde intihar izleğine rastlanmaktadır. Bu öykü şu şekildedir:

Adı *Amok Koşucusu* olan öyküde, anlatıcı, yazarın ağzından konuşur ve bir doktordur. 1910’lü yıllarda Napolide, bir partide tanıştığı bir kadından etkilenen doktor-anlatıcı, kadının ilginç bir deneyimine şahit olur. Hamile olan kadın, bebeğini aldırma için arka sokaklarda pis bir yeri seçer. Bebeği alacak kadının beceriksizliği ve ortamın pisliği yüzünden kadın hayatını kaybeder. Ancak hayatını kaybetmesi, imkânın olmamasına değil, onuru ve sırrını korumak uğruna olduğu için, hikâyede kadının ölümü intihar izleğini andırır:

Heyecanla, hemen hastahaneye gitmeliyiz, dedim. Fakat bunu daha söylerken acılar içinde kıvranan vücut şiddetle gerildi... Hayır, hayır... Ölmek daha doğrudu.... Kimselerin öğrenmesindense... Eve... evine götürülmek istiyordu...

⁷⁵ Hakan Tanyaş, Bir Hümanist, Stefan Zweig, *Diskordans*, s. 36.

⁷⁶ Adem Eyüp Yılmaz, “Edebiyat ve İntihar”, Selis Kitaplar, İstanbul 2003, s.79.

Anlamıştım... Yaşamaması[n] değil, sırrının ve onurunun önemi vardı. Boyun eğdim. Uşak bir sedye getirdi... onu yerleştirdik, ateşler içinde yanan baygın vücudu hayattan gittikçe uzaklaşan onu, gecenin karanlığı içinde onu evine götürdük... Korkulu bakışlarla soran hizmetçilerin önünden kaçarcasına geçtik... Odasına hırsız gibi taşındık, kapıları kilitledik... Sonra, evet sonra... uzun bir savaş başladı... Ölümle savaş.⁷⁷

3.2. Walter BENJAMIN

Zweig gibi zorbalık uğruna kurban gitmiş, entelektüel zekalardan biri de Walter Benjamin'dir. Sınırdaki özgürlük ve ölüm'den ölmeyi seçen Benjamin, iki dünya savaşı arasında denk gelen bir dönemde yazın hayatını sürdürmüştür. 1892'de doğan Benjamin, 48 yaşında, 1940 yılında ölmüştür. Frankfurt okulu ve bu okulun önemli iki ismi olan Adorno ve Horkheimer ile yakından ilişkisi olan Benjamin, aynı zamanda Adorno'nun *Minima Moralia* adlı eserinde sıkça geçmekte ve hatta ona dair en nadir ve tek bilgiler Adorno tarafından aktarılmaktadır.

“Benjamin'in yurdu tecrübesinin özü 'dehşet' olan Nazi Almanyasıdır. 1933'de Alman vatandaşlığından atılarak Fransa'ya sürgün giden Benjamin, 'Avrupa'da savunulması gereken mevziler var' diyerek, son ana kadar kıtayı terk etmez. Savaş patlak verince 1939'da Nevers'de dört ay çalışma kampına alınır; 1940 yazında Gestapo evini basar, yazılarını götürür ve artık Fransa'da da Alman mültecilerine yer kalmamıştır. 1949 Eylülünde, Amerika'daki Frankfurt Okulu üyeleri Adorno ve Horkheimer'in yanına gitmek için Fransa-İspanya sınırındaki Port-Bou'ya vardığında sınırın kapanmış olduğunu görür ve 25 Eylül akşamı morfin hapları içerek intihar eder.”⁷⁸

Benjamin'i entelektellikten uzak tutmak olanaksızdır ancak; intiharını entelektüel ve süreç içinde gelişen bir sistematige oturtmak da olanaksızdır. Çünkü, Benjamin'in intiharı bahsedildiği üzere süreç içinde gelişen, dünyaya anlam yüklemeye çalışırken bocalamış ve bu anlama kavuşabilmek yahut anlamın özünü kavrayabilmek, zaten sonlanacak olana son vermek gibi bir düzleme

⁷⁷ Stefan Zweig, *Hikâyeler I*, Çev: Burhan Arpad, MEB Yayınları, İstanbul 1990, s. 55.

⁷⁸ Meral Özbek, Walter Benjamin'i Okumak I, *AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Ankara 2000, S. 55, s. 71-72. (www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/55/2/cilt-sayi-Meral_Ozbek.pdf) [01.07.2014]

dayanmaz. Benjamin'in intiharı, *kendini olmak* düzleminde, şu ifadelerden faydalanarak açıklanabilir:

*“Çelişkili gibi görünse de bana öyle geliyor ki en derin manevî yaşantılar tam bir bencillik durumunda olduğumuz anlarda ortaya çıkıyor. Öylesine tam bir bencillik ki o anlarda insan bütünüyle kendini bırakıyor, tam anlamıyla kendisi oluyor.”*⁷⁹

Bu ifadelerden yola çıkarak, Benjamin'in özgürlüğe düşkün kişiliğinin tutsak alınmaya yahut bir başkası tarafından işkence görmeye üstün geldiği söylenebilir. Elbette bu, tahmin edilebileceği ve görüldüğü üzere diğer münteher sanatçılarda olduğu gibi akıl hastalığı, herhangi bir madde bağımlılığı, entelektüel buhran/bunalıma dayanmamakla beraber, çaresizlik içinde kalan ve özgürlüğüne düşkün entelektüel bir zihnin intiharı olarak yorumlanıp algılanabilir. Bunun yanında, Arthur Koestler'in Benjamin için yazdığı şu ifadeler de, onun intiharına ışık tutabilecek niteliktedir:

*Walter, Reichstag yangını sırasında Berlin'de edindiği 62 tabletlik uyku hapının yarısını bana verdi. Verirken gönülsüzdü. Çünkü 31 tabletin beklenen sonucu verip vermeyeceğini bilmiyordu. Oysa, yetti. Hareketimden bir hafta sonra, İspanya'ya doğru Pirene'lerin yolunu tuttu. 55 yaşındaydı. Port-Bou'da sivil polis Walter'i yakaladı. Ertesi gün Fransa'ya göndereceklerini söylediler. Göndermek için almaya geldiklerinde trende ölüsünü buldular.”*⁸⁰

3.3. Vladimir MAYAKOSVSKI ve Sergey YESENIN

*“Vladimir Vladimiroviç Mayakovski, bir orman bekçisinin oğlu olarak 1893'de Gürcistan'ın Bagdatti'de şehrinde doğdu. (Mayakovski'nin ölümünden sonra bu şehre şairin ismi verildi.)[...] 15 yaşında Sosyal Demokrat Parti'ye katıldı. Bildiri dağıtmakla suçlanıp tutuklandı ve bir yıla yakın hapis yattı.”*⁸¹ *Mayakovski, Elsa Kagan (sonraları Elsa Triolet ve daha sonra Aragon'un ünlü Elsa'sı) ile 1913'te tanışmış ve yakınlık kurmuştu. 1915'de Elsa'nın ablası Ossip*

⁷⁹Alan Watts, “Denemeler: Taoculuk, Zen ve Batı Kültürü” Çev: İlhan Güngören, Yol Yayınları, 1985, s. 9.

⁸⁰Ahmet Oktay, *Toplu Şiirler (1963-1996)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002, s. 304.

⁸¹Müslüm Yücel, *Edebiyatta Ölüm ve İntihar*, Agora Kitaplığı, İstanbul 2007, s. 112.

*Brik'in eşi heykeltraş Lili Brik ile tanıştı ve aralarında hızlı bir ilişki doğdu.*⁸² İlk kitabı olan “*Şiir Nasıl Yazılır*” adlı çalışmasıyla intihar eden (1925) dostu ve ünlü şair Sergey Yesenin’e atıflar ve ona dair ifadelerle dolu olmakla beraber, şiirde ahenk unsurları örnekler gösterilerek açıklanmıştır.

*“Mayakovski Yesenin’le 1913’te Petersburg’da tanıştı. Bir köylü ailenin çocuğuydu. 1914’ten sonra dergilerde lirik ve imgeci şiirleriyle görünmeye başladı. İlk şiir kitabıyla büyük ün kazandı. [...] bu tanışmada birbirleri hakkındaki izlenimleri pek de olumlu olmadı. Yesenin, ayağındaki çarıklarla, gömleğine dikilmiş küçük haç vb. şeylerle dolaşıyordu. Bu kılık, Mayakovski’ye pek köylü sadeliğine yaraşır bir kılık olarak görülmediğinden Yesenin’e takılmadan duramadı.”*⁸³

Vladimir Mayakovski, aşık olduğu (Lili) kadının taşınması, kişiliğinin aşırı hassaslığı ve yıkıcılığının bir sonucu olarak *14 Nisan 1930’da*⁸⁴ bir veda notu bırakarak intihar etmiştir. Sergey Yesenin’in ölmeden bıraktığı ayrılık/veda mektubu/şiiri ve Mayakovski’nin Yesenin’e yazdığı (1926) ve intiharla aslında uyuşmayan, intihara karşı tepkisini bildiren şiiri aşağıda sunulmuştur:

*AYRILIK ŞİİRİ*⁸⁵

Hoşçakal, dostum, hoşçakal mutluluklar.

Sevgili dostum, yüreğimde yaşayacak anın.

Sonunda ayrılmak yazgısı olsa da insanın.

Hoşçakal dediğimiz gibi buluşmak da var.

Hoşçakal, dostum, el sıkışmadan, suskunlukla

Sakin üzülme, nedir bu gözlerindeki hüznü?

Şu yaşamda yeni bir şey değil ki ölüm.

Ama pek öyle yeni sayılmaz yaşamak da.

⁸² Vladimir Mayakovski, *Şiir Nasıl Yazılır?*, Çev: Yurdanur Salman, Adam Yayınları 2002, s. 8.

⁸³ A.g.e, s. 11.

⁸⁴ A.g.e., s. 11.

⁸⁵ A.g.e., s. 60.

1925

Sergey Yesenin

Yesenin 1925'te intihar etmiştir ve 1926 yılında Mayakovski *Sergey Yesenin*'e adlı şu şiiri kaleme almıştır:

“*SERGEY YESENİN'E*”⁸⁶

Sen gittin,

diyorlar

yukarlarda bir dünyaya.

Sonsuzlaşma –

uçuyorsun.

parıldayan yıldızlara çarparak.

Ne borç var artık bize,

içki ne de.

Ayılma.

Hayır Yesenin,

oh

çekmek değil benim istediğim.

Görüyorum ben

kesik bileklerinle sendeleyişini

Ve alayla değil

acıyla

düğümleniyor yüreğim

Görüyorum

bir kemik çuvalı gibi

---

⁸⁶ A.g.e., s. 60-66.

yere yatışını gövdeni.,

-Dur! diyorum.

Bırak!

Delirdin mi sen?

Sürer mi ölümü

hiç insan

toz tebeşir gibi

yanaklarına?

Sen ki çok daha

iyi verirdin ölüme

ağzının payını herkesten.

Yeryüzünde başka

kimsede olmayan

o efece konuşmanla.

Niçin?

Nedeni ne?

Donup kalıyorum şaşkınlıktan.

Homurdanıyor eleştirmenler:

-Bizde, bunun asıl nedeni

Şu...

ya da bu...

ama daha çok,

kopmak toplumdan.

Çok fazla bira

ya da şarapla kafayı çekmesi.

Başka deyişle

satsaydın

Bohemleri

işçi sınıfına, diyorlar

Sınıf bilincin olsaydı,

bak bu gelmezdi başına.

Oysa işçiler de

kvastan sert içkilerle

kafayı çekiyorlar.

O sınıf da içerek

güzelce sığıyor kendi ağzına.

Başka deyişle

Parti'den biri

denetleseydi seni

Sağlansaydı böylece

asıl önemi

içeriğe vermen.

Yazardın o zaman

her gün

o dizelerin

yüzlercesini

Uzun uzun

ve sıkıcı

Doronin'de gördüğümüz türden.

Ama bence

böylesi bir deliliğin içine düşseydin

Sen çok daha önce

son verirdin

yaşamına.

Votkadan gitmek daha iyidir

inan bana

Böylesi sıkıntıdan boğulmaktansa

Hiçbir zaman söylemeyecekler

nedenini bize

seni yitirişimizin.

Şuracıkta duran

çakı mı, yoksa ip mi?

Ama bulunsaydı

mürekkebi, elbette

Anglenterre otelinin.

Damarlarını kesmen

ve ölüp gitmen

gerekmezdi.

Sana öyküenler çıldırdılar sevinçten:

bir daha, bir daha!

Neredeyse bir yığın insan

zıvanadan çıkıp

öldürdü kendini.

Neden çoğalmalı

intiharların

böyle sayıca?

Daha kolay değil mi

mürekkeple doldurmak

otellerde şişeleri!

Sonsuza dek

kilitlendi artık dilin

arkasında dişlerinin.

Benim bu bilmecemsi sözlerim

yersiz

bir bilgiçlik sayılmamalı.

Halkımız,

yaratıcısı ve yaşatıcısı o güzel dilimizin,

Yitirdi ölümünle

yansılı sesler üreten

en coşkulu çırağını.

Ve o herifler taşıyıp duruyorlar

ölü şiir döküntülerini

Geçmiş,

gömülmüş ölülerden

hemen hiçbir yeniliği olmayan.

Üstüste yığıyorlar

tatsız uyaklarını

mezara toprak atar gibi: daha beterlerini

Onurlandırmak için oğlunu

Esin Perisi'nin bile

işine yaramayacak olan.

Sana yaraşacak

bir anıt

henüz dökülmedi.

Hani nerde o anıt,

dövülmüş tunçtan

ya da yontulmuş mermerden?

Oysa çoktan doldurdular

yığın yığın

parmaklıklarının dibini

Çöplerle

adama sözcüklerinden, anılardan,

o bok püsür şeylerden.

Adın

hıçkırıklarla birlikte doldurdu mendilleri

Sözcüklerini

geveleyip duruyor Sobinov ağzında

Kıvrılıp oturmuş da

altına suyu çekilmiş bir kayın ağacının –

'Hiçbir şey söyleme

ah dostum

içini de çekme, ne olursun'

Ah,

*sen onu kim bilir nasıl alaya alırdın,
Şu Leonard Lohengrinski 'yi
baş belası, Tanrı 'nın!
Ortalığı kim bilir
nasıl da ayağa kaldırdın:
'İzim veremem
şiiirsel gargaralarına
anıran eşeklerin!' –
Sağır ederdin kulaklarını
üç ayaklı ıslıklarınla, sonra,
Yazdıklarının hepsini
kışlarına sokmalarını söyledin.
Harcardın bozuk para gibi
o yeteneksiz heriflerin hepsini,
Doldururdun
smokin ceketlerinin
kara yelkenlerini,
Öyle ki savrulurdu
sağa sola
Kogan gibileri,
Süngüleyerek
sivri bıyıklarıyla
gelip geçenleri.
Oysa bu arada
sayısı hiç de azalmadı*

bu serserilerin.

Çok zor bir iş

onları sayıca geride bırakmak.

Yaşam

Yepyeni bir biçimde

yeniden kurulacak.

İşte o zaman

yepyeni şarkılar söylenmeye başlayacak.

Böyle bir öağda

ağırlaşıyor sorunları

kalemin,

İyi ama, gösterin bana

siz ey zavallı

hortlaklar sürüsü, hadi

Nerede görülmüştür

ve ne zaman

yüce bir kişinin.

Dikenli yolları bırakıp da

gül bahçelerini seçtiği?

Sözcükler

yönlendirir

insanoğlunun güçlerini.

Yürüyün!

Arkamızda

zaman patlasın

bir mayın gibi.

Bizim geçmişe sunacağımız

yalnızca

bukleleri

Rüzgârda

geriye savrulan saçlarımızın.

Eğlenceye ayrılacak yeri yok

gezegenimizin.

Yarınlarından

koparıp

almalıdır mutluluğu insan.

Şu yaşamda

en kolay iştir ölmek

Asıl güç olan

yepyeni bir yaşama

başlamak.

1926”

Bütün şiirde dikkati çeken iki esas nokta vardır: kalemin intihar etmekten vazgeçirecek bir edim olması ve Mayakovski'nin bu şiirde intihar yerine yaşamı seçmiş olmasına rağmen yalnızca 4 yıl sonra 1930'da intihar etmiş olması. Ayrıca söz konusu şiir, Sergey Yesenin'in intiharı ve bunun neden ve nasıl gerçekleştirdiğini göstermesi hasebiyle tezimizde Sergey Yesenin başlıklı müstakil bir bölüm yazmak yerine, Mayakovski'nin kendi ağzından/şiirinden açıklamış olmasını yeterli bulduk. Dikkat edilmesi gereken bir nokta, tıpkı *Genç Werther'in Acılarının* sonucu olarak kitabı okuyan ve kitaptan etkilenen insanların intihar etmeleri gibi, Sergey Yesenin'den etkilenen insanların, Mayakovsk'nin ifadesiyle *neredeyse bir yığın insan*'ın kendini öldürmüş olmasıdır. Ancak garip olan en temel husus, en yakın arkadaşlarından biri olan şair Yesenin'in ölümü

üzere yeni intiharla ilgili görüşünü belirttikten ve Yesenin'e ağıt yaktıktan sonra 'baştan yaşam' fikrini benimseyen/benimsediğini gösteren/ortaya atan Mayakovski'nin de intihar etmiş olmasıdır. Şairin düşüncelerinde değişim olmadığı hesaba katıldığı takdirde reenkarnasyon inancını benimsemiş olduğu – uzak bir ihtimal olsa da- söylenebilir. Buna ilaveten, yazmak ve intihar etmemek arasındaki ilişki şu şekilde açıklanabilir:

“Yaratma eylemine geri dönecek olur, yaratma eylemi, sanatçının vazgeçemeyeceği ve ona güç katan tek olgudur. Kurgunun gerçekliği ve düşün varlığına övgüler inkâr edilememektedir. Yaratı eylemini, çoğu psikolog bir 'edebi rahatlatma' (katharsis) ya da bilinç-hafıza mastrübasyonu olarak görmüşlerdir. Bilinç boşalımı ve rahatlatma, entelektüellerin yoğun ve yorgun zihinlerinin bir dışavurumudur.”⁸⁷

3.4. Sarah KANE

“Sanatçıyı sanatçı yapan temel değerlerin biri çevrelerinde varolma savaşımı veren insanların acısını paylaşmak ve gündeme taşımak, başka bir deyişle onların acılarını iliklerine kadar duyumsayıp kuyruğuna takmaktır.”⁸⁸

1971 yılında Brentwood kasabasında doğan Sarah Kane, “Brentwood yakınlarındaki Kelvedon Hatch'de büyüdü.”⁸⁹ Oyunculuk yaptıktan sonra ve Jeremy Weller'in *Mad* adlı oyununu seyrettikten sonra deneysel tiyatroya yöneldi. Kane'in tiyatro özgeçmişi, Bristol Üniversitesi'nde tiyatro eğitimi almaya karar vermesiyle zenginlik kazanır ve bugünkü anlatılan Kane'in izlerini taşır:

“Üniversitedeyken bazı eğitmenlere karşı çatışmacı bir tutum takındı. İçlerinden biri kendisini 'pornografik bir ödev' yazmakla suçladığında, bir sonraki derste yüzüne porno dergileri fırlattı. Bu tür kışkırtmalar kulağa güzel geliyordu, ama işin aslı her zaman daha karmaşıktı: Davranışları kendisi için

---

⁸⁷ Ahmet Sarı, *Psikanaliz ve Edebiyat*, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2008, s. 67.

⁸⁸ Ahmet Gökhan Biçer, *Sarah Kane'in Postdramatik Tiyatrosunda Şiddet*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2010, s. 45.

⁸⁹ Aleks Sierz, *Suratına Tiyatro Britanya'da In-Yer-Face Tiyatrosu*, Çev: Selin Girit, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul 2009, s. 118.

hayatı zorlaştırıyordu. 'Üniversite yetkilileriyle başım çok derde girdi. Düzeltmesi yıllar aldı,' diyordu."⁹⁰

Kane'in bu davranışları bir tür dünyayı algılama ve tanımlama yolu olarak anlaşılabilir: Tiyatrosunda, eserlerinde, yöntem ve tekniğinde, muhtevasında, seçtiği karakterler ve bu karakterlerin davranışlarıyla, kendi yaşamındaki bireysel deneyimlerden ve her yaşanan olayı bireysel bir deneyim saymasıyla Sarah Kane, çıplaklığa inanan bir insan ve tiyatro yazarıdır. Üstelik bu çıplaklık sadece oyundaki tecavüz, kaba söz, argo, fiziksel çıplaklık ve insanlığın ayaklık altına alınmasıyla da gerçekleştirilmekle kalmaz, bunun yanında tiyatro metinlerinde hissedilen bir çıplaklık vardır. Bu çıplaklık, güçsüzlük, yalnızlık, duruluk, fiziksel ve zihinsel çıplaklık olarak anlaşılabilir. Elbette sinemada görülen çıplak insanlardan ziyade, bir tiyatro oyununda sahnede, herhangi bir dekor yardımıyla saklanmamış insan vücudunu göstermek, hem Kane, hem de in-yer-face tiyatrosunun en önemli özelliklerinden biridir. Çünkü anlatılmak istenen insanın en ilkel halidir. Bu ilkelik, kıyafetlerden arındırıldığı zaman, seyirci tarafından üzerinde düşünülen yalnızca dürtüler olmaz, bunun yanında, 'kim oluşun sorgulanışı', gerçeğin kat-be-kat gerçekçilikle aktarılmasıyla kültür, bireyin etrafını kuşatan günlük ritüellerin içeriği, mahiyeti üzerine de düşünülmüş olur.

*"Sahnedeki çıplaklık, çok basit bir nedenden ötürü, filmlerde, tablolarla ya da heykellerdekenden daha kuvvetlidir, çünkü gerçek bir insan karşınızda durmaktadır. Kamera açılarının ya da incir yapraklarının arkasına saklanması mümkün olmayan oyuncunun çıplaklığı, insanın güzelliğinin yanı sıra zayıflığını, direncimizin yanı sıra ölümlü olduğumuzu gösterir. Çıplak vücudun içsel savunmasızlığı bir çok mecazi anlam taşıyabilir: Ahlaken 'korunmasız' ya da yanılısamalardan 'arınmış' olabilir. Bunun dışında, kıyafetlerinizi çıkarmak siyasi gücü, gelenekten kopuşu gösteren bir eylem ya da izleyicinin çıplak olmakla ilgili karışık duygularını dışa vuran bir ifade gibi de görülebilir. Her zaman olduğu üzere, doğal bir olguya –çıplaklığa- verilen tepkiler, kültürel bir eylemi –çıplak olma halini- tüm anlamlarıyla içerir."*⁹¹

---

⁹⁰ A.g.e., s. 118.

⁹¹ A.g.e., s. 23.

Bunun yanında, aile sorunları Kane’de önemli bir yer taşır. Gazeteci olan babasıyla geleneksel anlamdaki baba-kız ilişkisi bulunmayan Kane, babasıyla olan anlamdan yoksun ilişkiyi gazeteci karakterleri oyunlarına katarak açığa vurur.

Bir diğer önemli husus ise, Sarah Kane’in yazdıklarıyla yaşamı arasındaki paralelliktir. Hayatının yazdıklarıyla örtüştürülmesini istemeyen, hatta bu nedenden ötürü Kane’in ailesinin eserleri ve onun yaşamı hakkında sessiz kalışı bir tarafa, Kane’in aşağıda sunulan ifadeleri aslında eserleriyle yaşamı arasındaki paralelliği ortaya koyar.

"If I talk too much about my life then it's an excuse for people to claim that the play is somehow autobiographical. It devalues it."^{92, 93}

Benedict’in röportajının hem Kane’in yaşamıyla kurgusu arasındaki bağı aydınlatır, hem de oyunlarının özünün ve mantığının kavranmasını sağlar. Dolayısıyla, eğer bir insanın hayatından fazla söz etmesi eserlerinin otobiyografik anlaşılmasına yol açacaksa, bu eserleriyle yaşamı arasındaki benzerlikten kaynaklanır. Nitekim, bir iç hesaplaşma sürecine dayanan *4.48 Psikozu*, yazarın akıl hastanesindeyken yazdığı ve kahramanın da akıl hastanesinde olduğu, kahramanın da Kane gibi intihar ettiği sıradışı bir oyundur. Çarpıcı olan bir başka taraf ise, bahsedilen *çıplaklık* olgusunun oyundaki baskın tarafıdır. Söz konusu oyunda, kahramanın çıplak olduğundan bahsedilmez. Ancak ‘*berraklık, zihinsel yalnızlık, yardımdan ve anlaşılmaktan uzaklık*’ kahramanın sürekli çıplak olduğu hissini uyandırır. *4.48 Psikozundan* sunulan aşağıdaki metin, bunu açıkça göstermektedir.

Hüzünlüyüm

Geleceğin umutsuz olduğunu ve hiçbir şeyin yoluna girmeyeceğini hissediyorum

Sıkıldım ve hiçbir şey beni tatmin etmiyor

---

⁹² Eğer oyunlarımdan çok fazla söz edersem, bu, insanların oyunlarımı otobiyografik olarak nitelendirmelerine yol açar. Bu da haliyle, oyunların değerini düşürür.

⁹³ David Benedict, Disgusting Violence? Actually It’s Quite A Peaceful Play, *The Independent*, 22 Ocak 1995. (<http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/disgusting-violence-actually-its-quite-a-peaceful-play-1569097.html>) [01.04.2014]

İnsan olarak bir hatalar bütünüyüm

Suçluyum, cezalandırılıyorum

Kendimi öldürmek isterdim

Ağlayabilirdim eskiden, oysa şimdi ötesindeyim gözyaşlarımın

*İnsanlara olan sıcaklığımı kaybettim*⁹⁴

Suratına Tiyatro'nun büyük bir bölümünün Kane üzerine temellenmesinin ve Kane'in şok etkisi yapmasının önemli nedenleri vardır. Bunlar;

1. Kane'in şok edici gerçekliklerle örülü kurgusu.
2. Toplumsal tabuları yıkmaktan kaçınmaması ve bu yıkımı en mahrem yerlerde bile gerçekleştirmesi.
3. Modern ve Post-modern hayatın bireyin yalnızlığını ve dürtülerini beslemesi ve bu besleyiş sonucunda bireyselliğin egoizme dönüşmesini işlemesi.
4. İnsanların birbirlerine söylemedikleri ama içten içe düşündükleri, sorguladıkları ve kimi zaman fantezi dünyasında kurduklarını tiyatrosunun temeline alması.
5. İnsanın en yalın ve çıplak halini sunması.

Sarah Kane'in *4.48 Psikoza* adlı eserinde, 4.48, yazarın psikolojik ve bedensel hastalıklarından dolayı her sabah uyandığı bir saat olmakla beraber, istatistiksel olarak intihar olaylarının en fazla gerçekleştiği saattir ve Sarah Kane bu saatten;

"4.48'de

Depresyon ziyaretime geldiğinde

Sevgilimin soluk alıp verişine

Kendimi asacağım"⁹⁵

---

⁹⁴ Sarah Kane, *Complete Plays*, Methuen Drama, London 2001, s. 206.

sözleriyle bahseder. Bunun yanında söz konusu metinde intihar veya intihara dair planları içeren ifadeler aşağıda sunulmuştur.

“Bu yıl kendimi ölümün ellerine teslim ettim”⁹⁶

“- Herhangi bir planın var mı?

- Aşırı doz alıp bileklerimi kesmek ve sonra da kendimi asmak.”⁹⁷

“Ölmek istemiyorum

Ölümlü olduğum olgusuyla öyle durgunlaştım ki intihar etmeye karar verdim

Yaşamak da istemiyorum”⁹⁸

*“Lütfen nasıl öldüğümü anlamak için doğramayın beni
nasıl öldüğümü anlatacağım*

Yüz tane Lofapramin, 45 tane Zopiclone, 25 tane Temazepam ve 20 Melleril

Yaptıklarım

Yutmak

Yarmak

ve Asmak

işte hepsi tamam”⁹⁹

3.4.1. Suratına Tiyatro

İntiharın en önemli nedenlerinden biri toplumsal değişimle beraber bireyde görülen topyekün bir değişim ve başkalaşım süreci olarak adlandırılabilir. Özellikle modernleşmenin getirdiği ânî ve köklü değişimler, bireyin hem toplumu hem de kendi kişisel değişiminin takibini imkânsız hâle getirmiştir. Bu konuyu etraflıca ele alan türlerin başında şüphesiz *Suratına Tiyatro* gelmektedir. Bu nedenle tezimize bu türü eklemeyi uygun gördük.

---

⁹⁵ A.g.e., s. 207.

⁹⁶ A.g.e., s. 208.

⁹⁷ A.g.e., s. 210.

⁹⁸ A.g.e., s. 207.

⁹⁹ A.g.e., s. 241-242.

“Farz edin ki 1970 doğumlusunuz. Margaret Thatcher iktidara geldiğinde dokuz yaşındaydınız; bundan sonraki on sekiz yıl boyunca –siz entelektüel ve duygusal açıdan gelişiminizi sürdürürken- iktidarda gördüğünüz kişiler yalnızca Muhafazakârlar. Hiçbir şey değişmiyor, siyaset son derece durağan. Sonra seksenlerde, Ecstasy’yi ve dans kültürünü keşfediyorsunuz. Cinsel açıdan, eşcinseller ile heteroseksüeller arasındaki ayrımı ağabeyleriniz ya da ablalarınız kadar kafanıza takmıyorsunuz. Ayrıca, bir şeyi protesto etmek, müzik yapmak, film çekmek ya da sergi açmak istiyorsanız bunu kendi başınıza yapmanız gerektiğini fark ediyorsunuz. 1989’da Berlin Duvarı çöküyor ve eski ideolojik ayrımlar tarihin çöplüğünde kayboluyor. Daha yirmi yaşında bile değilsiniz. Doksanlarda, Irak, Bosna ve Ruanda’yla ilgili meydana yer alan görüntüler aklınızdan çıkmıyor. Politik idealizm –Tiananmen Meydanı’nı hatırlıyorsunuz ve sokaklarda barikan kuran tanıdıklarınız da var- şüpheciliğe karışıyor; arkadaşlarınız seçimlerde oy kullanmıyor ve tüm siyasetçilerin yolsuzluğa karışmış olduğunu düşünüyorsunuz İşte hakkında yazdığınız dünya bu.”¹⁰⁰

Suratına tiyatro, modernleşmeyle beraber alt-kültür ve alt-bilinçte görülen hareketlenme, çürüme, en genel tabirle “dünyanın aksaklıkları”ı post-modern bir dil, ifade, bakış açısı ve içerikle irdeleyen ve söz konusu durumları post-gerçekçi¹⁰¹ bir yaklaşımla sunmaya çalışan, farklı bir tabirle tiyatrodaki bir bakış açısı ve bir ifade şeklidir. “1990’lı yıllarda ortaya çıkan ve Aleks Sierz’in tanımıyla ‘In-Yer-Face’ olarak adlandırılan”¹⁰² bu yeni anlayış, argo, cinsellik, güç, şiddet ve bunları kullanarak kendini kanıtlamaya dayanır. Dolayısıyla bu unsurların kullanımı yeni bir yaşam tarzı ortaya sunmak değil, mevcut yaşam tarzlarını eleştirmeye dayalıdır.

““Kazığa oturtma sahnesi, Bosna’dan gelen bazı haberlere dayanıyordu. Kane, ‘Bu, Sırp askerlerinin Müslümanlara karşı kullandığı bir tür çarmıha

---

¹⁰⁰ Sierz, a.g.e., s. 289.

¹⁰¹ “Post-gerçekçi” ile ifade edilmek istenen, modernist dönemde görülen romantik söylemden uzak, çarpıcı gerçeklik ve dürüstlükteki ifade/yansıtma/sunma biçimidir.

¹⁰² Biçer, a.g.e., s. 5.

germe yöntemiydi. Ben hayal edilen her şeyin, bir yerde birileri tarafından yapılmış olduğunu düşünürüm,' diyordu."¹⁰³

Suratına tiyatroyu sistematize eden, özellikle Sarah Kane'e ayırdığı bölümden (bu bölümlerin çoğu Kane'in Sierz'e yazmış olduğu mektupları da ihtiva etmesi bakımından önemlidir.) oldukça faydalandığımız Aleks Sierz'in mezkûr eserinde suratına tiyatro, şu şekilde tanımlanır:

"Seyirciyi ensesinin kökünden tutup mesajı alıncaya kadar silkeleyen oyunların tümü. Bir sansasyon tiyatrosudur: Hem oyuncularını hem de seyircileri geleneksel tepkilerinin dışında iter, sinir uçlarına dokunur, alarma geçirir. Genellikle şok taktiklerine başvurur ya da şok edicidir; çünkü söyleminde veya yapısında yeni ya da seyircinin alışık olduğundan çok daha cesur veya deneyseldir. Ahlaki normları sorgulayarak, sahnede nelerin gösterilip nelerin gösterilemeyeceğine dair hâkim kanuları aşağılar; ayrıca çok daha ilkel duyguları da tıngırdatarak tabuları devirir, yasak olandan söz eder, rahatsızlık yaratır. En önemlisi, gerçekten kim olduğumuz hakkında bize daha çok şey anlatır."¹⁰⁴

Suratına tiyatro, tiyatronun en önemli özelliği olan ve muhtemelen şimdiye kadar tiyatronun belki de en sınırlandırıcı özelliği olan 'mekânsal darlık'ı nasıl kullanacağını bilmesi ve bu kullanabilirliği muhtevasıyla paralel bir şekilde işlemesi şüphesiz en çarpıcı özelliğidir. Nitekim, "ilkel duyguları tıngırdatarak tabuları devir"iyor oluşu, "yasak olandan" söz edişi, insanın ilkelik düzeyindeki, en temel ve en genel gereksinimlerini açığa çıkmasıyla gerçekleşir. Bu açığa çıkış, şüphesiz, bireysellikten soyut, yani sosyal çevreden yalıtılmış bir ortamda gerçekleştirilebilecektir. 1998'de Peter Rose'nin *Snatch* adlı oyununda sergilendiği/olduğu gibi iki erkeğin bir kadına ve Sarah Kane'in *Blasted* oyununda da sergilendiği/olduğu gibi Ian'ın Cate'e tecavüz edebilmesi, -açıktır ki- toplumdan uzak, "eden ve edilen" in yalnız kalabileceği bir ortamla mümkündür. İşte Suratına Tiyatro da böylesine bir sınırlı mekânda, bireyin içgüdülerini, dürtülerini ve ...'yı elde etme isteğini doyurabileceği bir muhteva ve içerikle, olması gereken zamanda ve yerde, olması gereken ve olmaması gereken üzerine

---

¹⁰³ Sierz, a.g.e., s. 148.

¹⁰⁴ A.g.e., s. 18.

muhtevasını inşa etmiştir. Aleks Sierz'in bir oyunun Suratına olup olmadığını nasıl anlaşılacağı üzere yazmış olduğu ifadeler de söylediklerimizi doğrular niteliktedir:

“Bir oyunun ‘suratına’ olup olmadığını nasıl anlarsınız? Gerçekten hiç zor değil: Dili genellikle müstehcendir, karakterleri söz edilmemesi gereken konular hakkında konuşur, kıyafetlerini çıkarır, cinsel ilişkiye girer, birbirlerini küçük düşürür, hoş olmayan duyguları deneyimler, aniden vahşileşirler.”¹⁰⁵

Suratına tiyatronun belirgin özellikleri Ken Urban tarafından 2006'da yazmış olduğu doktora tezinde şu şekilde sıralanmıştır:

“1. Politik anlamdaki dürüstlüğün yadsınması olarak dilde ve sahnelemede şok etkisinin önemi.

2. Konu seçiminde ve izleyiciye sunulan deneyimde aşırı gaddarlık boyutuna varan şiddet imgelerinin kullanımı.

3. Güncel ifade biçimiyle ‘erillik krizi’nin temsili olan baba tutkusunun ve bana düşüncesinin cinsel kimlik ve törel değerler bağlamında incelenmesi.

4. İngiliz yönetim şeklini irdeleyen büyük çaplı politik oyunlar yerine bireysel savaşıma yönelen oyunlara eğilim.

5. Suçlu ya da kurban olduğu açıkça belli olan oyun kişilerinin yadsınması.

6. 1970’li ve 1980’li yıllarda yaygın olarak kullanılan, belli bir politik ideolojiyi ya da etik değeri temsil eden halkın sözcüsü tiplerinin yadsınması.

---

¹⁰⁵ A.g.e., s. 19.

7. 1980’li yılların yazarlarından ve tiyatrolarından kendilerini ayırmak için bu dönemde ortaya atılan azınlık ve feminist gibi sınıflandırmalardan duyulan rahatsızlık.

8. Komünizmin çöküşü ve sağ-sol ayrımının ortadan kalkışı sonucunda herhangi bir politik yalınlığa kuşkulu yaklaşım.

9. Yapı ve biçem yönünden Avrupa ile Amerikan tiyatrolarından esinlenen geniş çaplı deneyim.

10. Tiyatronun yararlı bir işlevi olduğunun benimsenmesi, serinkanlılık tavrına verilen önem ve tiyatroya gerek popüler kültürün gerekse medyanın karşısında görmeyen anlayış.”¹⁰⁶

Suratına tiyatronun en belirgin özelliği tabuların yıkılması üzerine kurulu olmasıdır. Üstelik bahsettiğimiz tiyatronun “mekânsal darlık”ı nedeniyle bu yıkım günlük hayatın geçtiği evlerde, otel odalarında, sevgililer, dostlar arasında geçer. Tabuların yıkılması, sadece geleneksel değerlerin yıkımı anlamını taşımaz. Bunun yanında, ahlâkî boyutta Kane’in “*hayal edilen her şeyin, bir yerde birileri tarafından yapılmış olduğunu düşünürüm*” ifadesiyle paralellik taşır. Bu yıkım Kane’de de olduğu ve ilerde ayrıntılı olarak ve örneklerle bahsedileceği üzere ‘güç’ unsurunu elinde bulunduran karakter/kahramanın, ‘güçsüz’, ‘pasif’ olan üzerindeki egemenliği, tecavüzü, istismarı, küçümsemesi, küfür etmesi ve aşağılaması etrafında şekillenir. Üstelik suratına tiyatronun ortaya çıktığı ve mimesis kuramıyla da sahneye aktardığı gerçeklik, çok da iç açıcı değildir. Sierz 90’ların Britanya’sını şu şekilde değerlendirir:

““*Britanyalı olmanın ne anlama geldiği hakkındaki kabul görmüş kanılar sorgulanıyordu. Britanya, ailelerin sorunlu, bireylerin acımasız ve ilişkilerin problemlili olduğu, yalnızların tek göz odalardan sefil dairelere sürüklendikleri, kasvetli bir yer olarak görülüyordu. Bir fabrika işçisi yerine bir erkek fahişeye,*

---

¹⁰⁶ Ken Urban’dan aktaran, Ahmet Gökhan Biçer, a.g.e., s. 10-11.

bir doğum günü partisi yerine bir kızlar çetesine, ilk evlerini satın alan bir çift yerine bir grup adi hırsıza rastlama olasılığı çok daha yüksekti.”¹⁰⁷

Söz konusu dönem, bireyin ötekileştirilmeye çalışıldığı dönemdir. Bu dönem, modernizmin bireyin sadece yalnız kaldığında yaşadığı sosyolojik-yalnızlıktan, psikolojik yalnızlığa geçtiği dönemi, bireysel ve sosyolojik buhranların yaşandığı süreçtir. Dolayısıyla, modernizmin ‘elde etme’ ve ‘kapital’ arasında sağlamaya çalıştığı ve insan olarak bireyselliği bir kenara atan yanı, postmodernizmle beraber ‘kültürün yeniden işlenmesiyle’ düzeltilmeye çalışılmış,¹⁰⁸ ve suratına tiyatro da bu çalışmanın ve modernizmin oluşturduğu her şeyden önce kendine ‘yabancı’ olan bireyin dünyasını, kendini var etme politikasını ele almıştır. Bu ele alış, gerçeklikle örtüşür. Suratına tiyatrodan ele alınan ‘aşırılık’ alt-kültürün bireyselleşememe ve değişmekte olan sürece uyum sağlayamama ve uyum sağlama sürecinde yaşanan kopukluklardan teşekkül eder.

*“Böylesine keskin nitelikleri yapısında barındıran In-Yer-Face tiyatrosu, 1990 sonrası İngiliz politik tiyatrosunda oluşan yeni bir akım değil, öncü ve insan deneyimine dayalı bir duyarlılıktır. Genellikle yirmili yaşlarında olan ve kimi eleştirmenlerce ‘Yeni Vahşetçiler’, ‘Yeni Jacobenler’ ya da ‘Serinkanlı Yazarlar’ olarak da nitelenen bir yazarlar ağının, toplum denen bir şeyin varlığına inanmayan Thatcher’ın çocuklarının bireysel öyküleridir. Bu öyküler, yaşanan dünya savaşlarıyla hem tinsel hem düşünsel hem de maddesel kazanımlar anlamında oldukça ciddi kayıplar veren, soğuk savaş dönemiyle kutuplara bölünen dünya insanların içinde buldukları durumun dışavurumudur.”*¹⁰⁹

3.5. Sâdık HİDÂYET

1903 yılında Tahran’da soylu bir ailede dünyaya gelen Sâdık Hidâyet, kendisi gibi İran Edebiyatı’nın modern öykücülüğünün kurucularından olan Bozorg Alevî’nin ifadesiyle “*bugünkü İran’ın en büyük yazarı*”dır. “*9 Nisan 1951’de Paris’de canına kıyarken, çok dar bir tanıdıklar çevresinde biliniyor, beğeniliyordu. Avrupa onun eserlerini güne daha dikkatle izlerken, Londra ve*

¹⁰⁷ Sierz, a.g.e., s. 290.

¹⁰⁸ Kültürün yeniden işlenmesi hususunda farklı görüşler vardır: Zikredilenin dışında, kapitalist bir meta olarak, kültür özellikle edebiyat sahasında yeniden işlenmiştir.

¹⁰⁹ Biçer, a.g.e., s. 8.

Moskova onun küçük hikayelerini yayınlarken de kendi yurdunun dışlı ama tapon yazarları, Hidayet'in eserlerini reddetmekte, hatta gençliği coşturan popüler dilini alaya almaktaydılar.”¹¹⁰ Farklı alanlarda farklı çalışmaları olan, Sâdık Hidâyet, ilk öykülerini Paris'te kaleme alır.

“Başbakan olan eniştesinin, Müslüman bir yobaz tarafından 7 Mart 1951'de katledilişi, kendi canına da kıyması için, bardağı taşıran son damla oldu. Paris'te günlerce, havagazlı bir apartman aradı. Championnet caddesinde buldu aradığını; 9 Nisan 1951 günü dairesine kapandı ve bütün delikleri tıkadıktan sonra gaz musluğunu açtı. Ertesi gün ziyaretine gelen bir dostu, onu mutfakta yerde yatar buldu. Tertemiz giyinmiş, güzelce tıraş olmuştu ve cebinde parası vardı. Yakılmış müsveddelerinin kalıntıları, yanı başında, yerdeydi.”¹¹¹ İran edebiyatında modern öykücülüğün öncülerinden olan Hidâyet, halkın günlük konuşma biçimlerini öykülerine sindirmiş ve kendinden sonraki kuşak üzerinde etkili olmuştur. En önemli eseri olan ‘Kör Baykuş’ isimli romanında Kafkavari bir karamsarlığın etkileri görülmektedir. Camus'nun ‘absürt’ünün de etkisiyle varlığın saçmalığına inanmış, bunu çeşitli eserlerinde konu edinmişti.”¹¹²

Elbette Hidâyet'in başarısının yanında bir entelektüel birikim ve sorgulayıcı kişilik yatmaktadır. O'na göre din, insanları avutmakta kullanılan bir “bebek çingırağı” gibidir. Yaratıcı yüksek bir yerde ve insanlardan oldukça uzaktadır. Dolayısıyla insanın içsel olarak huzura kavuşması mitini anlatan bütün dinler/ideolojiler birer kuruntudur. Bununla ve intiharla ilgili izlek ve düşünceler Sâdık Hidâyet'in *Alacakaranlık* adlı öykü kitabının ilk öyküsü olan *S.G.L.L.* 'de şu şekilde ifade edilir:

“İki bin yıl önce çeşitli dinlerin ve inançların insana vaat ettiği şeyi bilim gerçekleştirmişti. Susuzluk, açlık, aşk ve insanın diğer gereksinimleri giderilmiş, yaşlılık, hastalık ve çirkinlik insan tarafından mahkum edilmişti. Aile yaşamı terk edilmişti ve bütün insanlar arı kovanına benzer çok katlı büyük binalarda

---

¹¹⁰ Sâdık Hidâyet, *Kör Baykuş*, Çev: Behçet Necatigil, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008, s. 86-87.

¹¹¹ A.g.e., s. 89.

¹¹² Yücel, a.g.e., s. 167.

yaşıyordu. Fakat bir sorun kalmıştı; dermansız bir dert. Bu da, amaçsız ve anlamsız yaşamının verdiği yorgunluk ve bıkkınlıktı.”¹¹³

"Paris'te günlerce, havagazlı bir apartman aradı, Championnet caddesinde buldu aradığını; 9 Nisan 1951 günü dairesine kapandı ve bütün delikleri tıkadıktan sonra gaz musluğunu açtı. Ertesi gün ziyaretine gelen bir dostu, onu mutfakta yerde yatar buldu. Tertemiz giyinmiş, güzelce tıraş olmuştu ve cebinde parası vardı. Yakılmış müsveddelerinin kalıntıları, yanı başında, yerdeydi."

Sadık Hidayet'in ölümünü böyle anlatıyor 25 yıllık dostu Bozorg Alevi; ve Kör Baykuş'un Almancası sonuna eklediği tanıtmayı şöyle bitiriyor: "Ölümünden az önce bir hikaye taslağı kaleme almıştı, şuydu konu: Annesi, 'Salgı salamaz ol!' diye beddua eder yavru örümceğe. Küçük örümcek ağ yapamayınca ölüme kurban gider.- Hidayet'in hayat hikayesi miydi bu?"¹¹⁴

Sâdık Hidâyet'in önemli iki eseri olan "Kör Baykuş" ve "Alacakaranlık"ta intihara dair izlekleri tespit edip, bunu çalışmamıza eklemeyi uygun gördük. Bu izlekler şu şekildedir:

"Atalarının ruhu, ona miras kalan ruh, bütün bu yapmacık şeylerin önünde isyan etti. Bütün bu insanlar, koşuşturmaları, eğlenceleri, çalışmaları Susen'de nefret hissi uyandırdı ve hassas yüreğini sıkıştırdı. Kaçmak, çöllere vurmak, bir arınanda gizlenmek geliyordu içinden."¹¹⁵

"-Ne fark eder ki? Her canlı bir şekilde tasavvur eder dünyayı ve öldüğü zaman dünyası da kendisiyle birlikte ölür. Üstelik yeryüzündeki hayat biteceğine göre insanın bu işi bizzat yapması daha iyi bence. Ne değişir ki?"¹¹⁶

"Ama bana kalırsa, "artist" başkalarından daha duyarlı olduğu ve yaşamın pisliklerini ve haşin gereksinimlerini daha iyi gördüğünden, kaçış yolu bulmak ve kendini kandırmak için, olduğu gibi değil, kendi istediği gibi, kendi

¹¹³ Sâdık Hidâyet, *Alacakaranlık*, Çev: Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2012, s. 10.

¹¹⁴ Behçet Necatigil, *Doğumunun 75. Yıl Dönümünde Sâdık Hidâyet*, içinde; Hidâyet, *Alacakaranlık*.

¹¹⁵ A.g.e., s. 12.

¹¹⁶ A.g.e., s. 16-17.

ürünlerinde yansıtır bunları. Ne varki bunun ruhla bir ilgisi falan yok; sadece bir hastalık.”¹¹⁷

“[...] ve intihar herkesi ilgilendiren bir konu haline gelmiş. Nitekim abartmadan denilebilir ki, kimse doğal ölümle ölmüyor. Demek ki ne bilim, ne türlü inançlar ve ne felsefi varsayımlar insanoğlunun ruhsal acısını azaltabilmiş.”¹¹⁸

“Aradan altı ay geçti ve şehvet öldürücü serum herkese uygulandı. Ne var ki beklenenin aksine garip bir etkisi oldu. Çünkü laboratuvarında sıvıda ve serumun içinde bulunan maddelerin oranında hata yapılmıştı. Sonuçta şehveti öldürmedi ama insanın bu özelliğini nötrleştirdi. Bu yüzden insanlar topluca cinnet geçirmeye, türlü yollarla intihar etmeye başladılar.”¹¹⁹

“-Allah iyiliğini versin! On iki yıl önce ben de yeryüzündeydim ve Sinar'ı severdim. O da beni isterdi. Onun ölümünden sonra intihar ettim. Aklım sıra onu bu dünyada görecektim. Şimdi gölgelerimiz birbirinden kaçıyor; gölgelerimize kurşun sıkıyoruz. Orada her neyse, şehvet içindi, ama burada o laflar eskidi artık. Yeryüzündekiler için, mutlular için güzel laflar.”¹²⁰

“Yeryüzünde eğlence var, para var, şarap var, rüya var, unutma var, aşk var, koşuşturma, açlık, sıcak, soğuk, susuzluk, gezip tozma, hatta intihar umudu var. Ama bizim meşgul olacak bir şeyimiz yok burada. Yaşayanların hayatıyla mutlu oluyoruz ve bunu konuşarak kendimizi aldatıyoruz.”¹²¹

“Yaralar vardır hayatta, ruhu cüzam gibi yavaş yavaş ve yalnızlıkta yiyen, kemiren yaralar. Kimseye anlatılamaz bu dertler, çünkü herkes bunlara nadir ve acayip şeyler gözüyle bakarlar. Biri çıkar da bunları söyler ya da yazarsa, insanlar, yürürlükteki inançlara ve kendi akıllarına göre hem saygılı hem de alaycı bir gülüşle dinlerler bunları. Çünkü henüz çaresi de, devası da yok bu dertlerin. Tek ilaç şarap yardımıyla unutmaktır;afyonunveuyuşturucu maddelerin sağladığı sahte uykudur. Ama ne yazık ki bu tür devaların da etkileri geçicidir, acıyı kesecekleri yerde çok geçmeden daha da şiddetlendirirler. [...] Lakin tek

¹¹⁷ A.g.e., s. 18.

¹¹⁸ A.g.e., s. 23.

¹¹⁹ A.g.e., s. 27.

¹²⁰ A.g.e., s. 69.

¹²¹ A.g.e., s. 74.

korkum: yarın ölebilirim kendimi tanıyamadan. - Hayat tecrübelerimle şu yargıya vardım ki, başkalarıyla benim aramda korkunç bir uçurum var, anlağım, elden geldiğince susmam gerek, elden geldiğince düşüncelerimi kendime saklamalıyım.”¹²²

“Bunalım, her seferinde belli ediyordu gelmekte olduğunu, ve bende apayrı bir ıstırap yaratıyordu. Gönlümde düğümlenen bir şeydi bu ıstırap, bu kederli hal; kasırgadan az önceki havayı andırıyordu. O zaman gerçek dünya benden uzaklaşıyordu, pırıl pırıl bir dünyada yaşamaya başlıyordum, yeryüzü dünyasından ölçülemez uzaklıkta, başka bir alemde bu.”¹²³

“Güneş batıyor, hüzünlü bir nakkare sesi duyuluyordu. 31 insanda atalardan kalma hurafeleri ve karanlık korkusunu uyandıran bir aciz ve yalvarış sesiydi bu. Yaklaştığını sezdiğim, beklediğim bunalım, sonunda patlak verdi. Tepeden tırnağa, yakıcı bir sıcaklık sardı beni, boğulacak gibiydim, yatağa attım kendi mi, gözlerimi yumdum. Ateşimin çokluğundan sanki her şey büyüyor, çevresini genişletiyordu. Tavan alçalacağına daha da yükselmişti. Gövdeme dar geliyordu giysilerim. Sebepsiz, kalktım, karyolanın kenarına oturdum, mırıldandım kendi kendime:

*“Bundan fazlası mümkün değil... Dayanılır gibi değil...”*¹²⁴

3.6. Edouard Levé

1 Ocak 1965'te doğan Edouard Levé, ressam, yazar, şair ve aynı zamanda gezgin bir kişiliğe sahiptir. En önemli kitabı olan *İntihar*¹²⁵, on yıl önce yazarın ölen bir arkadaşına yazdığı bir mektup niteliği taşır. Romanın en önemli özelliği, Levé'in arkadaşının gerçekten yaşayıp yaşamadığının bilinmemesi hasebiyle yazarın kendi kendine yazmış olduğu ve kendi intiharının süreci olabilme potansiyelidir. Nitekim yazar, kitabını yazıp yayınevine teslim ettikten on gün sonra intihar etmiştir. Romandaki kahramanın varlık sorunsalı, entelektüel bir düzlemde veya akıl hastalığından ziyade daha çok somut bir süreç ve nedenler

---

¹²² Hidâyet, *Kör Baykuş*, s. 15.

¹²³ A.g.e., s. 73.

¹²⁴ A.g.e., s. 75.

¹²⁵ Edouard Levé, *İntihar*, Çev: Orçun Türkay, Sel Yayıncılık, İstanbul 2014.

etrafında şekillenmiştir. Söz konusu romandaki intiharı teşvik veya ifade eden bölümler aşağıda sunulmuştur:

“Ağustos ayında bir Cumartesi günü, üstünde tenis giysileri yanında karın, evden çıkıyorsun. Bahçenin ortasına geldiğinde, raketini evde unuttuğunu söylüyorsun ona. Almaya gidiyorsun, ama girişteki, raketini genelde koyduğun dolaba yönelmek yerine, mahzene iniyorsun. Karın bunun farkında değil, dışarıda bekliyor, hava güzel, güneşin tadını çıkarıyor. Birkaç saniye sonra, bir silah sesi duyuyor. Eve koşuyor, adını haykırıyor, mahzene giden merdivenlerin kapısının açık olduğunu görüyor, inince seni buluyor.”¹²⁶

“Genç öldüğün için asla yaşlanmayacaksın.”¹²⁷

“Belki de senin korktuğun şey de buydu işte: hâlâ soluk alan, içen, beslenen bir bedende kıpırdamaz hale gelmek. Ağır çekimde intihar etmek.”¹²⁸

---

¹²⁶ A.g.e., s. 5.

¹²⁷ A.g.e., s. 11.

¹²⁸ A.g.e., s. 51.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EDEBİYATINDA MÜNTEHİR SANATÇILAR

Tezimizin asıl konusu Türk Edebiyatı'nda intihardır. Türk Edebiyatı'nda intihar eden bütün müntehir sanatçılar, intihara dair fazla bilinmeyenler, bunun dışında genel hatlarıyla Türk romanında ve şiirinde intihar tahlilleriyle beraber sunulmuştur. Bu bölümde, Beşir Fuad'dan Metin Kaçan'a, Fâizî'den Kanat Güner'e müntehir sanatçılar tek tek ele alınarak sunulmuş, bunun yanında intihar girişimi olan bir kaç sanatçı ekler bölümüne alınmıştır. Bunun nedeni, intiharlarının Ziya Gökalp'in kadar uzun süreçte hayatını etkileyen bir eylem olarak karşılıklarına çıkmamasıdır.

Müntehir sanatçıların eserlerine de intiharla paralel örnekler verilerek ve yer yer de bu örnekler tahlil edilerek muhtelif sanatçıların intiharları arasında bir bağ kurulmaya çalışılmış, edebî sürece yansıyan intihar temasının gerçeğe dönüşü de ele alınmıştır.

4.1. Beşir FUAD

1852 yılında İstanbul'da dünyaya gelen, babası (Hurşit Paşa) mutasarrıf olan ve varlıklı bir aileye sahip olan Beşir Fuad, öğrenimine Fatih Rüştiyesi'nde başlamıştır. Beşir Fuad'ı özel kılan, aldığı eğitimden ziyade kendini yetiştirmesi ve bu yetiştirme sonucunda ortaya çıkan düşünceleridir.

“B. Fuad'ın intiharını açıklayacak birçok neden var: kalıtıma inanması ve dolayısıyla annesi gibi delireceğini düşünmesi, çok bağlı olduğu annesinin ve daha önce oğlu Namık Kemal'in küçük yaşta ölümü/aile ve aşk yaşamı sorunları, servetini zıyan edip çocuklarına bir şey bırakmama endişesi, vb. Ama burada açıklanması gereken, herkes için aynı sonucu doğurmayan bu nedenlerin B. Fuad'ın intiharına nasıl yol açtığı, nasıl işlerlik kazandığı. Nedenlerin ve sonucun birbirinden ayrı olduğu ve aralarında tek yanlı bir nedensellik ilişkisi bulunduğu düşüncesini aşarak ve Hegel'in, sonuç aynı zamanda nedendir, yani neden ile sonuç bir diyalektik bütün (birlik) oluşturur düşüncesinden yola çıkarak şöyle bir açıklama yapabiliriz: B. Fuad'ın durumunda, bu nedenlerin, onun intiharının nedenleri olmasının asıl nedenini, ölüme ve dolayısıyla intihara ilişkin düşüncesinde ve bunlardan kaynaklanan kararında aramak gerekir. Yani herkesin

başına gelebilen ve her yerde rastlanan bu olayların, neden niteliğini edinmesi, ancak B. Fuad'ın dünyayı anlamlandırması göz önüne alınarak açıklanabilir. B. Fuad için ölüm, doğaüstü güçler ya da dinsel açıklanmalarla anlamlandırılmış bir olay değil, maddesel bir olaydır. ”¹²⁹

Beşir Fuad'ın intiharı Schopenhauer'un *Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar*'ındaki münzevi ve dünyevî bakış açılarına ters düşmektedir. Nitekim Fuad, münzevi, pozitivist, sorgulayan ve Osmanlı'yı –bilimsel bir yöntem olarak- realizmle tanıştıran değerli bir isimdir. Üstelik realizm onun sadece kullandığı bir yöntem değil, dünyayı anlama, algılama ve yorumlamada kullandığı en temel ve işlevsel akıl yürütme yöntemi olarak karşımıza çıkar.

“Ama daha derine inince, B. Fuad'ın intiharının nedenini; maddeci-bilimsel düşüncesinde ve onun sonucu olan bir fikirde, yani insanın bedenini istediği gibi kullanma özgürlüğünde bu bedeni ortadan kaldırma özgürlüğü de dahil olmak üzere aramanın daha doğru olacağı ”¹³⁰ açıklar.

Beşir Fuad, *Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)*'ye yazdığı mektubunda intihar nedeni olarak bozulan maddî durumunu gösterse de *Beşir Fuad'ın bu olayı yaşamasında ailevî sorunlarının etkili olduğu* söylenebilir. ”¹³¹

(...) İntihar fikrim birkaç haftalık değildir. Masarifim servetimle mütenasip olmadığı ve bunun bir gün tamamiyle tükeneyeceği öteden beri meçhul değildi. Ancak taahhüdatı ifa etmemek ve kabahati olmayan bir kadını masrafından dolayı terk eylemek vicdanıma muvafık gelmiyor. İhtimal ki eğlence ve cümbüşlerin de bu fikri takviyeye yardımı oluyordu. Binaenaleyh daha bir sene yaşayabildiğim müddetçe yaşarım ve mümkün olmadığı anda intihar elde bir dedim; ve böyle bir neticenin muhakkak olması beni asla eğlencemden men etmedi. Adeta bu fikri yaz gelirse Kâğıthane'ye gideceğim gibi telakki ettim. ”¹³²

“B. Fuad'ın yaşamı, daha sonra da rastlanan kültür ve düşünce trajedilerinin, bizdeki ilk açık örneğidir. Kendi bildiğinden başka şeyin doğru

¹²⁹ İlk Türk Materyalisti Beşir Fuad'ın Mektupları, Haz: C. Parkan Özturan, Arba Yayınları, İstanbul 1991, s. 12.

¹³⁰ Selehattin Hilav, *Beşir Fuad'ın “Mektubât”ını Okurken*, içinde; Beşir FUAD, *Şiir ve Hakikat*, Haz: Handan İnci, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s. 10.

¹³¹ ¹³¹ Kemal Erol, *Modern Türk Şiirinde Aşk Ölüm ve İntihar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s.312.

¹³² Orhan Okay, *“Beşir Fuad” Hareket Yayınları*, İstanbul 1969, s. 80-83.

olmadığını ve her farklı düşüncenin bir sapkınlık ve kötülük olduğunu düşünen insanların dünyasında; bilime, akla ve sağduyuya inanan bir fikir adamının çabalarını ve bunun sonucu olarak çektiklerini unutmamak gerekir. Türk-Osmanlı düşünce dünyası, dinsel ve siyasal resmî ideoloji üzerinde temellenen; kuşku ve eleştirinin ne olduğunu bilmeyen, inandığı fikirlerin temellerine eğilme merakını bile duymayan insanların dünyasıdır.”¹³³

“Kağıt dahi kanla mülemma...

İntiharım da fenne tatbik edeceğim; şiryarlardan birinin geçtiği mahalde cildin altına klorik kokain şırınga edip burasının hissini iptal ettikten sonra orasını yarıp şiryarı keserek seleyan-ı dem tevlidiyle terk-i hayat edeceğim. Ameliyatımı icra ettim. Hiçbir ağrı duymadım. Kan aksın diye hiddetle kolumu kaldırdım...”¹³⁴

4.2. Sadullah Paşa

“Efendimizin vehhâm olması ve herkesten şüphe etmesi fitratı iktizasından olduğundan aklen ve dinen ne kadar delâ’il ile temînât verilse yine iknâ’ olmadıkları cihetle benim gibi en sâdik ve fevka’l-hadd muhabbetli bir bendesinden bile şübhe etmesinden artık Mâbeyn’de bulunamayacağımı hissettim”.¹³⁵

Asıl adı Esad Muhlis Paşazâde Sadullah Rami Paşa olan Sadullah Paşa, 1838 Erzurum doğumludur. Fransızca, Arapça ve Farsça’yı öğrenmiş ve devlet idaresinde başmuavin ve başkâtiplik görevlerinde bulunmuştur. “Paşa’nın hayatının intiharla sonuçlanacak derecelerde kötü geçmesinin nedenleri içinde II. Abdülhamid’in baş etken olarak ortaya çıkması, bu hükümdarın saltanat dönemindeki kimi olumsuzluklarının kaynağını karakter yapısında arayan yaklaşımlara kuvvet verecek mahiyettedir. Hastalık derecelerinde vehimli bir şahsiyet olduğu bilinen Abdülhamid’in gözünde Sadullah Bey’in en büyük günahı, onun Sultan Abdülaziz’in tahtan indirilmesi ve V. Murad’ın iclâsı (30 Mayıs 1876) işinde medhâldâr olan ekip ile yakın ilişki içinde olduğu zehabına kapılmış

¹³³ Beşir Fuad, a.g.e., s. 12.

¹³⁴ Beşir Fuad’dan aktaran: Adem Eyüp Yılmaz, a.g.e., s. 49.

¹³⁵ Davud Erkan, II. Abdülhamid’in İlk Mâbeyn Feriki – Eğinli Sadık Paşa’nın Hâtıratı I-II (1876-1880), Bengi Kitap Yayın, İstanbul 2011, s. 220.

olması ve bunu kesin bir kanaat olarak sonuna kadar muhafaza etmesidir.

«136

Bunun yanında, tıpkı Virginia Woolf, Sylvia Plath ve Nilgün Marmara çıkmazı gibi, Sadullah Paşa, Beşir Fuad ve Nazir Akalın çıkmazından da söz edilebilir. Nitekim Nazir Akalın, Mehmet Galib Bey'in "*Sadullah Paşa Yahud Mezardan Nidâ*" adlı çalışmasını hazırlamıştır. Nazir Akalın'la ilgili ayrıntılı bilgiler ileride verilecek olmakla beraber, söz konusu kitabın *Sözbaşı* adlı bölümünde Nazir Akalın tarafından Sadullah Paşa için şu değerlendirmeler yapılır:

*"Her ne kadar mesleî meşgalelerinden fırsat bulup kendisini tam mânâsıyla edebiyata verememiş; kitaplık çapta bir eser ortaya koyamamışsa da ; imza attığı birkaç makale, mektup, şiir ve manzum tercüme bile, kendisinin ne denli kudretli bir edebiyat adamı olduğunu göstermeye yetmiştir."*¹³⁷

Sadullah Paşa'nın özellikle 19. Asır Manzûmesi Beşir Fuad'la mukayeseli olarak incelenebileceği gibi, Paşa'nın akli/pozitivist yönünü ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir. "[..]'Ondokuzuncu Asır" manzumesi bu nisbî kararın devrinin eseridir ve bilindiği gibi Şinâsi ile Fikret'in arasında bir nevi geçit teşkil eder."¹³⁸

Ziya Paşa'nın *Terci-i Bend*'indeki aciz, tabiattaki nizamsızlık karşısında akli olarak yetersiz anlatılan insan görüşü, Sadullah Paşa'da tamamen zıt bir biçimde anlatılır. Bu anlatılış, Akif Paşa gibi yokluk felsefesine varacak boyutlara ulaşmamakla beraber, şu fikirleri ortaya koyar: "1. İnsan aklının kudreti. 2. Akıl ve tecrübe sayesinde vücuda gelen ilim ve tekniğin Ortaçağ medeniyetine son vererek yeni bir devir açması, 3. Sosyal sahada eşitlik ve hürriyet fikirlerinin doğuşu, 4. Terakkiye iman."¹³⁹

---

¹³⁶ Kemal Beydilli, Şüphe ve Vehim Kurbanı Bir Devlet Adamı: Sadullah Paşa, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi The Journal Of Ottoman Studies*, S. 37, İstanbul 2011, s. 200. (english.isam.org.tr/documents/_.../2011_37_BEYDILLIK.pdf) [07.01.2014]

¹³⁷ Mehmed Galib Bey, *Sadullah Paşa Yahud Mezardan Nida*" Haz: Nazir Akalın, Dergah Yayınları İstanbul, 2003, s. 7.

¹³⁸ Ahmet Hamdi TANPINAR, *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Haz: Abdullah Uçman, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2007, s. 147.

¹³⁹ Mehmet KAPLAN, *Şiir Tahlilleri I Tanzimattan Cumhuriyete Kadar*, Dergah Yayınları, Ankara 2007, s. 73.

Dolayısıyla, deneyimsel doymuşluğun yanı sıra aklî/zihinsel doymuşlukla beraber, sosyolojik şartların da aleyhine işlemesinin sonucu olarak Sadullah Paşa 1890 yılında elçilik görevini idame ettiği Viyana elçilik binasında hava gazını açık bırakarak intihar etmiştir. Sadullah Paşa'nın dünya görüşünü yansıtan *Ondokuzuncu Asır Manzumesi* aşağıda verilmiştir:

- “1 *Erişti evc-i kemâlâta nûr-ı idrâkât*
Yetiştî rütbe-i imkâna kısmı-ı mümteniât
- 2 *Besâit oldu mürekkeb, mürekkeb oldu basit*
Bedâhet oldu tecârible hayli meçhûlât
- 3 *Mecâz oldu hakikat, hakikat oldu mecâz*
Yıkıldı belki esâsından eski mâlûmat
- 4 *Mebâhis-i felek ü arz ü hikmet ü kimyâ*
Değil vesâvis-i ezhân ü vehm ü temsilât
- 5 *Mesâil-i nazariye tecârib oldu sened*
Erişti hadd-i yakîne fuzûl-i zanniyyât
- 6 *Ukul-i zâhire sâid fezâ-yı ecrâma*
Kuvâ-yı câzibe kanunu pâye-i mirkat
- 7 *Nüfûs-ı fakire nâzil kaâre-i arza*
Delil-i mebhas-ı tekvin defâyin-i tabakat
- 8 *Havâ vü berk ü ziyâ vü buhâr u mîknâtıs*
Yed-i tasarruf-ı insanda unsur-ı harekât
- 9 *Ziyâ; hayâlen iken şimdi bilfiil sâî*
Zılâl; zâil iken şimdi zîver-i mir'ât
- 10 *Sadâ; hisâb-ı mesâfâtta muhbir-i sâdık*
Buhâr; zulmeti tenvirde ebda'-i âyât
- 11 *Cihât-ı erbaaya berk nâkil-i ahbâr*
Buhâr; bahr u ber üstünde Hızr-ı nakliyyât
- 12 *Tefâhür eylesin mi bu asr a'sâra*
Kısalttı bu'd-i mekân ü zamânı muhterât

- 13 *Ne kaldı çeşme-i hayvan, ne dârû-yı Sührâb*
Ne kaldı nüsha-i efsun, ne hükm-i tilsimiyât
- 14 *Ne kaldı sa'd-ı tevâlî, ne kaldı nahs-i kırân*
Ne kaldı reml ü kehânet, ne kaldı cifriyyât
- 15 *Ne var hümâda saâdet, ne var şeâmet-i bûm*
Mukayyed asl-ı irâdâta cümle mec'ûlât
- 16 *Ne Atlas âlemi hâmil, ne Zühre fâil-i küll*
Değil ukul-i Felâtun usûi tekvinât
- 17 *Ne kaldı zann-ı tenâsüh, ne kaldı nâr-ı Mecûs*
Değil ukule Ekânim kable-i hâcât
- 18 *Esâs-ı hikmet-i asr oldu vahdet-i Bârî*
Taammüm eyledi aslü'l-usul-i mû'tekadât
- 19 *Bulur gider cihet-i vahdetin umûm milel*
Vücûd-ı vahdeti müsbit olunca mâlukât
- 20 *Hudud-ı hakk u vezâif muayyen ü sâbit*
Ne kaldı cebr ü tagallüb, ne kaldı keyfiyyât
- 21 *Hukuk-ı şahs ü tasarruf masûn taarruzdan*
Verildi âlem-i umrâna başka tensikat
- 22 *Ne Âmr Zeyd'in esîri ne Zeyd Âmr'a velî*
Müesses üss-i müsâvâta nass-ı mevzuat
- 23 *Münevver eyledi ezhânı intişâr-ı ulûm*
Mükemmel eyledi noksân feyz-i matbuat
- 24 *Megarib oldu dirîga metâli 'i-i irfân*
Ne kaldı şöhet-i Rûm u Arab, ne Mısr u Herât
- 25 *Zamân zamân-ı terakki cihân cihân-ı ulûm*
Olur mu cehl ile kabil beka-yı cem'iyât” ¹⁴⁰

¹⁴⁰ Sadullah Paşa'dan aktaran Mehmet KAPLAN, a.g.e., s. 70-72.

Sadullah Paşa'ya dair, zikredilenlerin yanında, Mehmed Galib Bey'in yazdığı ve Nazir Akalın'ın yayına hazırladığı “*Sadullah Paşa Yahud Mezardan Nidâ*” adlı eserde, Galib Bey, Paşa'nın intiharını şu şekilde anlatır:

“*Müşârinileyhin suret-i intiharına gelince, tahkîklerde-i âcizânem olduğu üzere gündüzden sokağa çıktığında iki metre uzunluğunda ince bir lastik boru almış; akşam sefarethaneye avdetini müteakip taam ettikten ve bermutâd nısfu'l-leyle kadar oturduktan sonra yatak odasına çekilmiş; fakat ertesi sabah vakt-i zuhr olduğu hâlde odasından çıkmaması üzerine, hizmetçi kapıyı vurmuş, bir ses çıkmayınca daha kuvvetli vurmuş, yine ses seda çıkmamış, bir çilingir getirilmiş, kapı açtırılmış, lâkin Paşa yatak odasında görülmediği gibi yatağın da bozulmamış olduğu anlaşılmış. Yatak odasına girilmiş, oradan hamâm odasına geçilmiş.. İşte orada o sahih-i kemâlat bir koltuğa oturmuş, lastik borunun bir ucu hava gazı memesine ve diğer ucunu ağzına almış ve kendinden geçmiş olduğu halde görülmüş! Derhâl tabip celbolunup kendisine henüz eser-i hayat bulunduğu tahkîk edilmiş, tedavisine müsâraat kılınmış. Ancak icrâ olunan tedâvi karger-i tesir olamamış ve Paşa iki gün sonra vefat eylemiştir.*”¹⁴¹¹⁴²

4.3. Nilgün Marmara

“*Bir yaşamın bir düşe eklenmesiyle, bir düşün yaşamdan çıkarılmasının hiçbir ayrımı yok. Dilsiz şarkıcıları düşünüyorum da öylesine kendi yağlarında kavrulan varlıklar! Bıçaksız bıçaklıları, çölsüz çöllüleri, kumsuz kumluları... Çocuğun ilk hecesi: Acı, sonraki çift hece: Doyum. Yanılsama. Yanılsama!?! Bir de körler var kuşkusuz, kuşsuz. Hep karanlıkta düşünürler.*”¹⁴³

1958 yılında İstanbul'da doğan, 13 Ekim 1987'de 29 yaşındayken “*hayatın neresinden dönülse kârdır*” ifadesini de ardında bırakarak hayata bilinçli olarak veda eden Nilgün Marmara, varoluşsal bir problemle dünyaya yaklaşır. İngiliz dili ve edebiyatı bölümü lisans öğrenimi gören ve Sylvia Plath üzerine incelemeler yapan Marmara, yazgısını da Plath'le birleştirerek evinin balkonundan kendini aşağı bırakarak intihar eder.

¹⁴¹ Mehmed Galib Bey, a.g.e, s. 147.

¹⁴² Nazir Akalın'ın bu bölümde bir dipnotu bulunmaktadır. Dipnot, doktor raporlarına göre Paşa'nın dört gün sonra öldüğüne dairdir.

¹⁴³ Nilgün MARMARA, *Kırmızı Kahverengi Defter*, Haz: Gülseli İnal, Telos Yayınları, İstanbul 1993, s.23.

Marmara'nın intiharı ve intihar nedeni gayet açıktır: Anlamsallık. Elbette anlamsallık absürd (uyumsuz)'e doğru kayan bir seyirde gelişmekle beraber, idealist zihnin gerçekliğin soğuk duvarıyla çarpışması, mantıklı olanla dünya arasındaki çelişkililik/uyumsuzluk, değiştirilebilir olanın çoktan kökten bir değişimle yerleşmiş olması, dünyanın dünyasallığı barındırmasıyla bireyselliğin üst düzeyde sosyal yaşantı içinde bencilliğe doğru hareket etmesi, pragmatizm'in felsefi bir öğretilerden çıkıp *kullanışlılıktan* bireyselliği barındıran *kullanıp-atmalık*'a ulaşması Marmara'nın başlıca intihar sebepleri olarak görülebilir. Dolayısıyla, yaşamsal süreçte ve *Da-sein*'in azalan zamanında, zamanın zamansallığını fark eden Marmara, otantikliğini otantik bir edim olarak intiharla gerçekleştirmiştir. Nilgün Marmara'nın mezkûr eserinde yer alan intihara, akıl sağlığına, toplumla yaşanan aykırılığa yönelik söylemler aşağıda sunulmuştur:

“Ölüm, yaşayabilmek için sonsuza kaçındığımız, ama sözcükleri yaşatabilmek için kucak açtığımız...”¹⁴⁴

“KAĞAN

‘Hayat yine de üzölmeye değer!’

NİLGÜN

‘Hayatın neresinden dönölse kârdır!’¹⁴⁵

“Bir şeyden kaçıyorum bir şeyden, kendimi bulamıyorum dönüp kendime yerleşemiyorum, kendimi bir yer edinemiyorum, kendime bir yer... Kafatasımın içini, bir küçük huzur adına aynalarla kaplattım, ölü ben'im kendini izlesin her yandan, o tuhaf sır içinden! Paniği kukla yapmış hasta bir çocuğum ben. Oyuncağı panik olan sayrı yalnızlık kendi kendine nasıl da eğlenir.”¹⁴⁶

“Doğmuş olmak bir referans mektubunu nereye ve kime götüreceğimizi bilmemektir.”¹⁴⁷

“Khrushçev Dumisani şöyle diyor

---

¹⁴⁴ A.g.e., s. 25.

¹⁴⁵ A.g.e., s. 34.

¹⁴⁶ A.g.e., s. 60.

¹⁴⁷ A.g.e., s. 62.

*'Benden istediğinizi yapmayacağım. Annemin babamın yaptığı gibi ne sizin okulunuza gideceğim, ne dükkânınızdan mal alacağım. Kendimi cezalandırarak sizi cezalandıracağım. Okula gitmeyeceğim; haydut ve cahil olacağım. Kendi varlığımı tahrip ederek sizin geleceğinizi çalacağım.'*¹⁴⁸

*"Yıllarca ölüme yürüdük
Sağlam bir su üzerinde"*¹⁴⁹

*"Biz niye kendi zamanlarımızı yaşayamıyoruz, niye hep başka zamanlar ve hep başka kendimiz? Ne bu ertelenen, bir tansık olma dileğiyle – tansığın olmasını beklemek değil, özün tansığa dönüşmesini ummak – ben'i ve biz'i tansık yapmak arzusu? 'Şimdi'nin karanlığı daha ne kadar üretilecek? Bu karanlıkta beslenen ruh kurtçukları daha ne kadar mal edecek bizleri kendilerini? Bu kurtlar içten içe daha ne kadar uluyacaklar? Bu görünmez salıncakta daha ne kadar sallanacağız 'Aya dokunmak istiyorum' tümcesini sessiz bir çığlık olarak yineleyerek. Bu huzur için çığlıklar ne köpekler toplumunda, kim duyar? Çığlıklar neden bu den[li] sessiz? Bu balıkhaneler bu kancalar niye varlar, yüzlerimiz neden yüz bedenlerimiz niçin balık öyle asılı dururken ve dönerken ağır aksak?"*¹⁵⁰

Nilgün Marmara ayrıca tiyatrodaki şiddetin en hararetli savunucularından olan, Sarah Kane'i derinden etkileyen ve kendisi de intihar etmiş olan Antonin Artaud'dan söz konusu eserinde şöyle bahseder:

*"Artaud. Yılgı. Vahşet tiyatrosu için jest'i, action'u öne çıkarıyor bunu da Bali tiyatrosunu izledikten sonra... (buna saf tiyatro diyor) Artaud Doğu Sanatının acımasız duyarlılığını saptamış."*¹⁵¹

*"Gittikçe soğuduğumu fark ediyorum ve bu bana hiç de sevinç vermiyor. Çünkü özün soğuması çok tehlikeli, başkalarıyla ilişkiyi yalıtıyor, unutulmuş ben başkayı yıkararak yeniden doğacakmış gibi... tersine devinim devinim. Phoneix. Utanç. Utanç adına kızaran."*¹⁵²

---

¹⁴⁸ A.g.e., s. 69.

¹⁴⁹ A.g.e., s. 82.

¹⁵⁰ A.g.e., s. 85.

¹⁵¹ A.g.e., s. 92.

¹⁵² A.g.e., s. 96.

4.4. İlhami ÇİÇEK

1954 Erzurum/Oltu doğumlu olan İlhami Çiçek'in ölümü Tokat'taki askerlik yaptığı döneme denk gelir. Tam da bu nedenle ölümünün intihar mı yoksa kaza mı olduğuna dair kesin bir görüş ileri sürülememiştir. Kendisi için hazırlanan *Göğekin* adlı kitapta sunuş yazısını yazan Arif Ay, şiddetli bir sara/epilepsi nöbeti sonucu vefat ettiğini söylerken, camdan atlayarak yaşamına son verdiğini ileri sürenler de bulunmaktadır; ancak üzerine kanaat getirilen genel görüş, nöbet geçirdikten sonra kendini öldürmüş olmasıdır. “1983 yılının Mart ayında kısa dönem askerlik için Tokat'a gider. Hastalığı askerde daha da artar. Bir süre Mevki Hastanesi'nde tedavi görür. İyileştiği sanılarak tekrar Tokat'a gönderilir. Askerliğinin bitmesine çok kısa bir süre kala geçirdiği şiddetli bir kriz sonrasında vefat eder. (14.6.1983)”¹⁵³

İLHAMİ ÇİÇEK'İN ANISINA

hayır

intihar ettiğine

evet

ayrılığın yakıcılığına

ve acıya

hayır

umutsuzluğa kardeşim

bizim çocuklar böyle şey yapamaz

açık ve net söylüyorum yok gölgesi

hayır

şiddetli bir ünlemeyle

kara siyasanın malum etiketi

---

¹⁵³ Bu alıntı İlhami Çiçek anısına hazırlanmış *Göğekin* (s. 6.) adlı kitaptan alınmıştır. Şairin kendi şiirlerinin, şair arkadaşlarının da Çiçek hakkında yazdığı yazı ve şiirlere şu adresten ulaşılabilir: (www.zarifce.com/blog/icicek-gogekin.pdf) [14.03.2014]

*yapıştırılır cesedin göğsüne
faili kendisi ölenin ölümünde
azrailin görevine evet
senin azrailin olduğuna
hayır*

*perdelerden seçemiyorum karanlık
yüzünü nasıl soldurdu zaman
haki rengin bulaşığı yüzündeki
-o beyaz taş oyuncusunu nerede
bulmalı
tutup üzensinden öpüp koklamalı
bulduysan ne olur
bize de göster*

*haram
beşerin ayakbağı özgürlük bukağısı
-işlerin iyi gitmediğine-evet
senin kötü gittiğine hayır
kim ne derse desin*

*bilsinler
doğrudur ışığa koştığımız*

İLHAMİ ÇİÇEK

“...ve her şey bir kader iledir.”

ey atını uçurumlara süren çocuk

terkisinde taşıdığın rüzgarla

acının ağacından “toy bir yaprak” düşürdün

ölüm de bir miraçtır tersinden

kıyası mukassim olsa da

ey uçurumlarda açıp

uçurumlarda solan çiçek

ye'sin infazı gerekti

mat ve cinnet: yazıldı çünkü o kitap

levh-i mahfûz ve muktezî

“bir ilkyazdan koca bir güz yontan adam”

köpürttün akıl atını kapaklandın

hükümünde âdil olan yalnız o'dur

çünkü “kadim kabarık bir öyküdür alınyazısı”

ve her şey kaza ve kader mühründe kazılı

ey oğul veren Çiçek

kanının dengi kalbinin nuru

---

¹⁵⁴A.g.s., s. 114.

“buruk bir andaç” olarak bıraktığın

abdurrahman nuri

büyüyor ve görüyor seni

kitap denen o derin sırsız aynada

Arif AY¹⁵⁵

[...]

(çağı deştiğimde

o yüz

diyor yoruldum -aynalar

gösterebilir mi hiç -bana sonumu

nedensiz başladım oyunculuğa

bitireceğim raslantıyla -oyunumu

dostlarım da

var -intiharlar

her akşam ıslak-yapışkan

saçlarıyla girip odama

paniğimden pay toplarlar)

[...]

İlhami ÇİÇEK¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ A.g.s., s. 106.

¹⁵⁶ A.g.s., s.20.

4.5. Zafer Ekin KARABAY

1975 Kayseri doğumlu olan Zafer Ekin Karabay, hukuk öğrenimi görmüş ve Eskişehir Anadolu üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalıştığı sırada (13 Eylül 2002) odasının kapısına kemeriyle kendini asmıştır. İlk şiirini 1995 yılında yayınlamıştır. Bahçe, Damar, İnsancıl, Islık ve Varlık gibi köklü dergilerde toplumcu gerçekçi tarzında realist ifadelerle şiirler kaleme almıştır. Şairin tek kitabı olan *Şubatta Saklambaç*¹⁵⁷, şairin ölümünden sonra yayınlanabilmiştir.

Karabay'ın şiirlerinde ve kişiliğinde tıpkı Sâdık Hidâyet'te olduğu gibi Batı'lı aydın ve insanının buhran ve bunalımları görünür. Bu, modernizm sonrası toplumsal yalnızlıktan bireysel ve psikolojik bir süreç olarak yalnızlığa geçiş, dünyayı, sistemi, sistemin işleyişini, ardıllarını sorgulama ve küçük olaylar karşısında duyarlılıkla kendini açığa vuran bir hissî ve fikrî haldir.

*“rüzgârla bozduğun sessizliğini dinledim;
seni bırakan yaprağın sesini, kuma dokununca
ve çölde çizilmiş bir ağaç gibi resmini.
oysa süngerde kalmış damlasıydım sana
ulaşamayan suyun, yanında üşürken uyu-
yordum gözlerimde seni ve öylesine sustun
kuytusunda uykumun.
kumunu içine saklayan bir saatti çöl-
de bulduğun; ters çevrilmedikçe çalışmayan.
belki giden zamanı geri getirmektir
istediğin, saatini bana bırakıp gitimekti. sanki
bilmiyordun çölün kuma göre değil sana
göre yalnızlık olduğunu, yine de yanbaşıma
kurdun bu saatli kumu.
bu yüzden uyanamıyorum, üstelik bilmiyorum:
hangi gerçek için bölmeliyim uykumu? “¹⁵⁸
“balkona bıraktılar yarının uğultusunu
ve düğmeleri iliksiz bir gömleği, boşluğa*

¹⁵⁷ Zafer Ekin KARABAY, *Şubatta Saklambaç*, Mayıs Yayınları, İzmir 2003, 63 s.

¹⁵⁸ Zafer Ekin Karabay, *Kum Saati, Varlık Dergisi*, İstanbul 2001, S. 1123.

*bakıyorum: neresindeyim ya da neremde
gömleği tutan ipi görünce kavuşuyorum sevince
ki, ipin telaşını kapatıyor gece
mandalın üzünyüsünü de göremiyorum
zaten balkonlar hüüzün verir gece
kondu semtime gecenin yüzü de “159*

*“kırıldın
su dolu bardaktaki kaşığın huyuyla
başındaki fenerin aldığı gözlerinle
kördün, bir işçinin
suskunluğunu yazdı kalemin
bir öğrenci evi sofrasında, hazırdım
kaşığı kıran bardaktaki su olmaya “160*

*“kent baskısı kaldı bize
ve ışıkları trafiğin ya da kazası*

*oysa biz hep bir düş kazasında
yitirdik arkadaşlarımızı*

*karşıdan karşıya geçerken
eli bırakılan çocuklardık*

*o insan kalabalığındaki
son gülümsemesiydi annemizin*

sonra hangi tarafa geçsek karşıda kaldık!”161

---

¹⁵⁹ Zafer Ekin KARABAY, Balkon, *Edebiyat ve Eleştiri*, Ankara 2002, S. 63.

¹⁶⁰ Zafer Ekin KARABAY, Kaşık, *Edebiyat ve Eleştiri*, Ankara 2001, S. 55.

¹⁶¹ Zafer Ekin KARABAY, Trafik, *Edebiyat ve Eleştiri*, Ankara 2002, S. 63.

Zafer Erkin Karabay, hukukçu kişiliğinin yanında sorgulayan bir yapıya sahiptir. Nilgün Marmara'nın *hayatın neresinden dönülse kârdır* dizisini uygulamaya dökmüş ve kaderini Marmara ve Plath'le kesiştirmiştir. İki yıl öncesinden intiharını planladığı öğrenilen şair, bu acı eyleminin ardında bıraktığı mektupta intiharıyla ilgili çarpıcı bir bilgiye yer verir: 'Daha ne kadar dayanabilirdim, herkesin bir başkasının acısı pahasına mutlu olduğu yaşama' sözleri, şairin sosyal çevresinde yaşadığı yalnızlık ve itilmişlik acısına ayna tutmaktadır. Genç avukat ve şair Zafer Ekin Karabay, böylece kederde, sevinçte paylaşmayı ve dayanışmayı esas almayan, insanî pek çok erdemden yoksun toplumsal yozlaşmadan ne derece etkilendiğini de duyurmuş olur."¹⁶²

4.6. Kaan İNCE

1970 tarihinde Ankara'da doğmuştur. Şiirle içli dışlı olmaya lise yıllarında başlayan Kaan İnce, Dil Tarih ve Coğrafya fakültesi, sosyoloji bölümünde okumuştur.

"1991'de Milliyet Sanat'ta ilk kez şiiri yayınlandı. 1992'nin ilk aylarından itibaren yakın dostlarıyla birlikte 'İzlek' dergisinin altyapısını oluşturmaya başladı. 1992'de Yaşar Nabi Nayır Gençlik Şiir Ödülü'nü (Mektup) kazandı. Şiirleri Çağdaş Türk Dili, İzlek, Yazılı Günler, Damar, Promete, Karşı gibi dergilerde yayımlandı. Yazdığı şiirleri 'Gizdüşüm' adı altında toplayıp kitaplaştırmak için İstanbul'a gelen İnce, 92 Ağustosunun ilk haftasında dosyasını bir yayınevine verdi. Kitabının çıkmasını beklemeden henüz 22 yaşındayken 11 ağustos sabahı Kadıköy'de, kaldığı otelin balkonundan kendini atarak intihar etti."¹⁶³ Kaan İnce'nin *Gizdüşümü* adlı kitabının ikinci basımının arka kapağında Afşar Timuçin, Kaan İnce'den şu şekilde bahsetmektedir:

"Kaan İnce'ni ince duyarlılıklarla dolu genç şiiri tepe noktasına ulaşmadan düşmüş her şey gibi uzun uzun gönlümüzü burkacak; bize her zaman şu ya da bu nedenle eksik yaşadığımız, göze alamadığımız, göze alsak da bulamadığımız şeyleri düşündürecek. Bunca uyersizliğin, bunca tutarsızlığın, vurdumduymazlığın, kabasabalığın arasında bir çocuğun ölümü onurlu gidişten başka bir şey değildir."

¹⁶² EROL, a.g.e., s. 346.

¹⁶³ Yılmaz, a.g.e., s. 284.

“Şiirlerinde sıkça intihar çağrışımlarına yer vermesine rağmen ‘kabristan durağında incek yok’ diyecek kadar ölüme karşı sert ve kararlı çıkışlarda bulunan ancak nihaî eylemiyle sevenlerini şaşırta bir sanatçıdır Kaan İnce (1970-1992). Onun eserlerinde genelde yaşadığı çıkmazların betimlemeleri vardır. Ölmek istemediği anlaşılan şairin, aslında sürekli ölmek için çabalaması ‘ölüm’ imajını iki farklı anlama oturtmasından kaynaklanmaktadır. Ölmek istemez, çünkü ölmek unutulmak demektir. Ölmek ister, çünkü ölecek yaşamak daha albenilidir.”¹⁶⁴

“Boşlukta kemiklerin kanattığı karanlık. Sürekli
geceye bölünen saatlerin asıldığı yer. Kıyı boyunca
çalınan sabah. Esrik tin. Sehpa unuttum başımı, us yitik.
Divansızların bembeyaz ayetleri gibi peşin hüküm giydik.
Gözlerim deniziğnesi.
Kırıl benliğimin benli gözenekleri
içinde, sürgünlerin gizli sessizliği.”¹⁶⁵

Yaşama Sebebi

sıkmışım dişlerimi gözlerim kanayana kadar
çeyizimizde hüznün motifleri
göçebe bir ağıt göğsümün derinliklerinde
bu aşkın dönüşü yoksa
duman kırığı gözlerinde gecenin hıçkırıklar
kırık keman sesi ve adağım var
moraran hercai düşlerim ateşi delip ıslatır mendilimi
kalbime dolar-sonsuz uykuma-korkuya susamış yasadışı bir rüzgar

bu aşkın dönüşü yoksa
suya düşer kokusu menekşelerin
deniz her zamankinden daha köpüklü

¹⁶⁴ Erol, a.g.e., s. 344.

¹⁶⁵ Kaan İNCE, *Gizdüşüm*, Papirüs Yayınları, İstanbul 1992, s. 36. Aktaran: K. Erol.

*serçeler bir garip ötüşlüdür
martıları mavnalarla başka türlü dans eder hamuruna sevgi katılmış bu dünyanın*

*küflü yüzler yok hiçlik de
hani ne derler gözlerinden öperim çocuk,
gamlı sevda, şiir
ne'm kalır geriye gülüm seni alırlarsa benden
tikintiler toplamı umutsuzluk sapağında ölüm.¹⁶⁶*

Son sevda

*kuruttuğum çiçek ölülerinden iplerle sabaha asılan boynum
alkolik çocuklarına zamanın ve yaşadığım ıslak hüzünlere uçurtma
yalnızlığı kesiyor bıçakların yarısı yarısı ince belini yağmurun*

*donan soluğumu göğe yapıştırdım da gece maviyi rehin bıraktı okyanusa
çamurla oynayan birileri leke kalıyor uykumda
göğsümde kalabalık geçişler
mezarımda tabutlar taşınıyor
kalbim beşik
acemi ateşlerin ihbarlı yatağı
ıssız bir ada*

*yüzünü aynada bırakıp giden kadın rujlu dudaklarını unuttun yakamda
sanki daha bi kalktı burnu aşkların
ama kanmadım dünyaya zamana kalamadım kalkamadım ayağa
sevdaya açamadım gözlerimi hem kapayamadım
ah ölüm son burgu
çırılçıplak değil henüz şiirin yağmuraltı aşkları gözlerime akan
benden geriye kalan ince bir buğu¹⁶⁷*

Kaan İnce'den alınan yukarıdaki şiirlerde de görülebildiği gibi, şairin şiir dünyası gerçek-üstü bir imgeyle çevrilidir. İmgeselliği parçalar halinde kullanıp

¹⁶⁶ <http://www.antoloji.com/yasama-sebebi-siiri/> [28.03.2014]

¹⁶⁷ <http://www.antoloji.com/son-sevda-siiri/> [28.03.2014]

daha sonra birleştiren ve böylelikle parçalardan tek bir bütün imge/duyum/çağrışım/senaryo oluşturmayı başarabilen İnce'nin *Son Sevda* adlı şiirinin ilk dizesindeki “asılarak ölmek” söylemi dikkati çekmektedir. Ancak bu asılmışlık bir intihar değildir. Nitekim, boyun Kaan İnce'nin *asılan*'ıdır, *astığı* değildir. Söz konusu şiirde dikkati çeken bir başka unsur ise *kaybolmuş çocukluk, artık var olmayan bir ruh ve beden hali*'dir.

Bunun yanında alıntılanan üç şiirde de *tin/ruh/ruhânîlik* imgeleri dikkati çeker: *korkuya susamış yasadışı bir rüzgar, esrik tin, benden kalan ince bir buğu*. Söz konusu imgeler ölüm, çocukluk, kadın/aşk ve yalnızlık durumları/halleri etrafında şekillenerek kullanılmıştır. Özellikle;

*çamurla oynayan birileri leke kalıyor uykumda
göğsümde kalabalık geçişler
mezarımda tabutlar taşıyor
kalbim beşik
acemi ateşlerin ihbarlı yatağı
ıssız bir ada*

Kaan İnce'nin yukarıdaki dizelerinde, yoğun bir çocuk ve ölüm imgesi mevcuttur. Çamurla oynayan birilerinin akılda ve dolayısıyla da uykuda leke kalması çocukluğa bir özlem gibi algılanabileceği gibi, büyümüşlük ve sosyal çevrenin masumiyetini kaybetmesi gibi bir ifadeden yola çıkılarak geçmiş dostlara özlem olarak da yorumlanabilir. Ancak; göğüsteki kalabalık geçişler, -ki bu aynı zamanda göğüsteki geçişlerin hayatta karşılaşılan ve artık karşılaşılmak istenmeyen/karşılaşılamayan insanlar olduğu anlamına da gelmektedir- bireyin/şairin, büyümüş olması ve büyümüş olduğunu idrak ettiğinin tezahürleridir. Üstelik bu tezahür, bir sevinç biçiminde değil, kendine yabancılaşmak anlamında kullanılmış olabilir. Bu yabancılık Camus'nun *Yabancı* adlı romanında üzerine vurgu yapılan dünya karşısında yabancılık değil, bireyin ne olduğunu idrak etme sürecindeki duymuş olduğu yabancılıktır. Camus'nun *Yabancı*'sıyla Kaan İnce'nin yabancılığı arasındaki paralellik şudur: *Yabancı*'daki roman kahramanı Meursault'un öleceğini idrak etme süreci, papazın yanına geliş ve gerçeklik algısının yerine çok ama çok yavaş bir biçimde oturuyor oluşu gibi, Kaan İnce'de de büyüyor olmanın gerçekliği idrak ediliyordur. Üstelik büyümek

demek ölmeye yaklaşmak demektir. Daha önce de alıntılandığı/ ifade edildiği gibi iki farklı ölüm algısına sahip olan şair, bu yönüyle hala çocuk kalmak istemiş de olabilir. Nitekim, çocuklukta dikkati çekilmek istenen birey kitlesi sınırlı ve bu kitleye ulaşım imkânı –bir çok ailede- mümkündür. Büyümek, unutulmak, kim olduğunun farkına varmak şairin *Son Sevda* şiirinde yoğun bir imgesellikle ifade edilmiştir. *Acemi ateşlerin ihbarlı yatağı olan ıssız bir ada ve beşik olan kalp* ifadeleri de söz konusu ifadelerimizi doğrular niteliktedir.

4.7. Âdem YOKSUN

Âdem Yoksun, kitabı¹⁶⁸ Polat Onat tarafından bulunan, bir taşra berberi olmasına rağmen batılı bir aydının entelektüel bunalımını yaşayabilmiş, bunu kelimelerine ve ifadelerine sığdırabilmiş bir kişidir. Üstelik üslûbu, hem taşrayı hem akademik hayatı içine alan bir dağarcıktan şekillenmiş, özellikle *Önsöz* adını verdiği ve 106 sayfadan oluşan bölümde tamamen dışavurumcu bir tutumla kendini ifade ettikten sonra, kitabının bulunması yahut bulunmaması umuduyla intihar etmiştir. 38 yaşında hayatına son veren Yoksun'un biyografisiyle ilgili bilgiler söz konusu kitabın son bölümünde yer alan ve internetten alınmış kısa bir yazıdır. Kitapta Yoksun kendinden sıkça bahsetmesine rağmen hayat hikâyesine sıkça değinmez. Ancak tıpkı Güner'de olduğu gibi Yoksun da eserine intihara dair planlarını belirterek başlar:

*“Şiir varken bunca söze ne hacet, diyebilirsiniz. Lakin bu eserimi tamamladıktan sonra intihar edeceğimiz sizlere daha en baştan belirtmek istiyorum..[...] saçma damgasını yeme ihtimali de olan çalışmama başlarken, kendimi şiirin o dipsiz uçurumunda yapayalnız hissettiğimi belirtmek isterim.”*¹⁶⁹

Âdem Yoksun'un söz konusu eserinde dikkati çeken bazı unsurlar vardır. Bunlar: kendi olmaya çalışmak, iletişimsel yalnızlık, sanatının amacı, yalnızlık, intiharla ölü yazar/şair miti oluşturarak beğenilme. Söz konusu unsurlara adı geçen eserde şu ifadelerle rastlanmaktadır:

*“Hiç kimse tek bir an dahi olsa tamamiyle kendi olmayı başaramaz.”*¹⁷⁰

¹⁶⁸ Polat ONAT, *İntihar Etmiş Bir Taşra Berberinin Şiir Kitabı ve Önsözü*, Komşu Yayınları, İstanbul 2012.

¹⁶⁹ A.g.e., s. 9.

¹⁷⁰ A.g.e., s. 10.

“Lütfen bunu alabildiğine zirvalayan aşırı özgüvenliğin zedelenmiş bir yansıması olarak telakki etmeyin. Haykırmanın gereksizliğini ve zavallılığını defalarca tatmış bir insan olmasaydım bu kitaptaki şiirlerimi ruhsal açmazlarıma karşı koyuş olarak sunmuş olmanın buruk tadını, böylesine sert şekilde duymazdım.”¹⁷¹

“Katılır ya da katılmazsınız, fakat edebiyatın temel işlevlerinden birinin de, eksiltilmiş zamanların travmasını yaşayan bireyleşememiş insanların, içsel sorunlarını empoze etmekten mümkün olduğunca kaçındığını savlayan, böylece kendi paradigmasını ortaya koyan fikir işçileri, tüm dünyada yeterince etkin olamasalar da belli oranda mevcuttur. [...] İşte çağlara meydan okuyabilecek fütursuz yetkinlikteki gerçek sanat eserleri böylesi atmosferi oluşturan şahısların tedirgin şaşkınlığını taşımaktadır.”¹⁷²

“Zor olan şiir yazabilmek değil, hayatın içindeki şiiri görebilmektir. Geçende Arkadaşlar’la da bunu konuştuk. Arkadaşlar dediysem, hemen işkillenmeyin. Pek arkadaşım yoktur benim. Bu nedenle, annemin birkaç yıl önceki doğum günümde, armağan olarak kargoyla gönderdiği oyuncak turuncu pelüş tavşanın adını Arkadaşlar koydum. Fırsat buldukça dertleşiyoruz.”¹⁷³

“Kasabamızda en kırılmış kalp bana ait. Kimse bilmez. İşte bu yüzden böyle deha düzeyinde bir şair kimliğini kaparo olarak enterese ettim. Bu cümle tolere ettim diyerek de bitirilebilirdi. Yaşantımın monotonluğuna rağmen, sanat çevrelerinin şahsiyetimden habersizliğine karşın, şiirlerin sayesinde anıtsal bir efsaneye dönüştüğümde herkes ne kadar şaşırarak Beni konuşacak şaşkınlıkla mahallemizdeki tüm esnaf. Kitap imzalamak için birbirlerini çiğneyecek kitap fuarlarındaki hayranlarım.”¹⁷⁴

Âdem Yoksun’un aslanla konuştuğu ve onunla kitaplar üzerine yaptığı bir konuşmanın ardından kaleme aldığı ve intihara meyleden bir hava taşıyan *Korku* adlı şiiri ise aşağıda sunulmuştur

---

¹⁷¹ A.g.e., s. 12

¹⁷² A.g.e., s. 12-13.

¹⁷³ A.g.e., s. 21-22

¹⁷⁴ A.g.e., s. 26-27.

korku

*“korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
korku insanı fazlasıyla irkiten meşum bir duygunun tezahürüdür dost
kurtar beni.”¹⁷⁵*

4.8. Can İREN

1941’de doğan Can İren, Beşir Fuad üzerine araştırmalarıyla tanınmaktadır. Maden mühendisliği okumuş, bu alanda doktora yapmak üzere Almanya’ya gitmiştir. “Tatil için Türkiye’ye geldiğinde, ailesinin evde olmadığı

---

¹⁷⁵ A.g.e., s. 121.

*bir gece Siyanür alarak intihar etti.*¹⁷⁶ Aslında İren'in intiharı felsefî ve sorgulayıcı bir yön taşımaktadır. Yaşam'ın ve zamanın *zamansallığı* karşısında absürd kavramını mantıklı bulan İren, entelektüel bir buhran yaşamış, üstelik bu buhran yalnızca dünyaya verilen bireyin/İren'in tepkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkmamış, İren'in karşılaşmış olduğu olumsuz durumların da buna etkisi olmuştur.

*“Can İren'in tanık olduğu saçmalıklar zincirinin bir halkası da öğretmen annesine reva görülen haksızlıklar olmuştur. Sınıfta yaptığı bir konuşmasından dolayı öğrencisinin saldırısına uğrayan annesi, ayrıca komünizm propogandası yaptığı gerekçesiyle görevden alınarak hapis cezasına mahkum edilmiş, ardından da suçsuz olduğu anlaşıldığı halde görevine iade edilmemiştir. Kaldı ki, bazen intihar bir kaçış yoludur insanlar için. Yargının adaletsizliğine, idarî mekanizmanın duyarsızlığına, emek bilmezliğine ve sosyal hayata hâkim çirkinliklere tahammülsüzlük, bu kaçışı hızlandırır.”*¹⁷⁷

İren'in bıraktığı intihar notu, tam da absürd olanla kendisi arasındaki çatışmayı yansıtır tarzdadır: *“Kimse suçlu değil. Hepsini kendim hazırladım. Ben bu dünyaya uyamıyorum.”*

İSYAN

mi

daha yeni isyanlara

giderek kurmak mı

..den'leri

varlığı kendinde bile olmayan

..den'leri

başkalarının

.. da donmuş olanlarında

---

¹⁷⁶ Yılmaz, a.g.e., s. 256.

¹⁷⁷ Erol, a.g.e., s. 329.

VE ne yaptığını
bilmek mi
benölüm
coşkun ve sonra silik yokluklarla

“unutmak”la hatırlatıyorlar
gömülü yaşamalarında
gömülü olmak’la
ancak böylelikle bir kez daha
-ne eksik ne de fazla-

bedenimden çıkıp
bedenimi kemirecek
kurtlar’la¹⁷⁸

Adem Eyüp YILMAZ’ın aktardığı Can İren’e ait yukarıdaki şiir, imgesel bir boyutta kurulmuştur. *İsyen, varlık ve başka*’ları ötekileştirme sürecine varmadan, ötekileştirilmeye çalıştırılmış bir bireyin –daha doğrusu dünyaya uyum sağlanması adına tam da uyum sağlayamadığı için- zihinsel süreçlerindeki parçaları içerir. “*Gömülü yaşama*” ifadesi, karanlıkla, kaplanmış ve karartılmış olan’la yer-üstünde olan arasında ironik bir bağlantı kurar. Bu bağlantı bireyin kendisinden gerçekleştirdiği veya sürece aktif olarak katıldığı, kendi tarafından yapılan bir edim değildir. Nitekim yaşam gömülüdür, bireyin gömdüğü değildir. Üstelik yaşamak gömülmüş olmakla beraber, ışık manasına gelen tıpkı Beşir Fuad’da olduğu gibi, zihinsel bir anlam teşkil eden algılama, özüne varma gibi mantıksal evreleri de beraberinde karartmıştır.

Söz konusu şiirde dikkat edilmesi gereken bir başka unsur ise, bedenden çıkıp bedeni kemiren kurtlardır. Bu ifade tıpkı Kane’in *zihnimin kıvrımlarından*

---

¹⁷⁸ Can İren, *İsyen, Yeni Dergi*, Mart 1968, Aktaran YILMAZ, a.g.e., s. 260-261.

türeyen hastalık"¹⁷⁹ ifadesine yakın bir metafordur. Bu metafor iki anlam taşıyabilir:

1- Gerçek anlamıyla; ölümden sonra bedeni kemirecek olan ve bedendeki potansiyel yaşamsal faaliyet tarafından üreyebilen kurt'lar.

2- Mecaz anlamıyla; İren'in karakteristik bir özelliği olarak mantıksal temele oturtma faaliyetinin bir sonucu olarak intihar sürecine de katkıda bulunmuş/etki etmiş olan *zihninin kıvrımlarından üreyen kurt*'lar.

"(...)

bilmek

_____ *o tortu... benim tortum*

yillardır orada yorgun... yenik

_____ *yenik olan...*

(...)

uzak bir gelecek gibi geçmişten

_____ *ve yenilmişti*

_____ *güliyordu*

yillardır ıslak soğuk bunu saklayışı

_____ *yillardır ama ıslak ama soğuk*

uzak bir gelecek gibi geçmişten kaçışı

_____ *yavaş yavaş GÜLÜŞLERLE*

_____ *geriye dönüyordu*

yazsa ve çocuksalar

_____ *kaplumbağayı tersine çevirirler*

_____ *BİLİYORDU*¹⁸⁰

¹⁷⁹ Sarah Kane, *Complete Plays*, Methuen Drama, London, 2001, s. 213.

"Ey doğuşunda suçluluk olan

-bu

Basit sevgilerin ekledikleri biçimlerde yetinmekse

Sığınılan basit sevgilerin büyüklüğü

seni unutturur onlara

Sığınılan eriyişlerin

nefret'i buldurduğu kez

sığınanlara

Yine bitirecekler kendilerinde

yaşayan

yiten

sığınan

sığınılan

bir başka seni

Ama yalnızca bununla yetinebilmek

Bunun onları

"ben"

---

¹⁸⁰ Can İren, Bilmek, "Yeni Dergi", sayı: 42, 1968, <http://evvel.org/bilmek-can-iren> [18.03.2014]

kıldığı gün

*Ey doğuşu suçluluk olan”.*¹⁸¹

4.9. Metin AKBAŞ

Zafer Ekin Karabay gibi hukuk eğitimi alan, rahatsızlığından ötürü eğitimini yarıda bırakan Metin Akbaş, 1937 Kayseri doğumludur. “*Bebeklik döneminde ölümcül bir hastalığa yakalanmış ve bu hastalık gözlerinin ileri derecede bozulmasına neden olmuştur.*”¹⁸² Hatta gözlerindeki bu bozukluk İstanbul Üniversitesi’nde almakta olduğu hukuk eğitimini yarıda bırakmasına neden olmuş ve bir nev’i de intiharına zemin hazırlayan etmenlerden biri olmuştur.

Ölümüne neden olan intiharından önce de intihar girişimi bulunan Metin Akbaş, Schopenhauer’in *münzevi* tipine birebir uymakla beraber, bu tipte görülen duyarlılık ve zihnî zevkleri daha ileri bir seviyede gibi gözükmektedir. Nitekim Akbaş, *Garipçiler*’in ‘küçük şeyler karşısındaki duyarlılık’ ilkesini yaşam tarzı haline getirmiş ve sürekli bulunduğu ortam içerisinde farklı bir an, zaman ve olay içinde yaşamıştır.

*“Onun gerçekten yanınızda, sizinle birlikte olup olmadığını kestirmeniz pek olanaklı değildir. Çünkü hep uzaklardadır. Uzaklarda kalmayı sevmiştir. Her şeyi ile boşluğu sahiplenmiş, bir boşluğun parçası olmuş insandır karşınızdaki.. boşluğun ve bütün düşündüklerinin bir açıklaması var tabii Metin Akbaş için. Tabii var! ‘Ben gölgeyle dövüşüyorum!’ Bu da sizi yanıtlamak için yeterlidir zaten.”*¹⁸³

Akbaş’la ilgili bir diğer önemli nokta ise Beşir Fuad üzerine inceleme yazıları yazmış olmasıdır. Fuad kadar fennî bir dünya görüşüne sahip olmasa da Akbaş, hassasiyet ve duyarlılıkta kendini yıkıma götürecek kadar ince bir duyuşa

---

¹⁸¹ Can İren’in neredeyse hiçbir şiirinde başlık yoktur, üstelik basılı bir kitabı da yoktur. <http://www.vogonlar.com/node/475?page=1> [31.03.2014]

¹⁸² Cemile Sümeyra, *Kendi Kalemimi Kıranlar, Türk Edebiyatında İntihar*, Şûle Yayınları, İstanbul 2007, s. 144.

¹⁸³ Halim Şafak, “Metin Akbaş İçin”, *Eşik*, Sayı: 9-10, Eylül –Aralık 1993. Aktaran, Sümeyra, a.g.e., s. 145.

sahiptir. Üstelik bu duyuş, hayret makamına çok benzemektedir. Bilindiği üzere tasavvufta *ermiş olmaklık*'ın kademelerinden birisi de hayret makamıdır. Bu makam, Akbaş'la beraber arka sokakta olup bitenlere, insanların yaşadıkları, yaşamakta oldukları ve yaşamak zorunda kalacakları hayatlara, insanlığın insanlarca itildiği yıkım'a, kendi ifadesiyle 'yok oluş süreci'ne derin bir duyuş ve vicdanî bir algıyla kendi zihnini kurban etmiştir. Bu kurban ediş, elbette 'Hristiyanlık'taki Hz. İsa'nın insanların günahları için kendini feda etmiş olması' durumuna benzetilebilir. Tüm bu sıralananların dışında Akbaş'ın annesinin ölümü ve bahsedilen rahatsızlığından ötürü gözlerindeki aşırı bozulma nedeniyle günlük hayatının giderek zorlaşması onun intiharının en büyük nedenleridir.

“Dostlarından biri onun intiharından birkaç gün önce yaşanan olaya ilişkin söyledikleri bu gerçeği göstermektedir. Kayseri’de nişanlısıyla gezerken Metin Akbaş’la karşılaşırlar. Metin Akbaş’ın haline bakınca yine zamansız krizlerinden birini yakalandığını düşünürler. Daha sonra nedenini sormadan metin akbaş anlatmaya başlar. ‘Bir arkadaşımın ısrarıyla ‘Rus Pazarı’nda dolaşmılar. Gördüğü manzara onu şok etmiş. Rusya’dan getirdiği malları satmaya çalışan acemi satıcıları hayretle izlemiş. Özellikle sattıkları malların basitliği dikkatini çekmiş. Kibritten tutun da çizgili çizgisiz kağıt, kalem, anahtarlık... vb. Birkaç yıl öncesine kadar toplu taşıma araçlarına parasız binen, parasız tedavi gören, çok lüks olmasa da temel gereksinimlerini karşılayan insanlar arasında onun kadar etkileneni hiç görmedim. Hiç kimse sevinçli anında –pek olmamıştı ama- onun kadar içten gülemez, olumsuz olaylar karşısında da onun kadar mutlu olamazdı. Metin abi bir kez daha yıkılmıştı. İnsanlık diyordu, ‘yok oluş süreci’ne girdi.. ve Metin abi yıllardır yapamadığını birkaç gün sonra gerçekleştirecekti: ‘intihar’ edecekti.”¹⁸⁴

“‘Oy’

*Bin bir iki türlü
Evler insanlar gördüm
En sunturlusundan*

---

¹⁸⁴ Sümeyra, a.g.e., s. 147.

Yalına yapına

...

Ama en çok

Yalınlarını sevdim

Evlerin insanların

...

Evleri insanları yazanları da

Ey yani

Beşir Fuad

Kendinin vampiri

Pirim benim

*Başım gözüm üstüne”.*¹⁸⁵

4.10. Ziya GÖKALP

“Babası Mehmet Teyfik Efendi (1851-1890), oğlunun doğum arihini bir kıyıya not edivermiş: <Oğlum Ziya'nın tarih-i veladeti 27 Safer 1293, 11 Mart 1922 Perşembe.> Bu rakamları miladiye çevirirsek, 23 Mart 1876 eder. Ziya Gökâl'ın doğum tarihi budur: 23 Mart 1876, Perşembe.”¹⁸⁶

Ziya Gökâl, Türk edebiyatında fikirlerinden en çok beslenen ve belki de üzerine en büyük tartışmalar yapılan ünlü fikir adamlarından biridir. Bu yönüyle, özellikle döneminde Ömer Seyfettin, A. Hikmet Müftüoğlu, Yakup Kadri, Refik Halid ve daha bir çok ismi derinden etkileyen ve *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak* adlı eserine ters düşen, müntehir ancak intiharı neticelenmemiş bir edip olarak Ziya Gökâl, ölümü ve ölüm anında yaşadıklarıyla da eleştirilir.

Gökâl'in en çok eleştirildiği nokta, mezkûr eserine ters düşen ölme ânı, eserlerindeki Durkheim'a benzerlik (söz konusu benzerlik kopyacılık olarak da nitelendirilmektedir) ve bu benzerliğin Türk kültür ve yapısına göre uygun olmayışıdır. Elbette bunun yanında söz konusu eserinde bazı kavramların yanlış

¹⁸⁵ (<http://bunyan38.blogspot.com.tr/2013/08/metin-akbas-1937-1992.html>) - [01.04.2014]

¹⁸⁶Hikmet Dizdaroğlu, *Ziya Gökâl Üzerinde Araştırmalar*, Ziya Gökâl Derneği Yayınları Nu. 5, Aslımlar Matbaası, Ankara 1981, s. 22.

açıklanmış olması ve eleştirilerinin açıklayıcı ve dürüst olması da onun eleştirilmesi nedenleri arasında sayılabilir:

“Kurallara uyma tekrar ede ede alışkanlık hâline geçtiği için ihtiyarlar muhafazakâr olurlar. Gençlerse medenî ihtişamlarıyla parlak görünen ilerlemiş milletlerin yükselmelerinin sebeplerinin uygulamakta oldukları kuralların doğruluğundan geldiğine inandıkları için, bunları taklit etmek hevesine düşerler; bundan dolayı kökten inkılâpçılar sırasına geçerler.”¹⁸⁷

Ziya Gökalp eleştirilerinin haklı olduğunu gösterebilecek yukarıdaki metin, üç şekilde açıklanabilir:

- 1- Ziya Gökalp’in kendini ihtiyarlardan (eski nesilden) gayrî görmesi.
- 2- Kendini yeni nesilden görmesi.
- 3- Yeni nesle hoş gözükmeye çabası.

Alıntılanan yukarıdaki paragraf Gökalp’in adını verdiği kitapla uyumsuzluk içinde gibi gözükmektedir. Nitekim uyulan kurallar, sosyolojik ve psikolojik olarak kültür ve adetler kaynaklıdır. Kültür ve adet kaynaklı veya kültür ve adetlerin sırf tekrar ediliyor oldukları için alışkanlık haline gelmiş olması bu uyumsuzluğun kaynağın olarak gösterilebilir.

“Fakat girememiştir içeriye; ve tam aksine, dönmüş her şeyini feda etmiş. (Feliks Kupa) mânasındaki mütefekkirin ta kendisi olmuştur. Demin dokunduğumuz nefis muhasebesinden bir şey yaşar gibi oluyor onda... Genç çağında kendisini vuruyor. İçinde yaşadığı yeni ve sahte dünyaya inanamaz oluyor. Dayanamıyor bu sahte âleme ve hakikati arıyor. İntihar ediyor Kurtarıyorlar onu...”¹⁸⁸

Hakikat ve yanılsama arasındaki kırılmanın farklılığın tezahürü, bireyin gerçeklik algısının ortadan kalmasıyla ifade edilebilir. Daha sonra da

---

¹⁸⁷ Ziya Gökalp, *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Alter Yayınları, Ankara 2002, s. 17.

¹⁸⁸ Necip Fazıl Kısakürek, *Sahte Kahramanlar*, b.d. Yayınları, Ankara 1993, s. 86.

bahsedileceği gibi, Gökalp'in yaşamının son anlarında söyledikleri ve davranışları bireyin dünyayla uyumsuzluğu ile açıklanabilir. Bu, anlam verememe, idrak edememe, gerçeklikle mantıksal olan arasındaki uçurum, dünyanın geçici olması ve tam da bu geçicilik nedeniyle bireyin (idrak etmeye çalışan veya yoğun bir vicdanî hassasiyetle dünyayı kavramaya çalışan bireyin) kaldırabileceğinden çok fazla anlam ve duygu yoğunluğu içermesi, uyumsuzluğa açılan yol gibi gözükmetedir. Bu da Camus'nun ifadesini daha mantıksal ve meşru kılar: *Gerçekten önemli olan tek bir felsefe sorunu vardır, intihar.*¹⁸⁹ Üstelik bu meşru kılış yalnızca duygusal veya zihinsel çaresizlik içindeki bireye çözüm sunmakla kalmaz,¹⁹⁰ aynı zamanda yaşamsallığın anlamını da sunar. Daha önce bahsedildiği üzere İslamiyet'teki intihar, bir nev'i anlam değişmesine uğrayarak, kurban kelimesinin "kan akıtma yoluyla Allah'a ulaşmak" anlamı gibi, "kan akıtmadan veya nefisten arınarak Allah'a ulaşmak" anlamına kavuşur.

*"'Tahir ile Zühre' hikâyesinde Tahir'in ölümü üzerine Zühre kendini hançerler. 'Leyla ile Mecnun'daki ölüm sonsuz bir ayrılık iken, İslâm'ın verdiği renk sonsuz bir ölümsüzlüktür. Mecnun'un Leyla'nın ölüm haberi üzerine yıkılması, ardından mezarına gelip Allah'tan canını almasını istemesi ve bunun üzerine Mecnun'un Leyla'nın mezarına abanması ve ölmesi, insanların iki âşığı sonsuza kadar yaşatma isteğinden kaynaklanır. Çünkü Mecnun, Allah'tan kendi canını almasını istediği an, canı alınmıştır. Yani, Mecnun'un ölümü kendisinin elindedir; Allah'ın Mecnun'un canını almasıysa 'niyete' bağlıdır. Dolayısıyla, Mecnun Allah istediği için kavuşmamıştır, ama kendisi istediği an ölebilmıştır."*¹⁹¹

Elbette müntehir sanatçıların intiharları, dünyayla aralarındaki, daha doğrusu mantıksal olanla ve kendi mantıklarına uyanla dünya arasındaki uyumsuzluğun yanı sıra, *son'a* bir an önce kavuşmak gibi bir anlam da barındırıyor olabilir. Ancak Gökalp'in intiharı bahsedileceği üzere Allah'a

¹⁸⁹ Camus, *Sisifos Söyleni*, s. 21.

¹⁹⁰ Çözüm sunmakla kastedilen, söz konusu bireyleri tatmin eden bir cevap veya yöntem (intihar)'dir.

¹⁹¹ Müslüm Yücel, *Edebiyatta Ölüm ve İntihar*, Agora Kitaplığı, İstanbul 2007, s. 323.

kavuşmak gibi bir anlam içermiyor olduğu gibi sadece ‘kendi ıstırabına son vermek’ şeklinde açıklanabilir.

Gökalp’in zikredilen, yaşamının son anlarına ilişkin davranış ve sözleri aşağıda sunulmuştur:

“Bundan kırk küsur yıl önce, Abdülhak Hâmid’in evinde bir hanımefendiyle tanıştım. Bu hanımefendi, ömrü Avrupa’da geçmiş, ne Ziya Gökalp’i tanıyan, ne Türkiye’yi ve Türk edebiyatını bilen, züppe, Avrupalaşmış, bir kimse... Kimsenin kastla, ne lehinde olabilir, ne aleyhinde... Ben Abdülhak Hâmid’e, Ziya Gökalp’in dinsizliğinden bahsederken birden doğruldu ve aynen şunları söyledi:

<- İstanbul’a gelişlerimden birinde hastalandım ve Fransız Hastahanesinde yattım. Bitişliğimdeki odadan garip sesler geliyordu. Kim olduğunui bu sesleri çıkaran hastanın kim ve ne olduğunu sordum. Meşhur Ziya Gökalp, dediler. Mebusmuş, profesörmüş... İsmi bile yeni duyuyordum. Öldüğü gece, başını duvarlara çarparak, sabaha kadar, Allah’a en galiz kelimelerle sövdü. O kadar fena oldum ki, bu hal karşısında, odamdan çıkıp başka bir yere sığındım. Öğrendiğime göre Allah’a inanmazmış... Hem Allah’a inanma, hem de ona söv! Duyulmamış, görülmemiş şey!..>¹⁹²

Necip Fazıl Kısakürek’in *Sahte Kahramanlar* adlı eserinde bahsedilen eleştiriler dışında, Gökalp’in Durkheim’in bir kopyacısı olduğu da ifade edilir. Elbette eleştirilerin yanında Ziya Gökalp’le ilgili oldukça zarif ifadeler kullanan akademisyenler ve edipler de mevcuttur. Bunlardan birini, -Gökalp’le ilgili farklı görüşler sunması açısından- vermeyi uygun gördük.

“Ziya Gökalp bir fikir kuvvetidir, bir fikir kuvveti, yani beşerin bütün tarihi üzerinde hakimiyeti her gün biraz daha artan, zaferleri, seneler ve asırlar geçtikçe mütemadi büyüyen ve en yüksek varlığın kuvvetidir.”¹⁹³

---

¹⁹² Kısakürek, a.g.e., s. 89.

¹⁹³ Hamdullah Suphi Tanrıöver”den aktaran: Ali İhsan KOLCU, *Millî Edebiyat, II. Meşrutiyet Sonrası Türk Edebiyatı, 2 Nesir*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2010, s. 353.

4.11. Sosyal EKİNCİ

Aktif siyasî eylemleri ve bu eylemler neticesinde hapisane hayatı bir kenara bırakıldığında, Sosyal Ekinci, Sarah Kane'e oldukça benzer bir yaşantıya sahiptir. İntihar yaşı Kane'e, Güner'e ve daha bir çok isme göre daha geç olmasına rağmen, Ekinci, “'Bir insanın özgürlüğü için bin insanı acılar içinde bıraktım. Beni affedin.' yazılı bir not bırakarak hayattan ayrılır.”¹⁹⁴

*“İntiharın önünü kestiği genç yaşlardan daha da gençler vardır şairler arasında. Okuduğu Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmak üzereyken dramın en inanılmaz örneğine yakalanır Sosyal Ekinci (1952-1994). Çok sevdiği öğretmenlik mesleğine atanmasına fırsat tanınmadan 12 Eylül'ün siyasi kaosunda gözaltına alınır. Pek çok fikir dostları gibi hakkında ileri sürülen politik nedenlere kurban edilir. Ölümünden dört yıl önce basılan Çağrı adlı kitabı toplatılır.”*¹⁹⁵

Sosyal Ekinci aktif bir sosyalisttir. Sosyalist düşünceleri ve eylemleri nedeniyle 1993 yılında hapisaneye girer ve altı yıl hapis hayatı yaşar. Bu hayat belki de Ekinci için bir dönüm noktası arz eder. Çünkü geçirmiş olduğu altı yıl sadece zamansallık boyutunda olumsuz etkilere neden olmaz; bunun yanında Ekinci, bunalımlar yaşamaya başlar. “*Hatta bu bunalımları nedeniyle Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümünde tedavi bile görmüştür.*”¹⁹⁶

Ekinci'nin intiharının birçok yönü ve nedeni vardır. 40 yaşında kendini asan Ekinci, geçirdiği altı yıldan sonra dış dünyaya adapte olmakta problemler yaşar. Bu problemler, ideolojisi uğruna hapisanede yatıyor olmaktan gelmiş olabilir. Nitekim, dış dünyaya açıldığında –altı yıl sonra- ideolojisini ve ideoloji-dostlarını sorgulamaya başlayan Ekinci, dış dünyanın hiç de ideolojik dünya kadar fedâkâr olmadığını keşfeder. Kardeşini trafik kazasında kaybetme, yabancılık, uyumsuzluk ve tıpkı Marmara'da olduğu gibi mantıksal olanla, kendini feda etmiş olduğuyula, kendini feda etmiş olduğu düşüncelyi savunanlarla dünya arasındaki uçurum onun intiharının en büyüke nedenleri olarak sıralanabilir.

---

¹⁹⁴ Sümeyra, a.g.e., s. 153.

¹⁹⁵ Erol, a.g.e., s. 331.

¹⁹⁶ Sümeyra, a.g.e., s. 154.

“İntihar düşüncesi Ekinci'nin zihninde artık iyice yer etmiştir. Arkadaşlarıyla intiharı tartıştığı zamanlarda, intiharı savunduğu sık sık vurgulanmıştır. Sosyal Ekinci'ye göre hayat, içinden çıkılamayacak bir Niet[z]sche burgusuna benzediği zaman, intihar kaçılmaz bir çaredir artık. Sosyal Ekinci'de intihar, düşüncesi ani bir karardan öte, düşünülmüş, kararlı bir eylemdir.”¹⁹⁷

“İsimsiz Şiirlerden:

1

*İhanetler silsilesinden geçtim
Ne aşk, ne arabesk sevgilim
Ben gerçekten kederdeyim*

2

*Mart yine soğuk geçti, uzadı sakallarım
Düşman gibi bilinen tarafların ortasında şaşırıp
Kaldım
(Eski yoldaşlarım,
yargısız infaz timleri,
ve bir de kirletilen doğanın sayrılık melekleri
Üçlü bir ölüm çaprazına aldılar beni...) ¹⁹⁸*

Sosyal Ekinci, şair kimliğinin yanında aynı zamanda 12 Eylül döneminde fail-i meçhul fikir zanlılarını, hapisaneyeye giren ancak çıkamayan, işkence gören, falakaya yatırılan, hapishaneden çıktığında içeride yaşadıklarını kaldıramayıp intihar eden insanları temsil etmesi nedeniyle önemlidir. Söz konusu dönemde yaşanan bu tür ölümler ve bireysel yıkımları Sibel Oral 'Zayi' adlı romanında şu şekilde ifade edilir:

---

¹⁹⁷ A.g.e., s. 156.

¹⁹⁸ Sosyal Ekinci'den aktaran, Müslüm Yücel, a.g.e., s. 216.

Yok, Adalet annem dönmedi bir daha. Ondan geriye hikâyeler kaldı bana. İnsan hikâyeleri... Bir avuç topraktan daha kara insan hikâyeleri. Adalet annem,

‘Toprak bu dünyada temiz kalan tel şeydir Selvi,’ demişti bir bahar sabahı.

Onu toprağa verdiğimiz bir gün hiç olmadı.

Bense bir ağaç gibi büyüdüm...¹⁹⁹

4.12. Nazir AKALIN

“[...]Bilindiği gibi Beşir Fuad bu mektubunda, hem teşebbüs ettiği akılalmaz çılgınlığın felsefesinin yapmakta, hem de intiharını fenne tatbik edeceğini açıklamaktadır. Mehmed Galib Bey, çok acıklı ve akıllara durgunluk veren bu mektubun başlığından muhtemelen etkilenmiş; belki de Beşir Fuad’la kâtipliğini yaptığı sevgili Paşasının hazin akıbetini unutulmaz ve çarpıcı bir benzetmeyle birleştirip efsaneleştirmek istemiştir.”²⁰⁰

Beşir Fuad’ın intiharını “akıl almaz çılgınlık” olarak adlandıran ve teşebbüsünün mektubundan “çok acıklı ve akıllara durgunluk veren” şeklinde dile getiren yukarıdaki ifadeler, bahsedilen kitabı yayınlanması üzere yayınevine gönderen ve kendini trenin önüne atarak intiharını gerçekleştiren Nazir Bilik’e aittir. Yayınevi söz konusu kitabın *Sunuş* bölümünde aşağıdaki ifadelere yer verir:

“Merhum Nazir Akalın vefatından kısa bir süre önce elinizdeki kitabı hazırlayarak yayınlanması için Dergâh Yayınları’na göndermişti.”²⁰¹

Akalın, 1964 Erzurum doğumludur. Atatürk Üniversitesi’nde Doğu Dilleri bölümünü bitirdikten sonra 1991-1994 yılları arasında yine Atatürk Üniversitesi’nde Doğu Diller ve Edebiyatları programında ve 1994-1997 yılları arasında Kırıkkale Üniversitesi’nde Yeni Türk Edebiyatı programında iki yüksek lisans yapmıştır. *Satranç Taşı* adlı şiiri, Akalın’ın hayata, yazgısına ve

¹⁹⁹ Sibel Oral, *Zayı*, s. 180.

²⁰⁰ Mehmed Galib Bey, a.g.e., s. 10.

²⁰¹ A.g.e., s. 5.

olabileceklere duyduğu yoğun bir duyguların ifadesidir. Söz konusu şiirde derinden hissedilen ağır bir yenilgi havası, kaybedilme ihtimali olan bir geleceğe dair varsayımlar dile getirilir:

*SATRANÇ TAŞI*²⁰²

*Tek hamlede mat olup yenilirse yazgıma
Göklerden öteleri ayağıma bağlarım
Gözlerin yıldızlardan dağılırken saçıma
Yeryüzüne mil çekip kenterlerle oynarım*

*Benden uzak düşerse göğsümdeki mabede
Lalelerin çiçeği siyah açar her yerde
Düşürür depremlerden bir deprem içime
Yıkılan şehirlere hayalini saklarım*

*Bir mavi üzüntünün siyahlarında ülkem
Darmadağın olurken gözlerimi eritsem
Saçlarının telinde yıldız kalır mı bilmem
Bir satranç taşı olur gökler gibi ağlarım*

4.13. Hüseyin ALACATLI

Hüseyin Alacatlı, 13 Şubat 1967 yılında Refahiye’de (Erzincan) doğmuştur. Babasının memur olması hasebiyle, küçüklüğünden beri bir çok şehir gezmiş ve böylece farklı kültürlerle tanışma fırsatı bulmuştur. “İlk ve orta öğretimine Ağrı’da başladı, Ankara ve Van’da devam etti.”²⁰³ Alacatlı, Gazi Üniversitesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı bölümü’nden mezun olmuş, daha sonra bir süre edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Erzurum Atatürk Üniversitesi’nde araştırma görevliliği yapan Alacatlı, akademik kişiliğinin yanında pek çok edebiyat dergisinde (Hece, Karçiçeği, Dergah, Ya-ba, Palandöken Sanat Edebiyat vb.) yazılar yazmış, 2002 yılında şofben zehirlenmesiyle intihar etmiştir.

²⁰²Nazir Akalın, ‘Satranç Taşı’, *Kanayan Simya*, Beyan Yayınları, İstanbul 1998, s. 51.

²⁰³ Üç Karanfil, Üç Güzel Adam, Haz: Rıdvan Canım, H. Hanefi İspirli, Dilaver Düzgün, Metin Akkuş, Funda Kara, Tacettin Şimşek, Türkiye Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi, Erzurum 2006, s. 225.

“Alacatlı'nın şiirlerinde, dünyaya ve insanlara karşı bir kırgınlık sürekli yer almaktadır. Şiirlerinde ölüm düşüncesini ve zaman zaman intihar arzusunun dillendirildiği görülmektedir. Şiirlerindeki bu düşünceler, intiharından sonra yakın çevresi tarafından, Alacatlı'nın boşlukta yankılanan çığlığı olarak değerlendirilmektedir.”²⁰⁴

Hüseyin Alacatlı'nın şiirlerinde küçük ve büyük şeylere karşı hassaslık görülür. “1992'nin Bosya'yı yakıp yıkan kanlı günlerinde Hüseyin, ‘Ben de Bosnalı bir güzel’e şiir yazacağım diyordu. Çünkü herkes kandan baruttan söz ediyor; bir türlü kaybolan güzelliklere dikkat çekmiyordu. Sözünde durdu, şiirini yazdı ve Palandöken’de yayınladık.”²⁰⁵

Hüseyin Alacatlı'nın ‘hüznün şairi’ sayılmasının belirtilerini gösteren ve intihara meyleden şiirleri aşağıda sunulmuştur:

“Sonrasız Albümler I”²⁰⁶

arsız ölüm adım adım
rahvan gölgemim peşinde
arsız ölüm birden beni
yılan dişiyle sokacak

ıssız duruşum belki
nedensiz yok olacak
cansız gövdeme bıçaklar
bıçaklar saplanacak

belki tozlu resimlerden
suskun mektuplar çıkacak
leylak kokulu sitemler
unutuşlar kopacak

---

²⁰⁴ Sümeyra, a.g.e., s. 168.

²⁰⁵ Nazir Akalın, *Alacatlı, Güzel Adam, Bizi Bırakıp Nereye?*, içinde: Üç Karanfil, Üç Güzel Adam, s. 273.

²⁰⁶ Hüseyin Alacatlı, *Sonrasız Albümler I*, içinde: Üç Karanfil, Üç Güzel Adam, s. 256.

*arsız ölüm caddelerde
sessiz gölgemi kolluyor
arsız ölüm her adımda
tam karşımda duruyor*

*nil'den mısır'dan geçtim
yaklaştım aynalara
arsuz ölümün bakışı
yerleşmiş pusulara*

*arsız ölüm geceleri
duvarlara sınıyor
arsız ölüm penceremde
ekmeğimi bölüyor*

*arsız ölüm ellerimi
durmadan çoğaltıyor
kuşlarımı öldürüyor
arsız ölüm her nefeste
sessiz gölgemin peşinde”*

Aşağıda sunulan şiir, özellikle Alacatlı'nın 'düşkün' insanın yaşamına dalması, üzümlüyor olması bakımından önemlidir. Şiirde, sürekli bir değişim söz konusudur. Bu değişim, şairin bulunduğu, sınıflandırılmış üst insanların dünyasından alt dünyaya geçtiği ve bu geçişte alt dünya ve sınıftaki insanların hüznünü hüznü edindiği görülebilir. Bu dünyada, ötekileştirilmiş, bir kenara itilmiş, bir kenarda beklemek zorunda olanın poetikası ele alınır. Özellikle 'katılıp gidenlere' ifadesi, sistemin kendi değirmeni içinde öğüttüğü insanları kasteder.

Şiir, bu bilgiler ışığında okunursa, dünyanın dünyasal ve insanlıktan irak oluşu karşısında çaresiz hissedilen bir şairin intihara doğru meyleden seyri görülebilir:

“Çıplakları Giydirmek

*ıssızlardan çekildim
ve seyrettim
parlak ışıklarıyla
gülünçleşen yeryüzünü
listelerden sıyrıldım
kanat açtım
aşağıda binlercesine
katılıp gidenlere
çıplaklara
lâhutî resimlere gücendim
ayaklarına baktım
en çok ayaklarına
renklerin karmaşası
seslerin bulanıklığıydı
ıssızlardan katıldım
kahkahalarım boşandı

garip bir hisle çekildim
iliklerime kadar çekildim
yeniden bestelenen
geceleyin çekildim
dönen kuşa baktım
işlenen cama baktım*

resimler kayboluncaya kadar çekildim

meydanlar dolusu çıplaklara

eşsiz güzellikte desenler çizdim

kumaşsız

ketensiz

ceketsiz

sessiz...”

4.14. Kanat GÜNER

1970 Muş doğumludur. Türkiye’de yeraltı edebiyatının en nadide örneklerinden birini *Eroin Güncesi*²⁰⁷ ile veren Kanat Güner, 17 yaşında İstanbul’a Cerrahpaşa tıp fakültesinde okumaya gelir ve gelişiyile beraber farklı çevrelerle tanışması dolayısıyla farklı aktiviteler arasında kendini bulur. Yazarın hayattayken, kendi tarafından yayınlanan tek kitabı olan *Eroin Güncesi*, adından da anlaşılacağı üzere bir günlük biçiminde kaleme alınmıştır. Eroin Güncesi, Güner’in aşırı doz alıp intihar yolunda kullandığı eroin deneyimlerinden sosyal eleştirilere, argo ve üst-gerçekçi bir yaklaşımla İstanbul’un Beyoğlu, Gitaracı gibi semtlerine ışık tutar.

*“Eroin Güncesi, Türkiye’deki alt kültür edebiyatının nadir örneklerinden biri olmakla birlikte yazarın intiharını haber verdiği için de ilginç bir kitaptır. Yani kitap bir yandan yazarın geçmişini anlatırken bir yandan da geleceğe dair planlarını içermektedir ve yazar kitapta tasarladığı gibi intihar ederek hayatına son verir.”*²⁰⁸

Aşırı doz her eroinmanın ve de Güner’in ifadesiyle “*canki/junky*”nin başına gelebilecek bir hadise olmakla beraber, Güner’in aşırı dozunun *Eroin Güncesi*’nin aşağıda sunulan bölümüyle birlikte intihar olduğu anlaşılır:

²⁰⁷ Kanat Güner, *Eroin Güncesi*, Era Yayıncılık, İstanbul 1997.

²⁰⁸ Halime Öcal Oğulu, *Türkiye’de Yeraltı Edebiyatının İzleri: Kanat Güner, Ayça Seren Ural, Sibel Torunoğlu, Mehmet Kartal*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 25.

*“Elimde enjektör, öylece kalakaldım. Çok klasikti, ama ben de arkamda bir şeyler bırakmalıydım. En azından ölümü tercih ettiğimi bilmeliler, diye düşündüm.”*²⁰⁹

Kanat Antepli Güner, 4 Nisan 1998 yılında aşırı doz alıp hayatına istemli olarak son verdikten sonra kardeşi Sonat Antepli öncülüğünde, Güner için yazılan yazıların, Güner’in *Öküz* dergisinde yazdığı yazıların ve yayımlamadığı taslak/ tamamlanmış haldeki yazıların yer aldığı *Ada 4-4910*²¹⁰ adlı kitap basılmıştır. Söz konusu iki kitapta da ölüm, intihar ve intihara neden olan itkiler oldukça fazladır. Bu itkiler ve itkilere dair ifadeler aşağıda sunulmuştur:

*“Bu kavgalar beni intiharın eşiğine getirip sınırlarımı laçkalaştırıyordu.”*²¹¹

*“Hiçbir şey düşünemiyor, sadece ölmek istiyordum. Tişörtümün ucunu ateşleyip gözlerimi kapattım. Alevler vücudumu yalamaya başlamıştı ki Suna içeri girdi. Birkaç sağlam tokat attıktan sonra kendime geldim.”*²¹²

*“Dört vitesli beynimi beşinci vitese almıştım ve geri dönüşüm imkansızdı artık. “H” ile yavaş yavaş intihar edebileceğimi sanıyordum. Başlarken, şimdiye kadar olan yaşamımı sona erdirdiğimi, intiharın zaten gerçekleşmiş olduğunu fark etmem uzun sürmedi. Yaşam şeklim, kişiliğim, her şey çok farklıydı artık. Over dozla yavaş yavaş ölecek olan başkasıydı, ben değildim. Yitirecek hiçbir şeyim kalmamıştı, irademi ona teslim etmiştim. Özgürlüğünden kimseye ödün vermemiş olan ben, onsuz olamıyordum artık. Kesinlikle özgürlüğümü kaybetmiştim.”*²¹³

*“Hele Hakan’dan ayrılıp İstanbul’a döndüğüm zaman her iğneyi ölmek için yapıyordum, gecelerim kıpkırmızı olmuştu ve bir türlü ölmüyordum.”*²¹⁴

Bunun yanında Güner’in söz konusu kitabında ölü veya intihar eden arkadaş izleği sıkça karşımıza çıkar. Eroin Güncesi’nin gerçekçi ve Güner’in

---

²⁰⁹ Güner, a.g.e., s. 5.

²¹⁰ Kanat Güner, *Ada 4-4910*, Haz: Sonat Antepli, Ada Müzik, İstanbul 1998.

²¹¹ Güner, *Eroin Güncesi*, s. 27.

²¹² A.g.e., s. 28.

²¹³ A.g.e., s. 64.

²¹⁴ A.g.e., s. 84.

hayatından alınmış parçalardan oluştuğu düşünülecek olursa, bu intihar ve ölümlerin Güner'i etkilediği söylenebilir:

“Gülay tatil dönüşü o komik arabasıyla sonsuza yolculuk yaptığında hepimizin, özellikle Soner'in canı çok acımişti. Ama Gülay, ölümüyle Azrail'e ince bir espri yapmıştı sanki: O kanserdi, hastane köşelerinde ölümü beklemeyi reddedip arabası ile daha uzun bir tatile çıkmıştı.”²¹⁵

Ayrıca Kanat Güner'in aynı kitabında bahsettiği arkadaşlarından birisi de Ressam Ali Kemal'dir. *Eroin Güncesi*'ne göre, Ali Kemal Güner'den kendisine aşırı doz vermesini ister ve Güner istemeye istemeye de olsa bunu yapar. Arkadaşına intihar etmesine yardım eden Kanat Güner, aynı kaderi kendisi de paylaşarak intihar eder. Ancak farklı bir söylemde ise Ali Kemal'in hala yaşamakta olduğu söylenmektedir. Ressam Ali Kemal adında üç kitap yazmış olan ve Güner'le aynı dönemlerde yaşamış olan bir isim bulunmakla beraber, bu konunun kesinliği hâlâ tartışma konusudur.

“Bu onun en doğal hakkıydı ve ben de ona yardım edebilecek tek insandım. O ÖLMEK İSTİYORDU!

Her şeyini hazırlamış, değil onu, beni bile öldürecek kadar madde edinmiş, bir önceki geceden beri beni bekliyor ve uçurumun kenarında duruyordu ki üflesem bile yeterliydi. Onu vazgeçirmeye çalışmıyorum, aksine teşvik ediyorum.”²¹⁶

4.15. İlhan Şevket AYKUT

1907'de Bingazi'de doğan İlhan Şevket, entelektüel birikimi azımsanamayacak kertede olan sanatçılar arasında belki de kendisini en çok içine kapatmış olan, intiharını yıllar öncesinden planlamış ve “85 yaşını geçtikten sonra yaşamak istemiyorum” sözleriyle 1991'de 84 yaşında kalp ilaçlarını içerek hayatına son vermiş, Abdullah Cevdet, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nuri Eylem, Sakallı Celal gibi isimlerle sıkı dostluğu bulunan bir isimdir. 1930'lu yıllarda

---

²¹⁵ A.g.e., s. 32.

²¹⁶ A.g.e., s. 106.

Galatasaray lisesinde felsefe öğretmenliği yaptığı sıralarda, Hitler ve politikası üzerine eleştirilerde bulunan İlhan Şevket, Galatasaray lisesindeki Hitler yanlısı öğrenciler tarafından da aşağılanmış ve hakarete uğramıştır.

“Sadece üç kişiyle uğurlanıyor: Cenaze giderlerini ve defterlerini emanet ettiği genç, gencin babası olan, emanetlerin asıl muhatabı, son birkaç yıl yanında bulunan sayılı kişilerden Oktay Gültekin, bir de grafik sanatçısı Mengü Ertel. Tabutunun taşınmasında yardım eden dördüncü kişi cami cemaatinden bir yabancı... Cenazesi ramazanın ilk gününe rastlıyor. Namazı kıldırın hoca, ‘Ne mutlu böyle mübarek günlerde ölenlere ki, sorgusuz sualsiz cennete kabul edilecekler’ sözleriyle noktıyor duasını.

Oysa merhum, 1932’de ünlü düşünür Abdullah Cevdet’in cenazesinde neredeyse skandala yol açmış, ‘Namaz kılınmasın, bunu yapamazsınız ona, o bir ateist’ diye haykırmış... Ve kendisi hoca icazetiyle cennete uğurlanıyor.”²¹⁷

İlhan Şevket’in intiharı, Mayakovski, Woolf veya Akalın gibi süreç içinde gerçekleşmediği için, yani onun intiharı kendi başına ve başından beri planlanmış bir olgu olduğundan dolayı, şiirlerindeki intihar izlekli okumalar yerine, *karamsarlık, yokluk, ölüm’e dair izlekleri sunmayı daha uygun gördük:*

Yokluğun Yokluğu²¹⁸

Bir serpilmiş dışarısızlığın

Serpilmiş içerisizliğinde.

Bu dağılmışlıkta,

Bu yayılmışlıkta,

Kendisizliğinde bu uzanmışlıkta.

Ancak bildiğim yokluğun yokluğu.

Yaşadığın ancak yokluğun yokluğuna doğrucu

Canın bir ara bu bende yolculuğu.

---

²¹⁷ İlhan Şevket Aykut, *Kılıç Artığı, Gizlenen Bir Şairin Portresi*, Haz: Zeki Coşkun, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000, s. 13.

²¹⁸ A.g.e., s. 107.

Ölüm Üstü²¹⁹

*Kaydığım ölüm üstü,
Yaktığım sıra sıra ayaklar,
Üstünde olacağı sınırsızlığın,
Dönerek olacaklar.
Dönerek doğacaklar..*

*Kaydığım ölüm üstü,
Kaydığım ölümden adamın,
Kayup ölümden,
Kayup sra sıra bütün ölümlerden,
Mutlakın vardığım ölümsüzlüğü.*

Kaydığım ölüm üstü.

4.16. Celâl SILAY

1914 yılında Bursa’da doğan ve babası öğretmen olan Celâl Silay, aynı zamanda Âşık Uryânî’nin soyundandır. *Mehmet Celal Silay, Bursa’da Hoca İlyas İptidai mektebinde on bir yaşına kadar okuduktan sonra Işıklar Askeri Lisesi’nin ilk ve orta okul kısmına devam eder. Ancak psikolojik rahatsızlığı olduğu düşünülmüş olarak okuldan uzaklaştırılır.* ²²⁰ Lise öğrenimini İstanbul’da tamamlayan Silây, çeşitli nedenlerden ötürü başladığı İstanbul Üniversitesi’ndeki felsefe öğrenimini tamamlayamamış ve memurluk yapmaya başlamıştır. [...] *Celâl Silay, burada ancak yarım gün çalışarak memuriyet hayatını da böylece bitirmiştir.* ²²¹

Vedat Günyol’a göre Celâl Silay’ın “*hayatla ölüm arasında oluşagelen yalnızlık içinde süren bir çilesi de vardır.*” ²²² Bu yönüyle Silay’ın en çok göze çarpan özelliklerinden biri aşırı alkol tüketimi, gündelik ilişkiler ve bu ilişkilerin arasında hissettiği yalnızlık duygusudur. Tıpkı yaşamı gibi, Celâl Silay’ın hayatı

---

²¹⁹ A.g.e., s. 151.

²²⁰ Onur Altıntaş, *Celal Silay’ın Sanat ve Edebiyat Yazıları*, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yozgat 2013, s. 21.

²²¹ Sümeyra, a.g.e., s. 108.

²²² Vedat Günyol, *Celal Silay, Ölüm ve Ötesi*, (http://www.siir.gen.tr/siir/o/okuma_odasi/celal_silay_olum_ve_otesi.htm) [07.07.2014]

da “an” üzerine kuruludur ve bu nedenle intiharı, belirli bir nedender ziyade Sılay’ın hayatına ve kendisi karakterine dayanır.

SUAL

*Zincirlerle çekiyor işçiler
Güneşi, yatağımın başına
Ben nasıl çıkarım bu kirli yüzle
Güneşin karşısına?*

*Kuşlar başucuma toplanmış,
Perdeleri açılıyor sabahın;
Ben nasıl sokarım bu tenbel vücudu
Bahçesine, Allahın?*

*Kim gönderir satıcıları,
Kapımın eşiğine salar?
Ben nasıl alırım mallarını
Ancak kendilerine yetecek kadar!*

*Gece örtülüyor üstüme,
Uyutmak için zannederim,
Kim yaşıyor beni hâlâ
Cevap isterim?²²³*

Celâl Sılay’dan aktarılan yukarıdaki şiir, intiharı ve yaşamı boyunca verdiği kararlar göz önüne alınırsa tam olarak Celâl Sılay’ın kişiliğini yansıtır. İlk dörtlükte hâkim olan, kendini ruhsal ve fiziksel olarak küçümseme, ikinci dörtlükte aynı düşüncelerle beraber ilâhî bir anlama bürünür. Kirli yüz ve dahası fiziksel olarak kirlenmişlik, arınılabilecek bir şey olmasına rağmen, şair, bu arındırmayı gerçekleştirmek yerine, güneşin karşısına geçmemeyi tercih etmektedir. Üstelik ikinci dörtlükte *tenbel vücut* ifadesi de ilk dörtlükteki söz konusu durmuşluğu desteklemekle beraber, Allah’ın bahçesi ifadesiyle farklı bir anlam kazanır. Nitekim, Allah’ın bahçesi, İslâmî öğretiyeye göre bütün kâinattır. Allah’ın bahçesine çıkmak, bir anlamda yaşamak demektir ve Sılay söz konusu

---

²²³ Celâl Sılay, *Hüsran Filizleri*, Haz. Doğan Hızlan, İhsan Yılmaz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006, s. 198.

dörtlüklerde Allah'a karşı hissettiği mahcubiyet duygusunu ön plana çıkarmaktadır.

Üçüncü ve dördüncü dörtlük ilk iki dörtlükle anlamsal bakımdan çelişmekle beraber, şairin iç dünyasına ve intiharı gerçekleştirmiş bir sanatçı olarak eylemin dayandığı karakterine de ışık tutar. Üçüncü dörtlükte şair, açgözlülükten soyutlanmış bir karaktere sahiptir. Bu, İslâmî öğretiye göre sahip olunması gereken erdemlerden biri olmasına rağmen, şairin arada-kalmışlık haline aynı zamanda da bir göndermedir. Nitekim şair, son dörtlükte, kendini kimin yaşattığını sorgulamasına rağmen, ikinci dörtlükte kâinatı Allah'ın bahçesi olarak görmektedir. Sonuç olarak şiirde, tıpkı Celâl Sılay'ın intiharı anî bir kararla gerçekleştirmiş olması ve yaşamında anî dalgalanmalar olması gibi, anî ruh halleri ve fikirsel çelişkiler göze çarpar.

4.17. Emir Çelebi

Öğrenim hayatına Edirne'de başlayan Emir Çelebi'nin doğum tarihi tam olarak bilinmemekle beraber, tıp âlimi, tımar defterdârı gibi meslekler yaptığı bilinmektedir. *“Emîr Çelebi, astroloji, tıp, matematik, ilahiyat gibi pek çok sahada eğitim almış, çok yönlü bir âlimdir.”*²²⁴ Hicrî 1032'de Akdeniz seferine çıktığı ve Kaptan-ı deryâ Recep Paşa'nın özel hekimliğini yapmıştır.

*“IV. Murad devrinde hekimbaşılık yaparken Sadrazam Bayram Paşa ve Silâhdar Mustafa Paşa başta olmak üzere padişahın çevresinden bazı düşmanlar kazandı. Silâhdar Mustafa Paşa'nın Hassa hekimliğine tayin etmek istediği bir yakınına karşı çıkması üzerine padişaha afyon kullandığı ihbar edildi. Bunun üzerine IV. Murad, bir satranç maçı sırasında Emîr Çelebi'ye fazla miktarda afyon yutturarak ve panzehir almasının fayda etmeyeceği derecede oyunu uzatarak onu ölümlle cezalandırdı.”*²²⁵

Bununla beraber, cezalandırılmış olmanın yanında Veli Behçet Kurdoğlu, *Şâir Tabîbler* adlı kitabında, zehir etkisini gösterdikten sonra padişahın emriyle çadıra döndüğü, yardımcılarının kendisine panzehir hazırladığı gakat bunu reddederek “bana ilaç gerekmez, Silahdar gibi bir düşman karşısında, ölmek

²²⁴ Sümeyra, a.g.e., s. 55.

²²⁵ M. Baha Tanman, “Emîr Çelebi”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, C. 11, s. 129.

yaşamaktan iyidir.” İfadelerini kullanarak intihar ettiği de nakledilir.²²⁶ Hekim kişiliği daha bilinir olsa da, *Enmûzecü't-Tıbb* adlı eseri şair olarak anılmasının kaynağıdır. Nitekim söz konusu eser, tıbbı dair bilgiler muhteva etse de, manzum olarak ele alınmıştır.

4.18. Yedikuleli Fâizî

Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemekle beraber Lale devrinde yaşadığı ve İstanbul Yedikule doğumlu olduğu bilinmektedir. Câbizâde lakabıyla bilinen Fâizî'nin intiharına dair söylemler, sevda etrafında şekillenir. Hakkındaki mâlumat Râmiz Efendi'nin *Âdâb-ı Zurâfa*'sı dahilinde olduğu gibi, yine Râmiz Efendi'nin söz konusu eserinden yola çıkılarak intiharı açıklanmıştır. Bu açıklamalardan ilki Fâizî'nin kara sevdaya tutularak, diğer ise zekâ taşkınlığı sonucu intihar etmiş olduğudur.

GAZEL

Cû-yı eşkin [n]ev-bahar şevk-ı cûşân eyledi

Râh-ı aşkı sînede hâşâ ki tûfân eyledi

Oldı dil fart-ı hücum-ı gamla berbâd ü harâb

Hâne-i mir'âtı seyl-i jeng viran eyledi

Ser-i aşk-ı yâri pûşîde kıyas eyler gönül

Zanneder fânûs-ı şem 'i-i bezmi pinhân eyledi²²⁷

4.19. Ömer İHYAÜDDİN

1874 Tokat doğumludur. Hafızlığını ve gerekli eğitimi aldıktan sonra şair kişiliğini önplana çıkaracak girişimlerde bulunmuştur. “*Bilâhere Sivasa gitti. Yazdığı gazelleri, ehibba meclislerinde terennüm ederek ve cami'lerde hutbe okuyarak kendini tanıttı.*”²²⁸ Ömer İhyaüddin Efendi, aşırı derecede duyarlı, hassas, alıngan, eleştiri kabul edemeyen, nefesine ve kadına tutkuyla bağlı bir insan olarak nitelendirilmektedir.²²⁹ Bu nitelendirmenin yanında, *Son Asır Türk*

²²⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: Veli Behçet Kurdoğlu, *Şâir Tabibler*, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul Enstitüsü Neşriyatı, İstanbul, 1962.

²²⁷ Cemil Çiftçi'den akt. Sümeyra, a.g.e., s. 54.

²²⁸ İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, Dergah Yayınları, İstanbul 1988, C. II, s. 694.

²²⁹ Sümeyra, a.g.e., s. 72.

Şairleri'nde zihinsel bir buhran yaşadığı ifade edilmiştir: “*Buhrani dimağî neticesinde 20 Haziran 1909 da kendini astı.*”²³⁰ Yine aynı eserde, şair kişiliğinin kuvvetli olmadığı zikredilerek, ‘*güzel sözlere bazen tesadüf olunabilirse de şiir denilecek sözler göze ilişmez.*’ İfadeleri kullanılır. Ömer İhyaüddin Efendi'nin şiirlerinde yer alan intihar yahut intihara dair bir plan teması yoktur. Ancak, hassas, duyarlı ve kırılğan yapısı ‘elde edememişlik’ boyutuyla değerlendirildiği takdirde, hem intiharı hem de sunulacak olan şiirleri ortak bir paydada buluşabilir:

Zaruret hiç kalır, bin dürlü kahriyatı ile bittim

*Ne hakkı lâkin aldattım, ne bir ziruhı incittim*²³¹

yine Samih Fethi Efendi, Ömer İhyaüddin ile ilgili şunları söylemiştir:

*“İhyanın şairliği eserlerinden ziyade yaşayışında görülür. Bir çiçek, bir nağme, bir mevce ve bir nazar, onu meshur eylerdi. Güzelliğe karşı bu kadar meclûbiyet ve hassasiyet değme şairde görülmemiştir. Bir güzel bakış için aylarca ağladığı vaki'dir. Güzellerin gece yaralarına kadar evlerinin önüne gider, kapının eşliğini öperdi. Güzeller onu, istiskal ederler, bazen incidirlerdi. Fakat o yine, her gördüğü güzelin esiri olmakta devam ederdi. Kendini çıldırtan, ölüme götüren işte bu hassasiyettir.”*²³²

4.20. Galib Efendi

Çivicizâde adıyla bilinmekedir. 1293/1876-1877 tarihinde Kayseri'de doğmuştur. Ekonomik olarak fakir bir ailenin çocuğu olan Mehmet Galib Efendi, Farsça'yı ileri seviyede, Fransızca'yı ise anlayacak kadar öğrenmiştir. “*Bir güzelin füsûnkar gözlerine kaptırıldığı aklını istirdad için iki sene kadar bimarhanede kalmış ve nihayet <kemer küseste, perakende kuşe'i destar> Kayseriyeye avdet etmiştir.*”²³³

Samih Fethi Bey'den aktarılan yukarıdaki bölüme göre, Galib Efendi'nin hassas bir mizaca sahip olduğu, kırılğan yönünün ağır bastığı söylenebilir. Yine Samih Fethi Bey'den nakledildiğine göre Galib Efendi'nin intiharı bir onur

²³⁰ İnal, a.g.e., s. 694.

²³¹ A.g.e., s. 695.

²³² A.g.e., s. 695.

²³³ İnal, a.g.e., C. I, s. 453-454.

meselesi etrafında şekillenmiştir. Samih Bey ve Galib Efendi, Sivas valisi Reşid Akif Paşa'ya nişan verilmesi üzerine konakta düzenlenen bir eğlenceye katılırlar. Eğlencede vilâyet defteri müdürünün on dört yaşındaki oğlunu gören Galib Bey, neden mektebe gelmediğini sorar, çocuk hasta olduğunu söyleyince, Galib Bey, hastaysa yatakta olması gerekeceğini söyler ve ertesi gün de gelmezse kulağını çekeceğine dair ikaz eder. Bunun üzerine çocuk, Galib'in kendi kulağını çekmesini, çünkü ona insanların galampara/kulampara/eşcinsel dediklerini söyler. Ertesi gün, Galib Efendi, kendini tabancayla (1906) vurmuş olarak bulunur:

“Galib Efendi ile telgraf odasına gitdik. Yanımıza iki üç dost daha geldi, o esnada kapu açıldı. Vilayet defteri hakanî müdirinin on dört yaşlarında bulunan oğlu odaya girdi. Galib Efendi, latife kâr bir taabbüsle <nerdesşn? Kaç gündür mektebe gelmiyorsun> dedi. Çocuk, hasta olduğunu söyledi. Galib, zhasta olsan yatakta bulunurdun.Yarın da gelmezsen kulağını çekerim> dedi. Çocuk <kendi kulağını çekç Sana galampara diyorlar> cevabını verince Galib, bem beyaz kesildi. Şair ta kalbinden yaralandı. Ne reca, ne teselli müsmir oldui ölü rengi yüzünden silinmedi. Biraz sonra Galibi araba ile mektebe götürdüm. Ertesi sabah uyuyordum, <Galib Efendi kendini urmuş> dediler. Reşid Paşa ağlaya ağlaya tabutunu taşıdı.”²³⁴

Galib Efendi'nin şiirlerinde aşka dair bir umutsuzluk ve parçalanmış yoğun bir yer kaplamakla beraber, intihar temasına rastlanmaz. Bu, yukarıda da aktarıldığı gibi, onur kırıcı ve ağır bir suçlamadan ileri gelen bir karar olarak karşımıza çıkar.

*Tecelli eyliyordu gözlerinde lema'ı kudret
Yüzünde münkeşif ey melek envarı ülviyyet
Habiri aşk idın nimmigâho iltifatım vardu uşşaka
Sey ey şuhi füsunkârım değildin ruhsız suret
Füsûnı işveye vakıf nıkatı raze arıfđın
Perilerde bulunmaz doğrısı kabında bir afet
Değil ben, semsı carım asman, dilteşne'i aşkın
Sarartmuş rengini biçarenin de suzişi hasret*

²³⁴ A.g.e., s. 454-455.

*Gazelhan eyledin Galib gibi bir mülteperdazi
Ulüvvi şanı hüsnünçün bu da pek şanslı bir hüccet*²³⁵

4.21. Halil Nihat BOZTEPE

1880 Trabzon doğumludur. Babası Hasan Efendi, deniz ticareti yapan bir esnaftır. Çok yönlü bir kişiliğe ve meslekî kabiliyetine sahip olan Halil Nihat, mümeyyizlik, müdür muavinliği, müdürlük ve milletvekilliği yapmıştır. Şairlik kabiliyetini hem aruz hem de hece ölçüsüyle konuşturabilen ve hicivleriyle ünlü olan Halil Nihat, bu tarzda oldukça başarılı olduğu halde kimseyi kırarak tarzda yazmaz. Şairlerin kabiliyetlerini değerlendirmede oldukça nesnel bir yaklaşım sergileyerek, doğruları ifade etmekten çekinmeyen İbn'ül Emin Mahmut Kemal İnan, *Son Asır Türk Şairleri* adlı eserinde Boztepe'nin sanatı için şu ifadeleri kullanır:

*“En nefis eserlerinden olan <Ağac kasidesi> bir kaç yüz beyitten mürekkebe olduğu halde kemali lezzetle bir hamlede okunabilir. Bazı şairlerimizin ise on on beş beytini dinlemeğe zor tahammül ediyoruz. Dinlerken ruhumuzun kasvetler içinde kaldığını biz saklasak da yüzümüz izhar ediyor.”*²³⁶

Başarılı bir meslek hayatının olmasının yanında aynı zamanda Nedim Divanı ile Nedim-i Kadîm divanını neşreden Boztepe, çevirmen kişiliğiyle Alphonse Daudet'in *Taraskonlu Tartaren*²³⁷ adlı eserini Türkçeleştirmiş ve dört tane şiir kitabı basmıştır. Adına müstakil iki kitap yazılan Boztepe, ömrünün sonlarına doğru kaybedecek olduğu sürekli neşeli, umutlu ve estetik olanı görebilen bir hayat görüşüne sahip olmuştur.²³⁸ Bunun yanında Halil Nihat *Akbaba* dergisinin kurucularından olup, Orhan Seyfi Orhon'u eski şiirle tanıştırdığı bilinmektedir.²³⁹

“Ömrünün sonlarına doğr sağlığı iyiden iyiye bozukmuştur. Ölümünden bir kaç yıl önce bir gözünü kaybeder. Daha sonra kalbi yetersiz çalışmaya başladı. Yürüyemiyor, çalışmıyor, nefes alamıyordu. Tek talihi sahici bir dost evinde

²³⁵ A.g.e., s. 456.

²³⁶ A.g.e., C. III, s. 1227.

²³⁷ Alphonse Daudet, *Taraskonlu Tartaren*, Çev. Halil Nihat Boztepe, Remzi Kitabevi, İstanbul 1938.

²³⁸ Zemçi Çetinkaya, *Halil Nihat Boztepe*, Esra Yayınları, Konya, 1997.

Kemaleddin Şenocak, *Yanardağ Şairimiz Halil Nihat Boztepe*, İlmî Neşriyat, İstanbul, 1989.

²³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. (www.turkishstudies.net/DergiPdfDetay.aspx?ID=317) [12.07.2014]

yaşamaktı.”²⁴⁰ Muhtaç olma duygusunun getirmiş olduğu mahcubiyetle, yaşadığı bu denli büyük problemler Halil Nihat’ın intiharına sebebiyet vermiştir denebilir. Nitekim intihar etme yöntemi de, sağlık koşullarından dolayı kullanmakta olduğu ilaçlardır. İntiharının sağlığının bozuk olması ve bunun da ruh halini kötü etkilemesi nedeniyle uzun sürede planlanmamış bir eylem olarak karşımıza çıkmaması hasebiyle Halil Nihat’ın intihara dair bir şiiri yoktur. Ancak bunun yanında durgunluk ve duyarlılık hallerini yansıtan şiirlerine rastlanabilir.

4.22. Turgut GÜNAY

Yetik Ozan ismiyle şiirler yazan Turgut Günay, 1942 Soma doğumludur. Tıpkı Zafer Ekin Karabay, Hüseyin Alacatlı ve Nazir Akalın gibi akademik bir kişiliğin yanında aynı zamanda sanatçı kişiliğiyle de dikkat çekmiştir. Alanının Türk dili ve dolayısıyla da halk edebiyatına nüfuz etmesi hasebiyle, Yetik Ozan mahlasını kullanmış, saz çalmasını ileri derecede bilen ve yayınlanmış şiir kitapları olan bir akademisyendir. Türkiye’nin önemli dergileri arasında yer alan Töre, Hisar ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde yazmakla beraber, Günay, şiirlerinde kültürü konu alan, millî duygulara, değerlere ve yaşam tarzına yönelen bir hava benimsemiştir. Öyle ki “*Nihal Atsız ve Arif Nihat Asya’yla birlikte Türk milliyetçiliğinin önemli isimlerinden biri olarak kabul edilmiştir.*”²⁴¹

Turgut Günay’ın yaşadığı çağdan kaçmış olduğu muhtelif kaynaklarda kabul edilen genel görüştür. Şiirlerindeki kültüre yönelim ve duyulan özlem, kültürün post-modern potada eritilerek bir üretim materyali haline dönüştürülmesi ve böylelikle de doğallığının yitirmek zorunda bırakılması Günay’ı en fazla etkileyen ve hassaslaştıran nedenlerden biri olarak zikredilebilir. Sanatçı kişiliğin içe dönük dünyası Günay’ın karakterinin bir parçası olmakla beraber, intiharının en büyük nedenlerinden biridir. Hayattayken Saim Sakaoglu, Ahmet Bican Ercilasun gibi önemli isimlerle hoş-sohbet olduğu ve hatta ölümünden sonra da bu isimlerin Günay’ı unutmadığı, söz konusu isimlerin Turgut Günay için yazdıkları yazılardan ve düzenledikleri panellerden belli olmaktadır.

Ölümünden bir süre önce, intiharına karar verdiği Kemal Tural tarafından nakledilmiştir:

---

²⁴⁰ Sümeyra, a.g.e., s. 90.

²⁴¹ Sümeyra, a.g.e., s. 113.

“Ölümünden iki gün önce, ‘şiiirlerimi bir araya getir; başına bir etüd yaz ve bastır. Ben bu hafta gideceğim... Unutursan, bunları bir kağıda yazayım’²⁴²demiştir:

DÜŞÜNCE

“Yüce surları ören taş değil, düşüncedir.
Kişiy e uzluk veren, yaş değil, düşüncedir.
Suç onun eseridir, yasa onun eseri;
Darağacına giren baş değil, düşüncedir.”²⁴³

4.23. Şâkir Efendi

Doğum tarihi 1871-1872/1288’dir. Ayaş’da doğan Şâkir Efendi, ibtidai tahsilinden sonra İstanbul’a gelmiş ve Darül-muallime girmiştir. Eğitim hayatından sonra Konyave Tokat’ta memurluklar yapan Şâkir Efendi, *naklolunduğuna göre Konya’da sefilâne hayat geçirdi. Esbak mebuslardan Ali Kemalî [Efendi], ona bir ev kiraladı.*²⁴⁴ Ali Kemalî Bey, belediyeden aldığı arsaya onun için bir ev yaptırmış, Şâkir Efendi ise yedi sene burada yaşamıştır. “Cinneti her gün biraz daha ilerledi. Kırılarda, kabristanda dolaşırdı. Çok defa

<Zeman gurub zemanı, cihan garib garib
Bütün cibalü sahari heman garib garib>

*matlâlı gazelini hazin bir sesle terennüm eder ve keman çalar.*²⁴⁵

Kibrit suyu içmek ve esrar çekmekle intihar girişiminde bulunduğu nakledilmekle beraber, karısının onur kırıcı sözlerinden sonra yine başarısız intihar girişimleri olmuştur. Şâkir Efendi, 18 Haziran 1917’de yaklaşık bir ay bir şey yemeyerek intihar etmiştir. Nâci Fikret, *Yeni Fikir Mecmuası*’nda yazdığı bir makalede, Şâkir Efendi’den dehâ ile deliliği birlikte götürebilen bir şair olarak bahsetmiştir. Yaşadığı psikolojik rahatsızların ve bunun intiharına neden olabilecek raddeye gelmesinin yanında, İsmail Hakkı Altuntaş, dedesi Sivaslı Ali Kemal’in Şâkir Efendi’nin çok yakın bir dostu olduğunu, hatta ilmin yarısını

²⁴² A.g.e., s. 14.

²⁴³ (<http://www.antoloji.com/dusunce-14-siiri/>) [10.07.2014]

²⁴⁴ İnal, a.g.e., s. 1170.

²⁴⁵ İnal, a.g.e., C. III, s. 1770.

ondan aldığını söylelediğini ifade eder. Yine Ulutaş'ın naklettiğine göre, Şâkif Efendi, Ulutaş'ın dedesi, Sivaslı Ali Kemal'e şu ifadeleri kullanır: '*Ben bir buhran geçireceğim, ama sakın beni deli diye tumarhaneye gönderme!*'.²⁴⁶

Şâkir Efendi'nin hassas mizacı ve kıvrak zekâsı, geçireceği buhranı önceden tahmin edebilmesini sağlamakla beraber, intiharına mani olamamıştır. Nitekim, *Son Asır Türk Şairleri*'nde, karısının "*delilikten başka bir şeyin yok. İki üç kişinin yiyeceğini yiyorsun?*" sözlerini işitince zikredilen sürede bir şey yememek suretiyle intihar etmesi, intiharının psikolojik rahatsızlıkları kadar hassas mizacına da bağlı olduğunu göstermektedir. Aşağıda sunulan şiiri, bir yönüyle Beşir Fuad'a da benzemektedir. Nitekim "*intiharımı da fenne tatbik edeceğim*" ifadesiyle *Efkârımı fennin nazariyatına saldım* , ifadelerini söz konusu iki sanatkârın yaşam süreçleri ve intiharları göz önüne alınırsa, aynı doğrultuda seyreder:

Bir gün oturub hilkati eşyayı düşündüm
Ol mes'elei müdrike fersayı düşündüm
Halk ile hakı, lâfz ile manayı düşündüm
Hestii adem gahı, feyfayı düşündüm
Mevcud bilüb hasılı bir zatı Hudayı
Ol evvel bimebdei, ol nurı bekayı
Yok farzederek cümle mevad ile kuvayı
İcadgehi neş'ei ulâyı düşündüm
Efkârımı fennin nazariyatına saldım
Bir namütenahiliğine, bir boşluğa daldım
Bir zulmeti hiçii bürutdetde bunaldım
*Yevmü'lademi o şebbi yeldayı düşündüm*²⁴⁷
[...]

²⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (<http://ismailhakkialtuntas.com/2012/01/31/ayasli-muallim-sakir-efendi-kaddesellahu-sirrahul-aziz/>) [12.07.2014]

²⁴⁷ İnal, a.g.e., s. 1773.

4.24. Şekib Efendi

12 Haziran 1871 İzmir doğumludur. Babası Mehmet Nuri Efendi'nin Tokatlı olması sebebiyle Tokadîzâde Şekib olarak da zikredilir. Kendi ifadesiyle, *Mektebi rüşdîden şهادetname aldıktan sonra bir kaç maruf mualimden ve esbak mütfi ve meb'us Mehmet Said, Şeyh zade Ali Hayder Leblebici zade Hafız Tevlik [Efendiler] den arabca, acemce taallüm ettim.*"²⁴⁸ İlmî ve dini bilgisinin yanında, yazarlık ve şairlikte de aktif bir isim olan Şekib Efendi'nin Farsça şiirleri de olmakla beraber, 1900 yılında yazdıkları nedeniyle Bitlis'e sürgün edilmiştir. Tanzimat devri entelektüel isimlerinin takındığı ortak tavır gibi, Şekib Efendi de görüşlerini açıkça dile getirmeden çekinmemiş ve fikrî dünyasını modern düşünceler etrafında şekillendirmiştir. Hasta oğlu Nâsır'ın henüz öldüğünü öğrenmemişken, bindiği bir travmayda yabancı birinin "başın sağolsun" demesi üzerine Şekib Efendi intihar eylemine girişmeye karar verir. Bu da Şekib Efendi'nin "babalık" duygusunun kendi özyaşamından daha değerli olduğunu düşünmesi ve böylelikle de oğlunun yaşamadığı bir dünyada yaşamak istememesi intiharına sebebiyet vermiştir:

*"Perşembe sabahı bindiği tramvayda bir ecnebi <başın sağ olsunZ demesiyle şekib <böyle baş kopsun> diye mukabelede bulunur. Müteakiben, daima arkadaşlarıyla buluşduğu kıraathaneye gider. Arkadaşlarından biri <Ne bu teessürün üstad, sende tabanca varmış, ver şunu> der. Şekib, <umduğunuzu yapacak adem ben değilim> cevabını verir. Yanındakilerden biraz uzaklaşır Cebindeki tabancayı çıkarub kalbinin üstüne ateş eder."*²⁴⁹

Şekib Efendi'nin oğluyla ilgili haberin aslı olup olmadığını öğrenmeden intihar etmesinin en önemli sebebi, ilk çocuğunu küçük yaşta kaybetmiş olmasıdır. *Şu'le-i Edeb ve Zilal* adlarıyla iki dergi yayımlayan Şekib, II. Meşrutiyet'in ardından Manisa milletvekili de seçilmiştir.²⁵⁰

²⁴⁸ A.g.e., C. IV, s. 1782.

²⁴⁹ A.g.e., s. 1785.

²⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdullah Uçman, "Tokadîzâde Şekib Bey", Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, C. 41, s. 216-217. Ayrıca bkz. (isamveri.org/pdfdkm/19/DKM190978.pdf) [12.07.2014]

4.25. Kemal TAŞTEKİN

1969 Diyarbakır doğumludur. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü'nde okumaktayken, son sınıfta kendini kalorifer borusuna asmak suretiyle intihar etmiştir. *“Henüz son sınıftayken şiirinde işaret ettiği gibi ‘mekân: bilinen ana cadde değil’ de ama ‘bir gece yarısı’ kendisini kaldığı evinin kalorifer borusuna asarak intihar etmiştir.”*²⁵¹

*“Kemal Taştekin’in yazdıklarına bakılırsa intiharının ardındaki sis perdesini onun kadar aralayan ve şiirleriyle onun kadar ölüme açıkça yaklaştığını duyuran çok az müntehir şair bulunabilir.”*²⁵²

Kuşlar da Uçtu Bu Kentten

*Sevdanın ve korkunun imgeminde
kar yangını bir geceydi zaman
kekeme ve hırçın caddelerde*

*gecenin iz düşümünde
sonrası (z)bir yaşamdı doğum
sakalım, dünya ve intihar*

*birdaha tekrarlanmyacak
bir şarkı şimdi*

*hem kuşlar da uçtu bu kentten*²⁵³

4.26. Özge DİRİK

Özge Dirik, 14 Ekim 1978’de doğmuştur. ODTÜ’den iktisat bölümü mezunudur ve *ölümünden önce Akbank’ta çalışmaktadır.*²⁵⁴ Özge Dirik de tıpkı Kaan İnce, Nilgün Marmara ve İlhami Çiçek gibi yüksek bir yerden atlama

²⁵¹ Erol, a.g.e., s. 338.

²⁵² A.g.e., s. 339.

²⁵³ (<http://www.antoloji.com/kuşlar-da-uctu-bu-kentten-siiri/>) [13.07.2014]

²⁵⁴ Sümeyra, a.g.e., s. 182.

suretiyle intihar etmiştir. Bilindiği gibi intihar türleri arasında –Sylvia Plath gibi boğularak intihar etmek bir kenara bırakılırsa- bir yerden atlamak ve kendini asmak, kesinlik bakımından diğer bütün intihar yöntemleri arasında ölüme kesin götüren vasıtalarlardır. Üstelik Dirik’in 10. kattan kendini attığı varsayılırsa, bunu ölmek ve ölümünün de kesin olması için yaptığı rahatlıkla söylenebilir. Üstelik, şizofreni veya benzeri psikolojik rahatsızlıklar, mental bozukluklara sahip olan bireyler, yüksek bir yerden atlama isteğini aniden duyabilirler. Oysa, Özge Dirik, mezkûr eylemi gerçekleştirmeden önce, arkadaşında bir vasiyet bırakmıştır. Bu da Dirik’in intiharını planladığını ve ânî bir karar olmadığını göstermektedir:

"Abaküs, Adisyon Yazıları, An Tıbben Ölü, Anestezi, Ania'ya Savaş Sırları, Ben Deniz, Bursa ve Siz, Çift Sıfır, Çorak, Doğurgan Senfoni, Düş-tü, Ekmekarası Patates, Fakir Uyak, İçimdeki Müzik, İkigen, Kamaşma, Papatya, Akasyalar Kaçarken, Mesajınız Var, Replik, Ruh Rulet, Sarkaç, Sidorta Kadar Gözü Kara, Striptiz, Tinsel Nafaka, Vasiyet, Yağmurun Saplandığı Yer, Yoktan Çok Telaşı, Özge, Ben"

VASIYETİMDİR

Bu 30 parça kitaplaşsın. Bir tanesini de mezarıma gömün. Öpücük sesi.

Özge Dirik

*18.03.2003*²⁵⁵

4.27. Kenan ÖZCAN

1959 Fatsa doğumludur. Sosyal Ekinci'yle mukayeseli olarak anlatılabilecek olan Özcan, tıpkı Ekinci gibi Devrimci Yol hareketinin içinde aktif olarak bulunmuştur. Öğrenim hayatı Fatsa'da geçen Özcan, 1979 yılında hapse atılmıştır. 20 Ekimde, 20 yaşındayken hapis yatmakta olduğu Amasya'da hapishane arkadaşları tarafından ölü bulunmuştur. İntihar etmiş olan Kenan Özcan, fındık üretimi yapmayı denemiş ekonomik durumu iyi olmayan bir taşra insanı, bir dönem de krediyle/faizle ayakkabıcı dükkanı açmış ancak kazanç elde edememiş bir esnaftır. Kenan Özcan'ın intihar nedeni farklı şekillerde

²⁵⁵ (<http://www.kuzeyyildizi.com/book/export/html/723>) [13.07.2014]

yorumlanmaktadır ve yorumlamalar da uzatılabilir. “Sevgilisi tarafından terk edilme; kendisi her ne kadar hapisane gerçeğini ve akıbetini kabullenmiş olsa da, sevdiklerinin bu gerçeği kabullenemeyişi, bundan dolayı acı çekmeleri; hapisanenin artırdığı özlemlerin çoğalması ve giderek hapisaneden çıkma umudunun azalmasıyla yaşanan gerginlik hali...”²⁵⁶

Daha önce de bahsedildiği üzere, Sosyal Ekinci, 1994 yılında hapisane hayatı bittikten sonra üst üste gelen problemlerden sonra, hele ki uğruna hapis yattığı ideolojik fikirlerin aslını kaybetmiş olması, kendinin bir hiç uğruna yatmış olması ve kardeşinin ölümüyle intihar etmiştir. Oysa Özcan’ın intiharı daha çok içsel bir rahatsızlıktan, özgürlüğünün kısıtlanmış olması hasebiyle sevgilisinden de ayrılmış olmasıyla izah edilebilir. Hapisane arkadaşları Özcan’ın intiharını şu sözlerle dile getirirler:

"O sabah hücrelerin kapıları açılmaya başlandığında, askerler Kenan'ın hüccresine geldiklerinde birden durdular. Sonra hızla geri dönüp açtıkları hüccreleri de kapatıp müşahadeyi terkettiler. Ortada bir olağanüstülük olduğu çok belliydi. Herkes mazgallardan birbirine ne olduğunu sormaya başladı. Ne olduğunu tam anlayamamıştık. Bu esnada askerler yanlarında subaylar da olduğu halde geri döndüler ve doğruca Kenan'ın hüccresine gittiler. Bir süre konuşmalar oldu ama biz tam duyamadık. Önce Kenan'ı tekrar emniyete götürmek istediklerini sandık ancak bu arada bir "ölüm" lafı telaffuz edildi. Sonra askerler ve subaylar tekrar çekip gittiler. Kenan'ın hüccresinin sağındaki ve solundaki hüccrelerden Kenan'a seslenildiyse de cevap alınamadı. Bir ara sessizlik oldu, sonra biri "Galiba Kenan ölmüş" dedi. Önce donup kaldık; sonra kıyamet koptu. Hüccre kapılarına vurulmaya başlandı, bağırışlar hıçkırıklara karıştı. Gürültü üzerine bir subay müşahadeye geldi ve "Arkadaşınız intihar etmiş" dedi. Kenan'ı görmek için ısrar ettik. Bunun üzerine temsilci arkadaşı... Kenan'ın hüccresine götürdüler. Temsilci Kenan'ın üzerinde çıkan bir miktar para, bu paranın borçlu olduğu bir arkadaşına verilmesini istediği kısa bir not ve son gece yazdığı şiirle geri döndü. Sadece "Kenan ölmüş" diyebildi."

Son Şiiri

"kimi dostlarım

---

²⁵⁶ Sümeyra, a.g.e., s. 126.

*en onurlu kısmında noktalandı yaşamını
ya bir orman karanlığında
ya bir dağ geçidinde
kimi dostlarım ihanet etti,
tek kelimeyle ihanet kimi ise en saygınları
zorlukları göğüsleyerek yürüyorlar
inanyorum ki yürüyecekler
yürelerinde yarattıkları o duru o güzel günlere”²⁵⁷*

4.28. Metin KAÇAN

1961 yılında Kayseri’de doğmuştur. Kaçan henüz bebekken, ailesi İstanbul’a göç eder ve bu nedenle Kaçan’ın çocukluğu İstanbul’da geçer. Özellikle mizah dergilerindeki yazıları ve kısa öyküleriyle adını tanıtan Metin Kaçan, daha sonra *Ağır Roman* (2003) adlı eseriyle büyük bir talep görmüş, hatta bu roman film olarak senaryolaştırılmıştır. *Ağır Roman*’ın bu denli rağbet görmesinin nedeni, Türkiye’deki yeraltı edebiyatı ürünlerinin nadide örneklerinden biri olarak sayılması ve böylelikle de üslûbundaki samimiyet ve karakterler arasındaki renklilik/çeşitliliğidir. *Berci Kristin Çöp Masallarıyla* yer altını da ele alan Latife Tekin de bir yeraltı edebiyatı yazarı sayılmasına rağmen “*Kaçan*’ı bunlardan ayıran belirli özellikler vardır. Birincisi, *Kaçan*’ın çok net bir politik konumunun olmaması. İkincisi ise onun “*Ağır Roman*” a kadar yazılmış olan romanlardan çok farklı bir dil kullanmasıdır.”²⁵⁸

Bunun yanında Kaçan, gençlik yıllarında bir çok problem yaşamış, ailevi problemlerle yüzyüze gelmiş ve özellikle yakın dönemde ortaya çıkan Güneş K. Vakasından sonra psikolojik olarak çökmüştür. Bu yönüyle Kaçan’ın yazarlık yönünün ortaya çıkması da ilginçtir: “*Gençlik yıllarında yaşadıkları Kaçan*’ı oldukça etkilemiştir. Özellikle “*Ağır Roman*” da bunun etkisi açıkça görülmektedir. *Kaçan on altı yaşında ‘Beyaz Eldiven’ adlı bir çete kurar ve bütün arkadaşları öldürülünce de yazmaya başlar.*²⁵⁹

²⁵⁷(<http://www.devrimciyol.org/Devrimci%20Yol/unutulmayacaklar/Unutma/1980ler/KOzcan.htm> 1) [14.07.2014]

²⁵⁸ Denizhan Kamuran, Metin Kaçan’ın ‘*Ağır Roman*’ ile Max Frisch’in ‘*Stiller*’ Adlı Eserinde Kişinin Bireysel ve Toplumsal Sorunları, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2005, s. 5.

²⁵⁹ A.g.e., s. 6.

6 Ocak 2013'te intihar eden Metin Kaçan, abisi ünlü senarist ve oyuncu Hasan Kaçan'ın röportajına göre Kaçan aşk acısıyla intihar etmemiştir:

*"Kardeşimle çok daha yakın olmayı ıskalamış olabilirim ama hayatın zorunlulukları işte. Keşke biraz daha ilgilendirseydim. İşlememiş olduğu bir suç sürekli karşısına çıkıp onu yıldırılmış olabilir. Zaten hapishaneden çıktıktan sonra Metin o Metin değildi."*²⁶⁰

Mezkûr Güneş K olayından sonra hapse giren Kaçan'ın en ünlü eseri olan *Ağır Roman*'da intihara dair unsurlar bulunmakla beraber, bu unsurların Kaçan'ı romanı yazdığı süreçte etkilediği söylenemez, nitekim roman 2003 yılında basılmış, Kaçan 2013 yılında intihar etmiştir. Ancak romanda, Salih adlı karakterin iki kez intihar girişiminde bulunduğunu ve ikinci girişiminde de öldüğü ve böylelikle de romanın bittiğini belirtmek gerekir.

Dünya edebiyatından ele alınıp incelenen söz konusu müntehir sanatçılar dışında intihar eden sanatçılar da vardır. Söz konusu isimler, -çalışmamızda ele alınan sanatçılar dışında- şu şekildedir:

Anna Sexton (1928-1974)

Antonin Artaud (1896-1948)

Arthur Koestler (1905-1983)

Atilla Jozsef (1905-1937)

Cesare Pavese (1908-1950)

Dalida (1933-1987)

Ernest Hemingway (1899-1961)

Ernst Roller (1893-1939)

Gerard De Nerval (1808-1855)

Heinrich Von Klesit (1777-1811)

Jack London (1876-1916)

Peyu Yavarov (1878-1914)

Jacques Rıgaut (1899-1929)

Paul Celan (1920-1970)

Paul Lafargue (1841-1911)

---

²⁶⁰(<http://www.ahaber.com.tr/Gundem/2013/01/19/hasan-kacan-metinin-olumune-sebep-benim>)
[15.07.2014]

Primo Levi (1919-1987)

Sylvia Plath (1932-1963)

Thomas Chatterton (1752-1770)

Vincent Van Gogh (1853-1890)

Virginia Woolf (1882-1941)

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRK ŞİİRİNDE İNTİHAR

Müntehir sanatçıların intihar süreçlerine ışık tutması hasebiyle incelenen eserleri dışında, intihar üzerine yazılmış yahut intihar merkezli şiirleri de çalışmamıza dahil etmeyi intiharın yapısını anlamak için daha uygun gördük. Bu bölümde, seçilmiş şiirler verilecek, ardından şiirlere ilişkin açıklamalarda bulunulacaktır.

5.1. Âsaf Paşa / İntihar Kasidesi

VII

Kasîde

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

- Kim demiş kim nâ-revâdır intihâr
Hastaya en son devâdır intihâr*
- İntihâr etmez de n'eyler ehl-i derd
Mâhî-i derd ü belâdır intihâr*
- Böyle ber-eyyâm çıkmazsa ma'âş
Her fakire iktizadır intihâr*
- Çâre-i bî-çâregândır doğrusu
Dense lâyık kîmyâdır intihâr*
- Kalb-i mahzuna teselli-bahş olur
Feylesôf-ı bî-riyâdır intihâr*
- Hep koşarlar duymasın ehl-i ma'âş
Nâzır-ı Mâliyye-sâdır intihâr*
- Rişte-i ümmîdi kestirmez göze
Pek mühendis zî-dehâdır intihâr*
- Reh-nümâ-yı leyle-i endûhdur
Ayda yıldızda ziyâdır intihâr*

9. *Şu 'le-i idrâkden efrûhte*
Sanma vehm ü hûlyâdır intihâr
10. *Cân fedâ olsun bu fikr-i hikmete*
Zübde-i 'akl u zekâdır intihâr
11. *Sıg'mıyor 'akla fakat gencinedir*
Kıymet olmaz bî-bahâdır intihâr
12. *Cünd-i gam zûr eyleyince çâresiz*
Müntehâ-yı ilticadır intihâr
13. *Ehl-i fakrın merci'-i yektasıdır*
Kible-i mülk-i gınadır intihâr
14. *Hisset etmez 'âcize gayet sehî*
Etse de gâhî kazâdır intihâr
15. *İltifât-ı hâtıra başlarsa bir*
Gark eder bahr-i 'atâdır intihâr
16. *Cüst-cü eyler bulur dermân-deyi*
San vekîl-i kirbriyâdır intihâr
17. *Ehl-i gamdan gayre olmaz sâye-sâz*
Sanki bir zill-ı Hudâ'dır intihâr
18. *Nâmını tebcîlsiz yâd eylemem*
Çünkü emr-i mu'tenâdır intihâr
19. *Müntehir devlet olursa bâ-husûs*
Cân-fezâ-yı akrabadır intihâr
20. *Bir gazel tarh eyleyim 'uşşâkına*
Keyfe tâbi' dil-rübâdır intihâr
21. *Dil-ber-i nâzük-edâdır intihâr*
Pek Hasan Pâşâ-likâdır intihâr
22. *Mülk-i istğnâya bir kesdirme yol*
Çeşm-i şûha tûtyâdır intihâr

23. *Kâkülünden bahs uzundur kıl sükût
Bir müselsel mâcerâdır intihâr*
24. *Gamze-i hûnu süyûfun çekse ger
Men' olunmaz mutlakâdır intihâr*
25. *Sâkiyâ peymâneyi ser-şâr sun
Câm-ı Cemşîde cilâdır intihâr*
26. *Çünkü Âsaf sıhr-ı şehsin pâyine
Gün geçirmez cebhe-sâdır intihâr*
27. *İstikâmetdir esâs-ı cürmümüz
Böyle zî-cürme cezadır intihâr*
28. *Biz esâret 'âleminde mihveriz
Devrimizde muktezadır intihâr*
29. *Hastedir zîrâ vücûd-ı saltanat
Hastaya mutlak şifadır intihâr*
30. *Nâ-ümîdiz hâl ü istikbâlden
Fikrimizde dâ'imâdır intihâr*
31. *Son nefesde görmedinse devleti
Râcih ü evlâ belâdır intihâr*
32. *Şehryârâ maksadım feryâddır
Yoksa bence nâ-revâdır intihâr*
33. *Sen dururken ben kime 'arz eyleyim
Güft-gûy-ı nâ-sezâdır intihâr*
34. *Cehl-i fâhiş şimdi hükm etmektedir
'Adl edersen nâ-resâdır intihâr*
35. *Biz ki İslâmız saburuz kim umar
Bizden olmak hiç sâdır intihâr*
36. *Hak vücûd-ı milleti hıfz eylesin
Olmasın sâyende bâdır intihâr*

Âsaf Paşa'nın *İntihar Kasidesi*'nde dikkati çeken ve kasidenin başından sonuna üzerinde ısrarla durulan tek bir konu vardır: İntiharın bir derman olduğu ve olabileceği. Böylelikle, kasidede her beytin ikinci dizesinde intihara sıfatlar verilerek yüceltilmiştir. Bu sıfatlardan bazıları; Hastaya son deva, her fakire iktiza, ayda yıldızda ziya (parlaklık), kıymet olmaz bir baha, hikmetli fikir'dir. İntihar üzerine temellendirilmiş ve intiharın *Alternatif Bir Ölüm* olarak adlandırıldığı kasideye, var oluşsal yahut psikolojik-felsefik bir açıdan bakmak olanaksız gibi gözükmektedir; ancak bunun yanında, kasidede, intihar, *Kan Dökücü Bir Tanrı* olarak değil, çıkış sağlayan bir yoldaş olarak, hikmetli bir fikir olarak anlatılmıştır. Bunun nedeni olarak, şiirde ağır basan görüş, bireyin düştüğü/düşebileceği çaresizlik durumudur. Bu durumun da tek çözümü intihar etmek ve böylelikle var olan'a ve var olabilecek tüm sorun ve sonlara son verebilmektir. Bu yönüyle İbrahimî dînlerin bir bakış ve yaklaşımdan uzak olduğu söylenebilecek kaside, dünyanın birey üzerinde her yönüyle ne kadar zalim olabileceği ve bu zalimlik karşısında bireyin elinde kalan seçenek olarak intiharın karakteri anlatılmıştır. Elbette bu yönüyle, yani dünyanın acımasızlığı üzerine odaklanması hasebiyle Ziya Paşa'nın terci-i bendiyle mukayese edilebilir:

“Bir katre içen çeşme-i pür-hûn-ı fenadan

Bir dâhi geçemez barân-ı belâdan

Asûde olam dersen eger gelme cihana

Meydâna düşen kurtulamaz seng-i kazâdan”

5.2. Hasan Ali KASIR / Alternatif Bir Ölümün Adıdır İntihar

“Bir gün

Amansız bir ağrı başlayacak bir yerimden

Biliyor musun ey melek?

---

²⁶¹Ömür Ceylan, *Hânedanda Bir Âsî Âsaf Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s. 79-81.

*Baş edemeyeceğim inleyen devlerle o zaman
Merhametine sığınacağım
Yılan dilli bir kurşununun
Öylece rahmet kanatları saracak
Hayata direnen bedenimi
Kabzasından öpeceğim ölüm elçisinin
Ve dünyaya gülüp geçeceğim
Duyacaksın
Ama inanmayacaksın.*

*Derinlerde çağıldayan bir ırmak gibi
Bir ses yankılanır çok çok uzaklardan
Ölüm çağılıdır bu çağırır beni
Bahar muştulu bir çiçek açar badem dalında
Döker portakal sarnışıklarını
Ve zamanı gelmiştir ey melek
Davete icabet etmenin
Derken
Her şeye
'hoşça kal' demenin zevkini tadacağım
göreceksin
ama inanmayacaksın. ”²⁶²*

İntihar eden iki arkadaşıyla (Hüseyin Alacatlı, Nazir Akalın) beraber adlarına müstakil bir kitap yazılan şairlerden biri olan Hasan Ali Kasır, *Alternatif Bir Ölümün Adıdır İntihar* adlı şiirinde intiharın fikirsel sürecini anlatır. Bu anlatış, Azrail’le (melek) şairin arasında geçen ve şairin intiharının nasıl da garip karşılanacağını, üstelik meleğin de buna şaşıracağı anlatılır. Ancak şiirde intihar her ne kadar planlı bir eylem olarak anlatılıyor da olsa, “*amansız bir ağrı başlayacak bir yerimden*” ve “*baş edemeyeceğim inleyen devlerle o zaman*” ifadeleri, intihara sürükleyen nedenlerin aniden olacağını ifade etmektedir. Fakat bunun yanında, şairin intihar edeceğini ve *anilik* üzerine yoğunlaşıyor olması,

---

²⁶² Üç Karanfil, Üç Güzel Adam, s. 61.

üstelik bu yoğunlaşma ve ağrıların zihinsel bir nedene dayandırılıyor olması, şairin kendi zihninden, kendi zihninin şairi intihara sürükleyebileceğinden korkuyor olduğunu göstermektedir.

5.3. Turgut UYAR / Birçok Ölüm İçin Rastlantı

“I

*tam üç gün sırtüstü yattım
ölmeyi düşündüm
ölümü değil ölmeyi
sular kara kara denizler
hiçbir şey olmamanın yeniliği
o arada radyo da dinledim gazete okudum
içki bile içtim bolca bir boşluk gibi
iyi vatandaş iyi bir koca oldum
derken birden bildim
gülü değil ölüyü gözlüyorlar
hüseyin doğru söylüyorum
gülü değil ölüyü gözlüyorlar
ilk günden bekliyordum ama gene bekledim
gülü değil ölüyü gözlüyorlar
ölümle gül kardeştir çünkü bizim şiirimizde
biri öbürüne kan verir*

*ve ölüm daha büyük ve daha kırmızı olur gülden
ve sığmaz her mezara
bunlar sadece ölüyü gözlüyorlar
bir açlığı koyulaştırmaktan başka
onlar ölüyü gözlüyorlar
çünkü gerçeklik katıyor halkın sözlüğüne
“eğer yârim ben gider de gelmezsem
kırmızı güllerde ara rengimi”
diyecek kadar*

*o kadar ki
saçları bile uzamıyor korkudan*

II

*gülü değil ölüyü gözlüyorlar
ölüler gözleniyor”²⁶³*

Post-modernizmin bir eleştirisi olarak yorumlanabilecek olan *Birçok Ölüm İçin Rastlantı*'de bu eleştiri de *ölülerin gözlenmesi* ifadeleriyle dile getirilir. Habermas'ın, tamamlanmamış bir proje olarak ifade ettiği modernizmin yine Habermas'ın ifadesiyle tamamlanmasına yönelik bir başka proje olan post-modernizmin en önemli yönlerinden birisi, eskiyi, geleneği ve kültürü ele alarak yeniden işlemesidir. Bu işleyiş eski olana dönük olduğu için, işlenebilecek *şey*'in de tedavülden kalkmış olması gerekir. Böylelikle yeniden ele alınabilecek *şey*, güncel olan modernizmle ortadan kalkmış olmakla beraber, güncel-ötesi olan post-modernizmle beraber yeniden gündeme getirilebilir.

Şiirde sıkça tekrarlanan *ölü* ifadesine, böylelikle değerler ve şahsiyetler olarak bakılabilir. Dolayısıyla şiirin ilk dizelerinde dile getirilen ölüme yönelik arzu da böylelikle bir gündeme gelmeye yönelik söylem taşıyor olabilir. Daha önce de bahsedilen *ölü yazar-şair miti*'nin dile getirildiği şiirde, toplumun ele alış tarzına göre değerlendirildiğinde şairin hatırlanmaya yönelik isteği ölüm arzusuyla açıklanabilir. Bunun yanında *ölümle gülün kardeş* olması da kültür ve sevginin divan edebiyatında ele alınış geleneği ve halkın zihin dünyasında alışlagelmiş aşk masalları kastedilmiştir. Şiirde ifade edilen halkın sözlüğüne gerçeklik katan *ölüm* ifadesiyle ise, halkın sembolik/derin anlatıma duyduğu ilgisizliğin nedeni açıklanmıştır.

Sonuç olarak şiirde, ölümün birden çok anlama geldiği söylenebilir. Bunlardan ilki, bahsettiğimiz, gelenek, ikincisi ise gülle beraber kullanılması hasebiyle bülbül, üçüncüsü ise yeniden işlenen gelenek manasından ziyade, halkın

---

²⁶³ Turgut Uyar, *Toplandılar/Her Pazartesi*, Can Yayınları, İstanbul 1999, s. 68.

günümüzde yaşadığı ve yaşıyor olduğu ve aşkla paralel bir seyir içeren ölüm/kültür'dür.

5.4. Turgut UYAR / Bir İntihar Akşamı Üzerine Söylenti

*“Kısacık yoğun bir akşam
herkesin yüzünün bir anıya karıştığı
yoğun bir akşam
bana bir memur gibi davrandılar hastanelerde
ve bir intihar üstüne söylenti
bütün kıyıları dolaştı durdu
kısacık bir akşam*

*Kısacık serin bir akşam
kelebeklerin atlarla yarıştığı
yoğun bir akşam
bazı mektuplar damgalandı postanelerde
oturuldu bir takım şarkılar söylendi
bir adam bir kadının kapısını vurdu
kısacık bir akşam*

*Neyi söylesem bir kahramanlıktı
İçinde azıcık bulduğumuz
bir bulutla bir kağıt peçete arasında
kısacık yoğun bir akşam
şaşırdım hüznümü nerelere bıraksam
bir yanda kasıklarımın sarsılmaz gücü ve
kısacık yoğun bir akşam*

*Her şey bir unutkanlıktı
arada bir deliler gibi kavuştüğümüz
tüfikle vurulmuş bir parsın yarasında
kısacık yoğun bir akşam
biliyordum bir soğuktan nereye varsam*

*bir yanında bir el bir yanda geçilmez bir sancı ve
kısacık yoğun bir akşam.*

*Kim karıştırdı gerçekliğine
yaşadığım sonsuzluğun
ve oturtuldu birtakım şeyler söylendi
imlâ kurallarıyla mutsuzluk üstüne
kısacık yoğun bir akşam
duraladım ne yapsam*

*Kim karıştırdı gerçekliğine
su terazilerindeki ensizliğin
ve fotoğraflar çekildi ben çıkmadım herkes eyelendi
araba vapurlarıyla denizsizlik üstüne
kısacık yoğun bir akşam
o kadar kısa ki bir akşam*

*yüzümü bir suyun ardında buldum
kıyılar bu yüzdendir öyle dediler
kısacık yoğun bir akşam
serin bir akşam sonra öyle söylediler... ”²⁶⁴*

Arkaplanında derin bir dinî boyut aranabilecek *Bir İntihar Akşamı Üzerine Söylenti*, intihar üzerine yazılan şiirlerin genelinde olduğu gibi, intihar sürecini ele alır. Bu ele alış, daha derin ve arkaplanı daha geniş bir anlatımla sunulur:

“Kendisini dağdan aşağıya atıp da canına kıyan kimse, cehennem ateşi içinde ebedî ve daimî olarak yuvarlanıp duracaktır. Zehir yutup da canına kıyan kimse, o zehri cehennem ateşi içinde ebedî ve daimî olarak yutmaya çalışacaktır. Kendisini bir demir parçasıyla öldüren kimse ise, elinde o demir parçası olduğu halde, onu karnına saplar bir vaziyette cehennem ateşinde ebedî olarak kalacaktır.”²⁶⁵

---

²⁶⁴ A.g.e., s. 178-179.

²⁶⁵ Buharî, Tıb 56.

Yukarıdaki hadis, şiirde sürekli tekrar edilen *yoğun bir akşam* ifadesinin karşılığı olarak ve bu karşılığın dinî boyutu olarak algılanabilir. Çünkü, intihar eylemini gerçekleştirme sırasında bireyin, sadece ölümden sonra ebedî olarak ölmeye çalıştığı değil, aynı zamanda henüz ölmemişken, yani intihar etme anındayken de sonsuza doğru uzanan bir ansallık yaşadığı söylenebilir. Dolayısıyla, *yoğun bir akşam* ibaresi, *Bir İntihar Akşamı Üzerine Söylenti*'de iki şekilde açıklanabilir:

1. İntihar edilmiştir ve intihara dair yapılan görüşmeler, müntehire ağır ve aynı ânı tekrar yaşamak gibi bir geriye dönük psikolojik baskı ve rahatsızlık yarattığından dolayı akşam yoğundur.
2. Herkesin yüzünün anıya karışıyor olduğu, yani sonun gelmiş olduğu ve böylelikle sonun geliyor oluşuyla sonsuza doğru uzanan, ölmeye çalışan ve öldükten sonra da sonsuza kadar öleceğini düşünen intihar etmiş/edebilecek bir bireyin izlenimleri doğrultusunda yoğunlaşmakta olan bir akşam.

Yaşanılan gerçekliğin karışılmaz sonsuzluğu da, böylelikle daha farklı bir anlam kazanır. İlki bahsedilen bir dinî ve beşeri bileşenlerden oluşan zaman algısının ortadan kalkıyor oluşudur. İkincisi ise intihar etmiş bireyin uyuşturucu kullanmış olabileceğidir. Nitekim uyuşturucular, özellikle zaman ve gerçeklik algısını kırarak bireyin idrak gücünden daha yavaş ve aslında daha hızlı gerçekleşen bir surete bürünüyor olabilir.

5.5. Cahit Sıtkı TARANCI / Lambanı Kendin Söndür

*“Arzunun bir hayalet sardığı bir geceydi,
Bir geceydi hakikat yalanlara baş eğdi,
Bu gecenin susuzluk mahsulüsün bunu bil!*

*Kundaksız uzatıldın iğneli beşiğine,
ve böylece Azrail,
İstirabı mıhladı küçücük benliğine!*

*Ecelin kucağında erirken çocukluğun,
Âleme sırdı senin varlığın ve yokluğun;
Hâla bilinmez nedir kalbindeki bu talan!*

*Lambanı yaktılarsa lambanı kendin söndür,
Söndürmekle oyalan,
Gir geceler koynuna, deme yarın gündüzdür,*

Belirecek gündüzler gecelerden yüzüzdür!”²⁶⁶

Sıkça nefis, can ve cevher olarak adlandırılan insanın özü ve ruhunun yaratılışıyla başlayan *Lambanı Kendin Söndür* adlı şiirde, lamba mecazen insan hayatı yerine kullanılmış ve bireyin kendi kaderini –en azından ölümünü– kendinin sonlandırması ve çizmesine yönelik bir mesaj verilmiştir. Elbette bu mesaj, sadece intihar olarak anlaşılamayacağı gibi, zamanı geçirmekle ölüme doğru yol almak olarak da anlaşılabilir:

*Lambanı yaktılarsa lambanı kendin söndür,
Söndürmekle oyalan,
Gir geceler koynuna, deme yarın gündüzdür,*

ifadeleriyle yaşamın sonunun ölüm olacağı ve böylelikle bireyin günleri sayarak bir şekilde ölümüne doğru gitmesi gerektiği anlatılmıştır. İnsanın yaratılışının anlatılmasında Âdem ve Havva’ya, *hakikat yalanlara baş eğdi* sözleriyle göndermede bulunan şairin oluşturduğu arkaplan, tıpkı Necip Fazıl’ın *Çile* şiirinde olduğu gibi mistik bir hava taşır. Bu hava, bir başkaldırıktan ziyade, bir ırk olarak insan türünün ölüm karşısındaki çaresizliğini ve onu beklerken duyduğu heyecan ve korku etrafında şekillenir. Zaten ölüm ve ölüme dair korku ve düşüncelerin yoğun bir hacim kapladığı Cahit Sıtkı poetikasının klasik havasını taşıyan şiir, insana ait bir dram olarak kabul edilebilir. Şaire göre bu dramda insan kahramandır, ancak bu kahramanlık bir *kurtarıcı, ileride olan* sıfatlarından ziyade, oluşturulmuş, itilmiş, yakılmış Heidegger’in ifadesiyle *atılmış* olmak sıfatlarını

---

²⁶⁶ Cahit Sıtkı Tarancı, *Bütün Şiirleri*, Der. Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul 1983, s. 37.

taşır. Şiirde baskın hava, insanın kendi isteği dışında bir lamba olarak yakılmış olması ve sönecek olmasıdır.

5.6. Orhan Veli KANIK / İntihar

*“Kimse duymadan ölmeliyim
Ağzımın kenarında
Bir parça kan bulunmalı.
Beni tanımayanlar
“Mutlak birini seviyordu” demeliler.
Tanıyanlarsa, “Zavallı, demeli
Çok sefalet çekti..”
Fakat hakiki sebep
Bunlardan hiçbirisi olmamalı.”²⁶⁷*

Gizemin intiharla bütünleştirildiği *İntihar* adlı şiirde, Orhan Veli, basit bir dille yazmış gibi görünse de yoğun bir anlam katmanıyla aslında intiharının nedenini kimsenin bilmiyor oluşu üzerine vurgu yapar. Dolayısıyla bu, aynı zamanda bireysel bir yalnızlığın da izlerini taşır. Toplumsal olarak kendini soyutlamış bir birey olarak şiirin kahramanı, alt-anlamla yalnızlığını açığa vurur. Böylelikle kendini yalnız bırakmışlığına ve yalnız bırakılmışlığına göndermede bulunur. Üstelik tanıyanların zavallı demesi de kendini tanıyanların bile müntehirin içsel dünyasından ne kadar uzak olduklarına dair bir işarettir.

5.7. küçük İskender / Ne Çok?

*“seni ne çok kedi tırmalamış anne
camlara baktım orda mısın hâlâ
dün akşam haydutlar bıçaklamış bir karanfil
kaçamamış vurmuşlar ölmemiş solmuş
seni ne çok iğfal etmişler anne
her yerin delik deşik
ağlayışın bile yamuk yumuk*

---

²⁶⁷ Orhan Veli Kanık, *Bütün Şiirleri*, Adam Yayınları, İstanbul 1997, s. 185.

*bakışların kısık
ve bilhassa değişik
ne çok isyanlanmışım ne çok gitmişim meğer
bağırdıkça etlenmiş sesim
seni ne çok öldürmüşler anne
beni ne çok dövmüşler
artık evlenelim anne hayata karşı
ve gel beraber kaybedelim bu mor savaşı*

benimle birlikte intihar et anne”²⁶⁸

Politiğin bekleyişin ve direnişin sesi olarak adlandırılabilir *Ne Çok?* adından da anlaşılacağı üzere şair üzerine giden *çok*'ların poetikası üzerine kurulmuştur. İhanete uğramış, beklemekte olan ve haksızlığa uğrayan bir annenin evladı olarak şair, “*iki ya da daha fazla insanı bir araya getirmenin en güzel yolu, ortak düşman yaratmaktır*” ilkesi altında annesiyle ortak payda oluşturmuştur. Burada, söz konusu olan düşman, hak yiyen, döven, hayata yön veren ve bekletmeye sebebiyet veren sistemdir. Karanfilin bıçaklanıyor oluşu, simgesel bir anlatımla, darbe döneminde yaşanan kayıplara bir gönderme, şairin dövülmüş olması ise, aynı dönemde sorgu adı altında yapılan işkencelere birer göndermedir. Ancak şiirde dikkati çeken, aynı güç tarafından ötekileştirilmeye ve böylelikle de güçsüz bırakılmaya çalışılmış olan *anne-oğul* imajının, ortak bir duygu dünyası altında bir araya gelmiş olmasıdır. Mesajının “*beraberlik*” olduğu şiirde, şairin annesinden, onunla beraber intihar etmesini istemesi, bir yönüyle, *beraber kaybedelim bu savaşı* dizesinin bir karşılığı olarak algılanabilir. Beraberlik mesajının ortaya çıktığı nokta da tam olarak budur: Yaşanmışlığa dair bir altyapı oluşturarak, aynı direnişi ve davranışı gösteren bireylerde katharsist bir aydınlanma meydana getirmek. Üstelik bu meydana getiriş, yalnızca fikirsel düzeyde ulaşmakla kalmaz; aynı zamanda birey olarak direnişle toplumsal/kitlesele olarak direniş arasındaki farkı da göstererek, *birleşme*'ye dair bir çağrıda ve söylemde bulunur. Anne-oğul ilişkisinin kullanılması, hem aralarında yakınlık bulunan insanların başına gelebilecek, her ocağa düşen bir ateşten ziyade, bir çok

²⁶⁸ İlhami Soysal, *20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1992, s. 594.

ateşin düşebileceği anlamına, hem de iki ayrı cinsten olan insanların başlarına gelebilecek olanları gösteriyor olması bakımından önem taşımaktadır.

5.8. Ahmet HAŞİM / Ölmek

*“Firaz-ı zirve-i Sînâ-yı kahra yükselerek,
Oradan,
Oradan düşmek, ölmek istiyorum
Cevf-i ye’s-âşinâ-yı hüsrana...*

*Titrek
Parıltılarla yanan bir mesâ-yı mezbaha-renk
Dağılırken suhûr-u uryâna,
Firaz-ı zirve-i Sînâ-yı kahra yükselerek
Oradan,
Oradan düşmek, ölmek istiyorum
Cevf-i ye’s-âşinâ-yı hüsrana*

*Kanlı bir gömlek
Gibi hârâ-yı şemsi arkamdan
Alıp sürükleyerek,
O dem ki refref-i hestîye semt olur kâim
Ve bir günün dem-i âlâyiş-zevâlinde
Sürüklenir sular âfâka şu’le hâlinde
O dem ki kollar açar cism-i nâ-ümmîde adem,
Bir derin sesle “Haydi!” der uçurum,
O dem,
Firaz-ı zirve-i Sînâ-yı kahra yükselerek
Oradan,
Savt-ı ümmîd-i kalbi dinlemeden
Cevf-i hüsrâna düşmek istiyorum.”²⁶⁹*

---

²⁶⁹ A.g.e., s. 33.

Ölüm anında bireyin son gördüklerinin gözünde bir fotoğraf gibi kalması, modern bilimin özellikle cinayet suçların aydınlanmasına sağladığı/sağlayacağı en büyük katkılardan birisidir. Ölüm arzusunun yoğun bir şekilde hissedildiği *Ölmek* adlı şiirde de Haşim'in gerçekleştirmek istediği bir buhran veya bunalım halinin tezahürü olarak intihar değil, görmüş olduğu tabiatın hayran olacak titreyişlerini hatırlayarak, gözlerinde ve zihninde son olarak canlanmasını istediği görüntü olarak ölmeye meyletmesidir. Bu meyil, Şiirin dil ve üslubundan dolayı içsel bir dünyanın fikirsel, bedensel, ruhsal yahut sosyolojik bir yalnızlığa dayanan buhranı ve duyumsaması değil, tabiatın akışı ve güzelliği içine kendini kurban etmek fikri üzerinde durulur. Bu yönüyle şiir, İslamî ve felsefî bir paydada anlaşılabilir. İslamî paydada, Muhyiddin İbn-ül Arabî'nin vahdet-i vücût anlayışına dayandırılarak, yaratıcının tezahür ve meziyetlerinin sonucu olarak tabiata hayran kalma, aynı zamanda tasavvuftaki *hayranlık* mertebesine dayandırılarak Allah'tan gelen şeylerden yola çıkarak onun sıfatlarına ve varlığına ulaşma isteğine bağlanabilir. Bunun yanında, daha önce de bahsedildiği üzere, intihar kelimesinin, kurban kelimesi gibi kan yoluyla Allah'a ulaşma, ulaşmaya çalışma anlamını kazanması gibi, ruhun da öldürülmesiyle Allah'a yakınlaşma anlamı ölüm isteğiyle kastediliyor olabilir.

Felsefî anlamı ise, Stoacıların *doğa ile uyum içinde yaşamak* anlayışına bağlanarak, şairin doğa karşısında hassas duruşuna bir açıklama getirilebilir. Dolayısıyla şiirde üzerinde durulan iki ana nokta vardır: Doğa karşısında duyulan hayranlık ve bu güzelliğin sahibi uğruna kendini feda etmek isteği.

5.9. Cemal SÜREYA / İntihar

*“Sen tam tabancayı
Şakağına dayamışsın
Kapı açılıveriyor
Ve üstündekileri
Bir bir fırlatıp atan
Bir leylak sesi...”²⁷⁰*

---

²⁷⁰ Cemal Süreya, *Sevda Sözleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2012, s. 298.

Cemal Süreya'nın tipik cinsel göndermelerinden izler taşıyan *İntihar*, üç şekilde yorumlanabilir:

1. Cinselliğin, intihara götürebilecek yoklukta olması sürecinde, tekrar cinsel yaşantının aktif bir biçimde ortaya çıkmasının sonucu olarak, bireyin yaşama tutunabileceği.
2. İntihar etmek üzere olan bireyin eşinin/sevgilisinin/partnerinin, olan bitene vakıf olduğu anda, kadınsallığını kullanmaya çalışması veya arkadaşının ölümünden önce son bir deneyimsel anı almak istemesi.
3. Ayrılmak üzere olan iki sevgilinin, intihar eşiğine gelmiş, kendi kendini bitirmeye yüz tutmuş bir ilişkinin *son defası* olarak, cinselliğin tekrar açığa çıkması.

Her üç şekilde de yorumlanabilecek şiirde önemli olan, iki farklı insan arasında geçen cinsel münasebete dayanıyor olmasıdır. Bu münasebet her haliyle son olma özelliğini taşımakla beraber, bitişin söz konusu olmasıyla meydana gelmektedir.

5.10. Atilla İLHAN / ayaküstü intihar

*“korkunun bıraktığı yerdeki kız
ölümünü o dakika tanıyor
bir muamma intihar nedeni
oysa genç az bulunur bir ağız
teni hiç kullanılmamış elleri yeni*

*korkunun bıraktığı yerdeki kız
yasaklarını mı aşamıyor
bir başkası olmak mı isteği
yoksa kendine mi ulaşamıyor
yok mu bir yürekten seveni*

*korkunun bıraktığı yerdeki kız
hızla karanlığa azalıyor
çizgilerinden çıktı bedeni
ortada kan kokusu kalıyor
ne geleni var ne gideni”²⁷¹*

Genç bir kızın intihar nedeninin sorgulandığı, ilk dizelerinde nedeninin muamma olduğu üzerine durulduğu, son dizelerine doğruysa makul nedenlerinin sıralandığı *ayaküstü intihar*'da üzerinde durulan esas nokta, müntehirin yalnızlığıdır. Kullanılmamış bir ten, yeni eller, yıpratılmamış olmak, bir başkası olmaya çalışmak, yürekten bir sevene sahip olmamak, yalnızlığın açık göstergeleridir. Özellikle bir başkası olmaya çalışmak, mevcut hayatından memnun olmadığı anlamına geldiği gibi, intihar etmiş olması da bir başkası olmaya çalışmak eyleminde de başarılı olamadığını göstermektedir. Sürekli yenilenen *korkunun bıraktığı yerdeki kız* ifadesi, psikanalitik bir yorumla, geçmişte yaşanan bir deneyimin geleceğe ve şimdiki zamana ket vurduğu anlamına gelmekte ve genç kızın kendini *olmaya çalıştığı kendi*'nden uzaklaştırmaktadır. Böylelikle, *bir başkası olmaya çalışmak* eylemini, aslında kendi olmaya çalışmak olarak algılamak mümkündür.

Karanlıkta azalan ve intihar eden genç kızın, eylemi gerçekleştirmiş olması halinde bile geleninin gideninin olmaması da, *ötekilerde bireyleşememe* yani genel ifadeyle toplumsallaşamama sorununun sürdüğünü ve intiharının en temel sorunlarından birinin de özellikle üzerinde durulan ifadeler yani genç kızın bedensel olarak *yeni* oluşu duygusal olarak yalnız olması görülebilir.

---

²⁷¹ Atilla İlhan, *Kimi Sevsem Sensin*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2008, s. 48.

5.11. Taha ÇAĞLAROĞLU / İntihar

*“çiçeklediği hafıza aklın dünyası
dün / ya aklın hafızası*

*yangını asmış kasırgasında
gözlerini ıslatan rüzgâr
ağmıyor bir türlü ruhuna*

insan küçülür büyüyünce endişe

*bir mektup öldürülür ilhamın kaleminde
mülkün anlamındaki nakışlar
görünmez olur elleri
söylemi söylenmez olur*

*dün vahşet yarın kurban
orada tek meyvesi ömrün
cismin cenazesini taşıyan*

gün bir tabut güya

*oysa işaretlemiş ölüm
zamanı yolculara bir menzil
menziller yolcu için zaman²⁷²*

İntihara giden zihinsel sürecin işlendiği *İntihar*'da, Çağlaroğlu, zihinle dünyada varolan arasındaki uyumsuzluğu/çelişkiyi ele alır. Bu ele alışıta zaman oldukça kırılğan olmakla beraber, postmodern romanda olduğu gibi izlekler halinde sunulmuş ve kahramanın/müntehirin kopuşunun bir parçası olarak ortaya çıkar. Şiirin üçüncü bölümünde ifade edilen, '*insan küçülür büyüyünce düşünce*' adlı ifade, mezkûr sürecin bir tezahürü olarak karşımıza çıkar. Nitekim endişe kelimesi, Farsça'da düşünmek/düşünce anlamına gelmektedir. Bu yönüyle,

---

²⁷² Taha Çağlaroğlu, *Yüzleşen Tutanaklar*, İsav Yayınları, Ankara 1995, s. 36.

kendisi büyüdükçe insanı küçülten düşünce, insanın/müntehirin intiharına sebebiyet vermektedir.

*“mülkün anlamındaki nakışlar
görünmez olur elleri
söylemi söylenmez olur”*

İfadeleri ise bu süreçte yaşanan fiziksel kopuşun ifadesi olarak karşımıza çıkar. Bu ifade, şiirin sonlarına doğru, şairin hayatın nihâî sonuca değinmesiyle anlam kazanır: ölüm. Ölüm, her insanın ulaşması kesin bir son olarak ifade edilir. Böylelikle de, söylemi söylenmez olan, elleri görünmez olan ve her bir gün kendine tabut olmakta olan birey bir nihâî varış olarak ölümü bireysel bir tercih olarak gerçekleştirmiştir.

5.12. Behçet NECATİGİL / İntihar II

*“Çeliğin kalbe temâsı
Bir buz gibi dudak vehmi
Bir boşalan kan deryâsı
Suya boğdu kurak vehmi.

Eşya renkler bulanmada.
Bir âlem karardı arkada
Avuçları soğusa da
Alır belki sıcak vehmi.”²⁷³*

İntiharın gerçekleştiği ânı durumsal bir boyutta ele alan *İntihar II*, genel olarak bireyin intiharını ele alır yani şiirde müntehirin cinsiyetine dair bir işaret yoktur. Kalbe saplanan bıçak/çelik ise, intiharın duygusal bir mana içerdiğine yorulabileceği gibi, müntehirin yalnız olduğu devam eden dizelerden anlaşılmaktadır. Şiirde anlatılan zaman dilimi birkaç dakikalık olmasına rağmen yoğun bir anlatımla, ölüm ânı sunulmuştur. Âlemin arkada kararıyor olması, intiharın amacına ulaştığını ifade etmektedir. Bunun yanında, intihar etme

---

²⁷³ Behçet Necatigil, *Şiirler 1972-1979*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1996, s. 330.

yönteminin oldukça kesinliğe ulaşmaya yönelik olduğu dikkati çekmektedir. Ek olarak farklı bir okumayla, avuçların soğuyor oluşu, çeliğin kalbe batırılması, âlemin kararması/dünyanın bir kenara atılmasıyla, duygusal bir ayrılık kastediliyor olabilir.

5.13. Bâki Ayhan T. / İntihar Sonrası

*“bir aşk çıktı çantasından bir mask
deniz çıktı birkaç dalga
bir ağaç yapraklarını uğurlamış
ılıman bir gözlük çıktı iki kitap*

*bir kuş çıktı bir sonbahar
tutulmaz bir yelkovan birkaç anı
bir gül dikenleri seven
kül çıktı savrulan bir tül*

*bir sevişmek çıktı dört dörtlük
ağaç altları biraz gölge
bir çocukluk bir güzellik
yalnız bir anne çıktı kendilerine göre*

*bir müzik kutusu çıktı eski günlerden
savrulan bir balerin etekleriyle
bir erkek güz şeklinde
fırtınaları kendinde gizli*

*bir seyahat çıktı gittikçe kuzeylere
eski bir atlas, çizgileriyle
bir allah'ın kulu çıkmadı öpüşecek
artık bir intihar çıktı çantasından”²⁷⁴*

---

²⁷⁴ Mehmet H. Doğan, 2001 Şiir Yıllığı (Şiirimizde Geçen Yıl), Adam Yayınları, İstanbul 2001, s. 151.

Zamanın eylemlerin *çanta* olarak adlandırıldığı *İntihar Sonrası*'nda intiharla ilgili yazılan diğer şiirlere aksi olarak, intiharın süreci değil, intihara giden süreç anlatılmıştır. Bireyin en unutulmaz anlarının sembolik bir anlatımla sunulduğu şiirde, ilk aşk, okul yılları, ilk cinsel deneyim, babanın ölümü, müntehirin dönemine has hediyelik eşyalar anlatılarak yalnızlık duygusu ön plana çıkarılır. Şiirde dikkati çeken unsur, müntehirin yaşının ilerlemiş olmasıdır. *Eski bir atlas, çizgileriyle* dizesinden de anlaşılacağı üzere ilerlemiş yaşında yalnızlık duygusuna kapılan birey, intiharı seçmiştir. Bir başka önemli nokta ise, *fırtınaları kendinde gizli* olan bir erkeğin güz şeklinde oluşudur. Bu, bireyin, içsel dünyasında duygusal ve kırılgan, sosyal çevresinde karşı ise sert bir mizaçta olduğunu göstermektedir. Fiziksel olarak insanlarla birlikte bulunmasına rağmen, içsel dünyasında yalnızlık duygusunu taşıyan bireyin ilerleyen yaşlarda da söz konusu duyguları ve mizacı yüzünden yalnız kalması olağandışı değildir. Çünkü duygusal olarak yoğun bir anlam dünyası taşıyabilen bireyler insanlarla iletişim kurmakta problem yaşayabileceği gibi, dış dünyaya karşı da sert gözükürler. Anlamlandırma ve hissetmede çok ince bir duyarlılığa sahip, fakat dış dünyaya karşı sert ve soğuk kanlı/güz şeklinde davranan bu karakter tipinin en belirgin örneklerinden biri, daha önceki bölümde de ele aldığımız Vladimir Mayakovski'dir. Bilindiği üzere Mayakovski, şiirde Nazım Hikmet'in bile kendine üstat olarak gördüğü, duygusal olarak şiirine yansıttıklarını içselleştiren bir birey olmakla beraber, karşı cinse karşı hissettiklerinin aksine soğuk, sert ve katı davranışlarıyla bilinen ünlü bir şairdir.

Mayakovski-vârî bir mizaca, anlama ve algılama yapısına sahip olan şiirin müntehir kişisi ise, söz konusu yapısından dolayı yalnızlık çekmiş ve şiirde de anılarının anlatıldığı üzere, küçük fakat dönemine has anılara sahip bir bireydir. Aslında tam da bu özellikleriyle şiirin Mayakovski'ye ithaf edilmiş olabileceği, onun hayatını ve intiharını anlatan bir manzume olabileceği söylenebilir. Bilindiği üzere, şiirdeki bireyin babasını yitirmiş olması (*yalnız bir anne*) Mayakovski'nin en yakın dostu *Yesenin*'i yitirmiş olmasıyla, öpüşecek bir Allah'ın kulunun çıkmayıyla çantasından bir intiharın çıkışı da, kız arkadaşından ayrılmış olmasının Mayakovski'nin intiharında büyük bir payı olmasıyla mukayese edilebilir.

5.14. Ömer KARAYILAN / İntihara Parelel

*“Sen büyük bir yanlıştın, içimi sarmalayan,
Yüreğime bulaşan gözlerin tehlikeli.
Ömrümün kıyasına sorgusuzca sokulan,
Yüzünü bilmemeli, seni hiç görmemeli..*

*Eskide bir eylülde ben kefenledim kalbimi,
Bir yağmurla savruldu, göğe çaktığım yıldız.
Yabancı ağızlarda hırpalanıyor şimdi,
Eti ve kemiğiyle bizim olan aşkımız..*

*Sen korkunç bir çığlıksın, göğsümü tirmalayan,
Aynalar tutukluyor imkansız sevgimizi
Esmer dudaklarınla gözyaşıma dokunan,
Her öpüşün ruhumda kanlı bir parmak izi... ”²⁷⁵*

Her yönüyle duygusal bir ilişkinin bitimini anlatan ve bunu intiharla özdeşleştiren Ömer Karayılan, yukarıdaki şiirinde, karşı cinsle yaşanan bir ilişkinin arkaplan sorgulamasını yapar. Şairin ağzından konuştuğu kişinin ‘kim olduğu’ ve ilişkinin diğer kahramanının ‘kim olduğu’ aynaların sevgiyi tutuklaması ifadesiyle, sevginin ve dolayısıyla da ilişkinin bitmesinin nedeni olduğu açıklanmıştır. Şiirde, “*eskide bir eylülde ben kefenledim kalbimi*” dizesiyle, ilişkinin eylülde bittiğini ve sadece bitmekle kalmayıp, şairin ağzından konuşan kişinin/şairin de duygusal anlamda bir çöküntü yaşadığı ifade edilmiştir. *İntihara Paralel* başlığı da böylelikle duygusal anlamda yaşanan bir yıkımla birlikte, fiziksel intihardan ziyade, duyguların intiharı olarak yorumlanabilir. Ancak her yönüyle şairin ağzından konuşan kişinin/şairin söz konusu sevgiye yönelik duygularının henüz dinmemiş olduğunu, dolayısıyla duygusal olarak gerçekleştirilen intiharın diğer kadınlara/erkeklere yönelik olduğu söylenebilir. Bunun yanında, göğe çakılan yıldızın, ilginç bir biçimde bir yağmur tarafından savrulması yani ilişkinin ya da sevginin çok ilgisiz bir nedenden dolayı bitmesi de şairin ağzından konuştuğu kişinin/şairin mantıksal bir açıklama bulamadığı için

²⁷⁵ Özcan Ünlü, *Yüzyıllık Türk Şiir Atlası 2*, Birey Yayınları, İstanbul 2004, s. 284.

duygularından henüz vazgeçemediğini de göstermektedir. *Yüzünü bilmemeli, seni hiç görmemeli* dizesiyle de ifade edilen budur: Duygular, şiirde konuşan kişi için henüz bitmemiştir ve unutulmamıştır; hatırlamamaya dayalı bir sevgi azalması olduğu için sevgili görüldüğü veya hatırlandığı taktirde duygular tekrar aktif hâle gelebilir.

Şiirde dikkati çeken bir başka husus ise, duygular arasındaki çelişkide kalmışlıktır. Hem sevme, hem de nefret etme duygusunun hâkim olduğu şiirde, bu durumu Schopenhauer şu şekilde ifade eder:

[...] *Anlayacağınız, tutkuyla seven biri, bütün çabalarına ve yalvarıp yakarmalarına rağmen, hiçbir koşulda karşılık bulamazsa bu durum ortaya çıkar:*

Onu seviyor ve ondan nefret ediyorum.(Shakespeare, *Cymh*, III, 5.)²⁷⁶

5.15. Ahmet OKTAY / Walter Benjamin

[...]

“*Yahudilerin çok yüksek havagazı faturaları, çünkü çok intihar ediyorlar.*” Ah! Görülemeyen güncel dehşet ve reddederken olumlayan dil.

Elveda Arthur yaşamın da sınırı oldu İspanya Söz'ün de. Üstelik “tarihsel geçmiş-zamanın” başlangıcı değil uyku; Tarihe çevrik bir sabite-göz.”²⁷⁷

²⁷⁶ Schopenhauer, *Aşkın Metafiziği*, s. 61.

²⁷⁷ Ahmet Oktay, a.g.e., s. 302-304.

Ahmet Oktay'ın mezkûr kitabında, Heinrich Von Kleist, Virginia Woolf, Stefan Zweig, Vladimir Mayakovski, Gérard de Nerval, Beşir Fuad, Atilla Jozsef, Arthur Koestler, Cesare PAVese, Sergey Yesenin ve İlhami Çiçek gibi müntehir sanatçılara müstakil birer şiir bulunmaktadır.

Walter Benjamin'e atfedilmiş olan ve onun hayat hikayesini simgesel olarak ele alan *Walter Benjamin* adlı şiir, özellikle özgürlüğü kısıtlayıcı bir etmen olarak ortaya çıkması nedeniyle, Hitler dönemi Nazi Almanyası'nı ele alır. Hitler'in 250.000 civarında Alman'ı ve kaynaklara göre 6 milyon civarında da Yahudi'yi katletmesi, esasen Darwin'in *Evrin Teorisi*'ne dayanır. Bilindiği üzere Darwin'in evrim teorisindeki canlıya en temel bakış, 'güçlü olan hayatta kalır' ifadesi etrafında şekillenir. *Doğal Seleksiyon/Seçilim* adı verilen Darwin'in söz konusu teorisi kuzeni Francis Galton tarafından *öjeni*'ye dönüştürülerek, güçlü olanın hayatta kalma seçiminden ziyade, güçsüz olanın/saf/arı-yan olmayanın öldürülmesiyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. İlk olarak 1907 yılında, Amerika'da kabul edilen bir kanunla körler, sağırlar ve zekâ özürler kısırlaştırılmaya başlanmıştır.

Nazi Almanya'sında ise, bu durum 250.000 Alman'ın ve 6 milyon Yahudi'nin ölümüne sebebiyet vermiştir. Hitler'in kullandığı meşhur kıyım aleti olan gaz odalarına göndermede bulunan şiir ise, Walter Benjamin'in Yahudi bir aileden gelmesi ve böylelikle üzerine baskı yapılması sonucu ortaya çıkan intiharını ele alır. Şiirin devamında Arthur'a (Koestler) yazılan dizeler ise, çalışmamızın *Walter Benjamin* başlıklı bölümünde de görülebileceği gibi, Arthur Koestler ile Benjamin arasındaki ilişkiye dayanır. Arthur Koestler'in yazdığı aşağıdaki metin ise, hem şiire, hem ikili arasındaki ilişkiye hem de Benjamin'in yaşamına dair önemli bilgiler içermektedir:

Walter, Reichstag yangını sırasında Berlin'de edindiği 62 tabletlik uyku hapının yarısını bana verdi. Verirken gönülsüzdü. Çünkü 31 tabletin beklenen sonucu verip vermeyeceğini bilmiyordu. Oysa, yetti. Hareketimden bir hafta sonra, İspanya'ya doğru Pirene'lerin yolunu tuttu. 55 yaşındaydı. Port-Bou'da

sivil polis Walter'i yakaladı. Ertesi gün Fransa'ya göndereceklerini söylediler. Göndermek için almaya geldiklerinde trende ölüsünü buldular."²⁷⁸

---

²⁷⁸ Ahmet Oktay, a.g.e., s. 304.

ALTINCI BÖLÜM

GENEL HATLARIYLA TÜRK ROMANINDA KONU OLARAK İNTİHAR

Bu bölümde Türk Edebiyatı'ndan seçilen romanlarda intihar teması aranacak ve Türk romanında işlenen intihar temasına dair geniş çaplı bir bibliyografya ve içerik sunulmuştur. Bu içerikte Tarık Buğra'dan Yusuf Atılgan'a, Adalet Ağaoğlu'ndan Aka Gündüz'e sanatçılar ve eserleri yer almaktadır. Bu eserlerden bazılarındaki intihara dair bölümler sunulmuş ve genel olarak romanların konuları sunulmuştur. Bu çalışma on eser üzerinde gerçekleştirilip, genel hatlarla sınırlandırılmıştır. Ancak bölüm sonunda dönemsel bazda intiharı konu alan romanlar sıralanmıştır.

6.1. Tarık BUĞRA / Siyah Kehribar

Mussolini İtalyası'nda geçen ve Tarık Buğra'nın (1918-1994) ilk eseri olan *Siyah Kehribar*'da ²⁷⁹ genel anlamda “insan” üzerinde durulur. Bu romanda, baskıcı bir yönetimden kaynaklanan (İvet ve Gizo) ve polis soruşturması sırasında intihar eden üç kahraman mevcuttur. İvet, Gizo ile evli ve baskı yönetiminin – kocası Gizo'dan kaynaklanan- kendi üzerindeki yaptırım ve kısıtlamalarına maruz kalmış bir yazar, Gizo ise sosyoloji profesörüdür. Polisten kaçtıktan sonra çift, beraber intihar ederler. Söz konusu çiftte intihar romanda şu şekilde anlatılır:

*“Zavallı Leonardo! O hâlâ Gizo'dan, İvet'ten bahsediyordu. Sevgili ve müsamaha için yaratılan kalbini nefretin ve hıncın doldurduğu şu günlerde bile gerçeğin ne kadar gaddar, ne kadar vahşi olabileceğini kestiremiyordu. Fakat çok geçmeyecek, Gizo ile İvet'in nasıl intihar ettiklerini öğrenecekti.”*²⁸⁰

Bunun yanında romanda katil ve azmettirici olan Melisa'nın intiharı da göze çarpmaktadır. Polis tarafından yoğun bir gözlem ve soruşturma altında olan Melisa, başkomiserin tabancasıyla intihar eder:

“Kadın tabancayı kaptığı gibi ağzına çevirdi ve tetiğe bastı, bir kere sıçradıktan sonra boylu boyunda yere serildi.

²⁷⁹ Tarık Buğra, *Siyah Kehribar*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1991.

²⁸⁰ A.g.e., s. 198.

Rika ona mâni olabilirdi, fakat bir korunma insiyakından gelen anlık tereddüdü bu imkânı kaçırmamasına sebep olmuştu.”²⁸¹

6.2.Hüseyin Rahmi GÜRPINAR / Ben Deli Miyim?

Özellikle Şadan adlı kahramanın etrafında yoğunlaşan, bu kahraman vasıtasıyla *absürd*’ün saçmalık boyutunu ele alan Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın (1864-1944) *Ben Deli Miyim*²⁸² adlı romanı, bu kahramanla Kalender Nuri’nin Revan Hanım’ı eşinden ayırmaları ve bu ayırma sonucunda da ikili arasındaki bozulan arkadaşlık ilişkisini ele alır. Yazar, izlekler halinde sunduğu Şadan’ın aklından geçen intihar eylemini yine romanın sonunda Şadan’ın Kalender Nuri’yi öldürdükten sonra intihar etmesiyle sunar:

“Vapurdan köpüklü denize bakarken, trende gözlerimin önünde su gibi akan toprağı seyrederken düşmekten korkarak geri çekiliyorum. Sonra yavaş yavaş tehlikeye doğru uzanıyorum. O zaman bilinmeyen bir teşvikçi bana <Kendini aşağı at... at> diyor. Çarpıntı geliyor. Sararıyorum. Kendimi kaybeder gibi oluyorum. Tehlike beni bir mıknatıs kuvvetiyle çekerken çok defa yanımda bulunanlar düştüğüm tehlikeli garipliğin farkına vararak kolumdan tutup beriye alıyorlar. Derin bir kuyu ağzında, bir uçurum kenarında aynı baş dönmesine tutuluyorum.”²⁸³

Bunun yanında romanda intihara dair izlekler, düşünceler ve hatta rüyalar vardır. Eşi Haşmet Bey’den ayrılan Revan Hanım, kocasının intihar ve şiddet içerikli rüyasını şu şekilde aktarır:

“<Kocamın deliliği beni kendisine suç işlerken yakalanmış halde göstermişti. Ceza olarak birinci kurşunu bana sıkmış, ikincisini kendisine. Ölüm yıldırımını yalnız, saçlarımı yakmış, hayatıma insaf ederek vızlayıp gitmiş. Fakat zavallının kendi kafasına sıkığı kurşun o hasta beynini dağıtarak acılarına son vermiş.”²⁸⁴

---

²⁸¹ A.g.e., s. 314.

²⁸² Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Ben Deli Miyim?*”, Atlas Kitabevi, İstanbul 1965.

²⁸³ A.g.e., s. 28.

²⁸⁴ A.g.e., s. 363.

6.3. Kemal TAHİR / Esir Şehrin İnsanları

Kemal Tahir'in (1910-1973) yoğun bir fikrî eleştiri olarak okunabilecek *Esir Şehrin İnsanları*²⁸⁵ Kamil Bey etrafında şekillenen, onun yaşadığı olaylar ve karşılaştığı insanlar vasıtasıyla düşüncenin kendisine, batılı düşünceye, ihanete, vatanseverlik adı altında bireysel çıkarlarını gözeten insanlara yöneltmiş bir eleştiri romanıdır. Roman, I. Dünya Savaşı'ndan iki yıl sonra 1916 yılında başlar. Romanın önce arkaplan hazırlığını yapan yazar, ülkenin ve insanların içinde bulunduğu, emirleri verenlerle emre itaat edenler arasındaki fikre dönük çelişkiyi açıklayabilmek için subay ve memurların intiharını sunar:

“<Şimdi artık bu satırlara son vererek ailemden görebildiklerimi göreceğim. Sonra yapılacak en doğru iş, Ada'ya bilek alıp son vapura binmek, kafaya bir kurşun sıkıp, kendimi denizin sonsuz derinliklerine, ölüme bırakmak... Güneşi, dünyada her şeyi son defa bugün göreceğim. Her şeyi... Caaanım İstanbulumu...>

*ACI BİR ÖLÜM – Çanakkale müstahkem mevki komutanı albay Şevki beyin yaveri Mehmet Ali bey dün gece, Ada'ya giden son vapurda, eldivenlerini, kalpağını bir de kapalı büyük zarif saltanat hanedanına mahsus kamarada bırakarak vapurun burnuna gitmiş, kafasına bir kurşun sıkarak kendisini denize atmıştır. Bütün aramalara rağmen cesedi bulunamamıştır. Mehmet Ali bey 21 yaşındaydı. Hayatının son yıllarını cephelerde geçirmiş, Çanakkale'de Kafkasya'da, Filistin'de kahramanca çarpışmıştı. Şiirle ve edebiyatla uğraşır çok nazik ve çok duygulu bir Türk subayı olan Mehmet Ali beyin ölümü silah arkadaşlarını yürekten kederlendirmiştir.>*²⁸⁶

Romanın başka bir bölümünde ise, hapiste olan İhsan Bey'in eşi Nedime Hanım'a karşı duygularını ifade eden Niyazi Bey'in ağzından intihara dair fikrîsel bir düşünce aktarılır:

“Kâmil Bey paltosuna doğru yürüdü. Fakat yarı yolda, kulağının dibinde kurşun atılmış gibi sersemleyerek durdu. <Nedime Hanım Teyfik edilirse... Ben kendimi asarım!> Niyazi'nin yavaşça söylediği bu sözün dehşetini ancak şimdi

²⁸⁵ Kemal Tahir, *Esir Şehrin İnsanları*, Can Yayınları, İstanbul 1982.

²⁸⁶ A.g.e., s. 32.

anlamıştı. Böyle bir felâket olsa, bunu İhsan'a kim haber verebilir? Kendisi.. Aman Yarabbi! Zaten her gidişinde yüzüne nasıl korka korka bakıyor. Belli etmek istemiyor ama, elbette kendisi için korkmuyor. Hattâ bir defasında ne demişti? <Nedime biraz geç kalsa ölecek gibi oluyorum. Çektiğim acıyı, hiç biriniz bütün ömrünüzde bir an bile duymamalısınız!> Kendisi gitmese.. O zaman muhakkak Niyazi ağabey gider. Gene böyle heyecan içinde... Gene böyle gözlerini saklamağa çalışarak.. İhsan Tabî: <Kâmil nerede?> diye sorar. Evet! <Kâmil nerede?> ”²⁸⁷

6.4. Hüseyin Rahmi GÜRPINAR / Ölüm Bir Kurtuluş Mudur?

Roman kahramanlarından biri olan Doktor Nusret Hulki Bey'in münteher kişilerle yaptığı görüşmelere dayanan *Ölüm Bir Kurtuluş Mudur?*'a ²⁸⁸, adından da anlaşılacağı üzere psikolojik bir hava hâkimdir. Nusret Hulki Bey'in hastalarıyla yaptığı diyaloglar, hem intiharın bir sanatçı tarafından nasıl değerlendirildiğini göstermesi, hem de sürece ilişkin bilgi vermesi bakımından önemlidir. Romana hâkim olan psikolojik havanın yanı sıra, kahramanların 'sahte intiharları'nın da ele alındığı yer yer görülmektedir. Bahsedilen doktor-hasta görüşmelerine ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

“- Doktor Beyefendi, beni ölümden kurtaramadınız. Az bir para ile daha birkaç gün yaşayabilirdim. Bu birkaç gün içinde de belki Allah bir sebep yaratır, büsbütün kurtulurdum. Ama şimdi buradan çıkınca doğru ölüme gidiyorum...

- Ne gibi bir araçla intihar edeceksin?

-Ölüm kararım kesindir. Ama ne biçimde olacağını henüz bilmiyorum. Önüme ne çıkarsa... İp mi? Deniz mi? Bıçak mı? Zehir mi? Kurşun mu?

- Bunların hepsi de çok acı çektiren ölümlerdir. Bu suretle intihar edenler dirilip de ölünceye kadar ne korkunç azaplar çektiklerini anlatabilseler korkudan tüylerin ürperir.

Çatana Arif biraz şaşalıyarak:

---

²⁸⁷ A.g.e., s. 212.

²⁸⁸ Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Ölüm Bir Kurtuluş Mudur?*, Atlas Kitabevi, İstanbul 1971.

- *Doktorsunuz. Acısız bir ölüm biliyorsanız, söyleyiniz.*”²⁸⁹

Çatana Arif’de arkasından kendisini ölüm kovalıyormuş gibi folisbit bir kaçış var ama ne kaçış...

Doktorun içireceği tabii biraz karbonat karıştırılmış kızılıcak şerbetinden başka bir şey değildi.

Kaçanın ecelden gümlen ayak seslerini duyan Nusret Hulki başını sallayarak:

-İntihar komedyası ile bir doktoru dolandırmaya kalkışan aklını beğenmiş ahmak.. Vereceğim şerbeti içeydi yüreğin serinlerdi. İşte bu kadar... Martavalcı külhani seni... ”²⁹⁰

“Bu tür aşk olaylarından bazılarının ümitsizlik yüzünden intiharla sonuçlandığını çok defa gazetelerde okumuşsunuzdur. Çünkü aşk da intihar nedenlerinin kuvvetlilerinden biridir.”²⁹¹

Yine Hüseyin Rahmi’nin daha önce intihara ve intihara fikrî ve eylemsel teşebbüsünü örneklerle verdiğimiz *Ben Deli Miyim?* adlı romanında olduğu gibi, bilinmeyen bir güç tarafından ölüme teşvik edilmek durumu, bir psikiyatrik ve bilinmez bir itki olarak bu romanda da dile getirilmiştir:

“-Size bu intihar arzusu nasıl geldi? Vakit vakit gelip geçiyor mu?

- Doktor Bey, rica ederim beni hem bir hasta, hem de bir konsültan (Colsultant) gibi kabul ediniz. Bu arzu bana, nasıl geldi? Galiba ilk defa can sıkıntısından.. Kendini öldür, kendini öldür, diye kulağıma bilinmeyen yerlerden bir ses gelir gibi oldu. Ölmek nasıldır, bilmiyorum. Tatlı mı, acı mı? Ama bir önseziyle ben ölümden şehvetli büyük bir zevk ve son baygınlığa varacak ölçüde bir tat seziyorum. Ağzı kıvrık, ucu sivri bir kama, dolu bir tabanca, gördüğüm zaman âdeta büyülenip titrerim. Bir uçurum kenarında aynı tatlı yürek çarpıntısı ile sarsılırım. Bir ufak el veya beden hareketleriyle hiçbir kimsenin henüz sırlarına eremediği bir büyük hadise olup bitiverecek. Bir vapur bordasından pervanenin köpürttüğü sulara bakarken, raylarda yerleri sarsarak bir katar geçerken ölüm

---

²⁸⁹ A.g.e., s 21.

²⁹⁰ A.g.e., s 22.

²⁹¹ A.g.e., s. 36.

beni şehvetiyle çeker. Yine bilemem nasıl bir kurtarıcı bir el beni çeker, geriye iter.”²⁹²

“-Bir gün ben muhakkak intihar edeceğim.. Bu kesin..

-Bu kesinlik neden?

-Çünkü veraset yolu ile ben ölüme mahkûmum.”²⁹³

6.5. Ahmet Midhat EFENDİ / Jön Türk

Ahmet Mithat Efendi'nin (1844-1912) 1899-1900 yılları arasında, II. Abdülhamit devrinde geçen *Jön Türk*²⁹⁴ adlı roman, değişimin sancıları karşısında halkın her düzeyinden toplumun yaşadıkları gözler önüne serilir. Alafranga ile alaturka arasında sıkışıp kalmış, alafranga yaşamı idrak etmeden alafranga yaşamayı düşünmüş Nurullah, babası Miralay Gazanfer Bey tarafından okutulmak istenen ve daha çok geleneksel düşünceyi temsil eden Fatma Ahdiye, alafranga yaşamı ve bu yaşamın yanlış yönlerini temsil eden ve Nurullah Bey'den evlilik dışı bir çocuğu olan Ceylan etrafında şekillenen roman, “değişimler dönemi” klasik dönem Türk romanında olduğu gibi, başkahraman Nurullah Bey'in sürgün gönderildiği Akka'da bir değişim yaşamasıyla, bu değişim sonucunda politik ve sevilen bir insan olmasıyla, Ceylan'ın romanın yanlış ve “değerleri bozan” kişi olması sonucu intihar etmesiyle sonuçlanır. Romanda intihar eden sadece ‘öteki’ zihniyeti temsil eden Ceylan değil, aynı zamanda Ceylan'ı yetiştiren babası Kazım Bey'dir. Baba-kızın temsil ettikleri düşünce bakımından intihar etmeleri, toplumsal bir katharsism olarak yorumlanabilir. Nitekim roman, sonuna vardığı süreçte realist bir yön taşımakla beraber, sonuç itibariyle romantik bir hava taşır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Ben Deli Miyim?* adlı romanındaki Şadan karakterinin intihar etmeden önce, intiharının izlekler halinde sunulması ve böylece fikirselsel bir düşünce olarak intihardan, eylemsel intihara geçiş, bu romanda ise Ceylan karakterinde kendini gösterir:

---

²⁹² A.g.e., s. 120.

²⁹³ A.g.e., S. 121.

²⁹⁴ Ahmet Midhat Efendi, *Eski Mektuplar, Altın Âşıkları, Mesâil-i Muğlâka, Jön Türk*, Haz. Ali Şükrü Çoruk, M. Fatih Andı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

“-Ceylan! Sen kendin için bir belâ bir musibet olmak üzere yetişmiş bir kız çıktın! Dur hemen üstüme saldırma. Dinle! Keşke seni o... daireye hiç yaklaştırmasa idim! Allah bizim belâmızı o mel’un alafranga yüzünden vermek için çeşm-i basiretimizi bağlamış da.. kızım orada alafranga bir terbiye alıyor diye beni sevindirmiş şimdi de böyle kan ağlatıyor. Evet kendin bir belâ, bir musibet olmak üzere yetişmiş bir kız çıktın! Fakat bu musibet yalnız kendinde kalmadı. Keşke yalnız kendinde kalsa idi. O faciayı oynadığın gecenin ferdasında yahut Nurullah’dan bihakkın cevâb-ı red aldığı anda kendini gebertse idin de kendi musibetin yalnız kendinde kalsa idi.(...)”²⁹⁵

Nurullah Bey’in, Ceylan Hanım’la olan ilişkisi sonucu bir çocuğunun olması, çocuğun bakımını üstlenmesi ve akabinde Fatma Ahdiye Hanım’la evlenmesi, Ceylan Hanım’da intikam düşüncesini doğurur. Babası Kazım Bey’den intikama dair yarım isteyen Ceylan, eğer istediklerini yapmazsa babasına intihar edeceğini söyler:

*Bu defa Nurullah’ın firarı Ceylan’ın gazab-ı müntakimânesini bir kat daha artırdı. Kâh, kâh Kâşif Efendinin de hapsedtirilmesini, kâh İstanbul’da Dilşinas ve Ahdiye hanımların da bir belâyâ uğratılmasını babasından talep ederek eğer bu dediği ve istediği şeyler yapılmaz ise evvelâ oğluna ve müteakiben kendi canına kıyacağını makam-ı tehdîdde kat’iyen dermeyan etmeye başladı.”*²⁹⁶

6.6. Refik Halid KARAY / Kadınlar Tekkesi

Refik Halid’in (1888-1965) zengin ve yüksek tabakadan kadınların rağbet ettiği bir tekke kuran Şeyh Bâki etrafında şekillenen *Kadınlar Tekkesi* ²⁹⁷ adlı romanı, dinin suiistimal edilmesi üzerine eleştirel bir roman olarak okunabilir. Her gece yanına bir kadın gelerek şeyhe bağlılıklarını sundukları romanda, Şeyh Bâki, 60 yaşlarındadır ve konuşma kabiliyeti sayesinde kadınları kendisine bağlamayı bilen biridir. Kendine bağlı olanlardan Melal’in komşu kızı olan Neşide’ye âşık olan Şeyh Bâki, onu müritlerinden olan İrfan Bey ile evlendirir. İrfan Bey, adet olduğu üzere karısını şeyhe nöbetçi olarak göndermek istese de Neşide bunu reddeder, fakat bir süre sonra Şeyhle görüşmeye başlarlar ve Şeyh, Neşide’ye

²⁹⁵ A.g.e., s. 175-176.

²⁹⁶ A.g.e., s. 175-176.

²⁹⁷ Refik Halid Karay, *Kadınlar Tekkesi*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1964.

aşkını ilan eder. Konuşma becerisiyle Neşide'nin kısa sürede ilgisini çeken Şeyh Bâki, bir süre sonra ilgisiyle Neşide'yi sıkıya başlar. Bunun üzerine Neşide, tekkeden ayrılır ve kocasından da boşanır. Neşide'nin yaptıklarını hazmedemeyen İrfan Bey'in kardeşi Samiye Hanım, Neşide'nin güzelliğini bozmak için onun yüzüne tuz ruhu dökmeyi aklına koyar. Eyleme geçmek üzereyken Ayetullah Bey tarafından durdurulan Samiye Hanım, durumun vermiş olduğu kıskançlık duygusuna dayanamaz ve intihar eder:

“-Evet: Neşide'nin görünüşü kendini denize atmış, intihar etmiş,.

-Ölmüş mü?

-Galiba... fazla sormadım. Benim de aklım başımda değildi, o gün.. daha mühim bir haber var: Şeyh Baki kaybolmuş!”²⁹⁸

6.7. Halid Ziya UŞAKLIGİL / Aşk-ı Memnu

Halid Ziya'nın (1866-1945) Aile içindeki bireylerin simgesel bir anlam taşıdığı *Aşk-ı Memnu*²⁹⁹ adlı eseri, klasik-kalabalık aile yaşantısının derinlemesine incelendiği ve bu yaşantı içindeki bozulmaların ve yıkılan tabuların ele alındığı bir romandır. Bilindiği gibi Adnan Bey'le evli olan Bihter, Adnan Bey'in yeğeni Behlül'le ilişli yaşamaya başlar. Bu ilişki elbette, yasak olması nedeniyle saklanmayı gerektirir. Bir çaresizlik veya aşk intiharı olarak değerlendirilebilecek Bihter'in tabancayla intihar etmesi, duygusal hayatın ve bireyselliğinin –yanlış kararlarla beraber- sınırlandırılmış olmasından ileri gelmektedir. Sebahattin Arslan'ın *Genel Hatlarıyla Türk Romanında İntihar* başlıklı tezinde, roman bazında intiharlar, üç ana itkiye dayandırılarak anlatılır ve her ana itkinin alt başlığında, farklı nedenlere göre intihar nedenleri sıralanmıştır. Bunlar;

A. Duygusal Nedenli İntiharlar

1. Yasak Aşk
2. Karşılıksız Aşk
3. Sevdiğine Kavuşamama, İstemediği Kişiyle Evlendirilme

²⁹⁸ A.g.e., s. 205.

²⁹⁹ Halid Ziya Uşaklıgil, *Aşk-ı Memnu*, İnkılâp ve Aka Kitapevleri, İstanbul, 1978.

4. Kıskançlık
5. Cinsel Başarısızlık

B. Sosyal ve Kültürel Nedenli İntiharlar

1. Yalnızlık ve Çaresizlik
2. Kötü Yola Düşme
3. Öldürülme Korkusu
4. İşlenen Cinayetten Ya da Suçtan Dolayı Mahkum Olma Korkusu Veya Vicdan Azabı

C. Ekonomik Nedenli İntiharlar

olarak sınıflandırılmıştır.³⁰⁰

Bihter'in intiharı, *Aşk-ı Memnu*'da şu şekilde ifade edilmiştir:

“O karanlıkta bir adım atmıştı; dişlerini sıkıyordu ve odanın o yığın yığın zahmetlerine gülen asabî, geniş bir hande ile sanki çehresi yırtılıyordu; birden titreyen dizlerine bir şey, bir alçak sandalye dokundu ayaklarının önünde onu yürümekten meneden bir duvar yükseldi. Oh!... açamıyacaktı, o adamın karşısına çıkamıyacaktı; ve eline hep o zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek karanlıkta onu bulmak istiyor ve ikna eden bir sesle: *evet, güzel, genç, nefis kadın; senin için yapılacak yalnız bu var! diyordu.

Kendisini aldatmak isteyen o hain şeyi silkip atacaktı ölmeyecekti; bu güzel, genç, nefis kadın yaşayacaktı; sonra birden artık kırılmağa müheyya, çatırdayan kapının karşısında, bileğinin mukavemetine bir keselân geldi sanki onu bir kuvvet büktü, mağlûbetti, nihayet o siyah ağız kıvrıldı, bir yılan hıyanetiyle, karanlıkta, o elîm aşk cerihasiyle sızlayan noktayı buldu.”³⁰¹

6.8. Necip Fazıl KISAKÜREK / Bir Adam Yaratmak

Necip Fazıl'ın (1904-1983) kurgu içinde kurguya yer verdiği ve bu özelliği hasebiyle post-modern bir anlatı olarak nitelendirilebilecek olan *Bir Adam*

³⁰⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz: Sebahattin Arslan, *Genel Hatlarıyla Türk Romanında İntihar*, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 1998.

³⁰¹ Halid Ziya Uşaklıgil, a.g.e., s.254.

*Yaratmak*³⁰² adlı eserde, ana kahraman olan Husrev, bir piyes yazar. Piyesin özelliği intihar odaklı olmasıdır: Yazılan piyesin kahramanı sekiz yaşındayken, babası incir ağacına kendisini asar ve yıllar sonra bir yanlışlık soncunu annesini öldürmesiyle girdiği içsel muhasebe ve kendi vicdanını parçalaması, akıl hastalığı derecesine kadar uzanır ve kahramanın da babası gibi kendisini asmaıyla sonlanır. Piyesin yazarının, Turgut’la sohbet etmesi sırasında, bir üst-kurmaca olarak yazılan metin, şu sözlerle tanıtılır ve özetlenir:

“TURGUT- Piyes, ‘Babam kendisini bir incir dalına asmıştı’ diye başlıyor. Piyesin kahramanı, babası intihar etmiş bir tip. İhtiyar annesiyle beraber bir yalıda yaşıyor, yalının bahçesinde büyük bir incir ağacı. Babasının asıldığı ağaç. Efendim..

HUSREV- Devam edin!

TURGUT- (Heyecanlı) Günün birinde bu adam, sahnede gördüğümüz gibi, bir kaza neticesinde annesini öldürüyor. Kaza isbat edildiği için serbest kalıyor. Fakat serbest kalmak mümkün mü? Kendi kendisine öyle bir ceza vermiştir ki ondan kurtuluş yoktur. Vicdan azabı, günden güne pençesini beyninde derinleştiriyor. Birdenbire gözünde, o zamana kadar hiç dikkat etmediği bir şey canlanıyor. Babasının âkabeti! İkide birde, babam kendisini bir incir dalına asmıştı, diye söyleniyor. Muvazenesi gittikçe bozuluyor. Artık annesinin acısı onda mücerret bir ölüm korkusu haline tecelliye başlıyor. Ölüm; sağı, solu, önü, arkası, her tarafı ölüm. Piyes, baştan sona bu adamın ölüm korkusu ile dolu. Zaten ismi de ölüm korkusu. Yanlış mı görüyorum?

HUSREV- Doğru söylüyorsunuz. Netice?

TURGUT- Nihayet bu korku, bu görülmemiş korku onda o kadar büyüyor ki, ölümden kaçacağı yerde ölümün kucığına atılıyor. Kendisini, evindeki incir ağacına asıyor. Babasının asıldığı incir ağacına. Aynı ağaca. Piyes de bitiyor.”

303

---

³⁰² Necip Fazıl Kısakürek, *Bir Adam Yaratmak*, b.d. Yayınları, İstanbul 1996.

³⁰³ A.g.e., s. 15.

6.9. Yusuf ATILGAN / Anayurt Oteli

Yusuf Atılğan'ın (1921-1989) *Anayurt Oteli*'ndeki ³⁰⁴ Zebercet tipi, toplumsal yanını köreltmış, ilk okul öğrenimi görüp otelin sahibi ve katibi olan, sosyal hayatı olmayan ve çalışmaktan kendine zaman ayıramayan bir tiptir. Elbette roman boyunca akla ilk gelen, Zebercet'in kendi soyutlanmışlığında intihar etmiş olduğuna yöneliktir, ancak; otelde hayat kadınlarından biriyle birlikte olurken, âni bir bunalım ve buhran haliyle kadını öldürmüştür. Zebercet'in bu eylemi kendisinde bir yakalanma ve dolayısıyla cezalandırılma/öldürülme korkusuna yol açmış ve kendini asarak intihar etmiştir:

“Zebercet, Anadolu kentlerinden birinde (Manisa olduğu tahmin ediliyor) Anayurt otelinin sahibi ve katibidir. İlk okul öğrenimlidir, otuz üç yaşındadır. İçine kapalı, sevgiye ve şefkate özlemlidir, dar dünyasında günün tekdüze işleriyle kendisini avutur. Hayatı adeta mekanik bir hayattır. Bedeninin pek de sık cinsel açıklamalarına yönelen aşırı dikkati ve boşalışları bile içgüdüsel ve otomatiktir. Bir gün, gelip otelde bir gece kalarak giden genç bir kadın, Zebercet'i ümitlere, düşlere sürükler. Kadının bir daha görünmeyişi, Zebercet'in dünyasını daha da karartmıştır. Otelde çalışan ortalıkçı kadınla yatışlarının birinde, bir yabancılaşma anında, belli bir neden yokken kadını boğarak öldürür. Günler sonra da, cesedin bulunacağı endişesiyle, otel odasında kendini asarak intihar eder.”³⁰⁵

Romanda, Zebercet'in intihar anı çok gerçekçi bir biçimde şu ifadelerle anlatılmıştır:

“[...]Dayanılacak gibi değildi bu özgürlük. Ayaklarıyla masayı itip aşağıya yuvarladı; bir boşluğa düşerken durdu. Gözleri, ağzı açık, bacakları gerilerek, çirpınarak sallanırken kollarını kaldırıp başının üstünden ipi tutmaya uğraştı. (Ne oldu? Yapmayı unuttuğu bir şeyi mi anımsadı birden? Ya da yeryüzünde tek gerçek değer kendisine verilmiş bu olağanüstü yaşam armağanını korumak, her şeye karşın sağ kalmak, direnmek olduğunu mu anladı

³⁰⁴ Yusuf Atılğan, *Anayurt Oteli*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001.

³⁰⁵ Sebahattin Arslan, a.g.e., s. 87.

giderayak?) Başı öne doğru eğiliyordu. Kolları iki yana sarktı. Donunun sol paçasından fildişi renginde koyuca bir sıvı aktı uzaya uzaya; dizine yakın bacağındaki kıllara bulaşarak ardarda yatağın üstüne düştü, yayıldı. Yukarıdan, sallanırken tahtaya sürtündüğü yerden ip çatırdadı.”³⁰⁶

6.10. Ahmet Hamdi TANPINAR / Huzur

Adıyla tezat oluşturan bir sona ve kahraman kadrosuna sahip ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın (1901-1962) en meşhur eseri olan *Huzur*³⁰⁷, romanın esas kahramanı olan Mümtaz etrafında şekillenir. Mümtaz, Nuran ve Suat kahramanlarının başından geçen olaylara ve her olayın bir olayı ve insanı nasıl etkilediğine dair, huzurun yok oluş sürecini anlatan bir romandır. Küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Mümtaz, Nuran'a âşık olur, Türk romanının olağan seyrinde olduğu gibi bu aşk da engellenir. Romanın her istediğini yapan, ihtiraslı tipi ve Nuran'a âşık olan diğer erkek, Suat'ın kendini asması, romandaki aşkın önüne engel koyar. Özellikle Suat'ı kendini asmış halde bulan Mümtaz ve Nuran bu olaydan fazlasıyla etkilenir. Hatta Mümtaz, belki de Nuran'ın ilgi duyduğu erkek olarak, Suat'ın ölümünden dolayı aklı denge bozuklukları yaşamaya başlar. Hatta Suat'ın hayaliyle karşılayıp ondan hesap sorduğunu zannederek elindeki ilaç şişesini sıkıp kırarak ellerini parçalar:

“-Sümbül Hanım aceleden lâmbayı söndürmeyi unutmuştur... diye onu teskin etti. fakat kapıyı açtıkları zaman bu tahmini yaptığını bile unuttu. Gördükleri şey, ikisinin de bütün ömürleri boyunca unutamayacakları cinstendi. Holde çok keskin bir ışığın altında tavana asılmış bir insan vücudu, kapıya doğru sallanıyordu. Mümtaz da, Nuran da ilk bakışta Suat'ı tanıdılar. İri kemikli yüzü garip ve zalim bir istihzada kısılmıştı. Sarkan ellerinde kurumuş kan parçaları vardı. Mümtaz biraz dikkat edince kanın holün seramiği üzerinde de bulunduğunu gördü. İkisi de kısa bir an bir şey anlamamış gibi baktılar. Sonra Mümtaz belki de bir daha bütün ömrünce gösteremeyeceği bir soğukkanlılıkla bayılmak üzere olan Nuran'ı evden çıkardı. Ne yaptıklarını bilmeden merdivenden indiler. Bütün bunlar o kadar çabuk olmuştu ki, kendilerini getiren taksiyi hâlâ hapının önünde

³⁰⁶ Yusuf Atılgan, a.g.e., s. 108.

³⁰⁷ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Huzur*, Dergah Yayınları, İstanbul 1992.

buldular. Mümtaz, yine rüyada gibi hareketlerinin mânâsından âdetâ habersiz, Nuran'ı otomobile bindirdi. Kendisi de yanına oturdu. İhsan evdeydi. Her vakit yaptığı gibi evde kim varsa hepsini odasına toplamıştı. Ne o, ne Macide hiç beklemedikleri bu ziyarete şaşırarak fırsatını buldular."³⁰⁸

Bu romanların dışında, dönemsel olarak ele alınırsa;

1. Tanzimat Döneminde: Şemsettin Sami'nin *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat*'ı, Namık Kemal'in *İntibah*'ı, Samipaşazâde Sezâi'nin *Sergüzeşt*'i, Ahmet Mithat Efendi'nin *Dürdane Hanım* ve *Çengi*'si, Nâbizâde Nazım'ın *Zehra*'sı;
  2. Servet-i Fünûn Döneminde: Mehmet Rauf'un *Eylül*'ü, Hüseyin Rahmi'nin *Sevda Peşinde*, *İffet*, *Şipsevdi*, *Son Arzu* adlı eserleri ve Saffet Nezihî'nin *Zavallı Necdet*'i;
  3. Milli Edebiyat Döneminde: Halide Edip'in *Handan* ve *Ateşten Gömlek*'i, Yakup Kadri'nin *Hüküm Gecesi* ve *Kiralık Konak*'ı, Reşat Nuri'nin *Dudaktan Kalbe*'si, Mithat Cemal'in *Üç İstanbul*'u
- intiharı konu olarak işleyen başlıca romanlardır.

Bunun yanında Cumhuriyet Dönemi'nde ise Orhan Hançerlioğlu'nun *Bordamıza Vuran Deniz*'i, Samiha Ayverdi'nin *İbrahim Efendi Konağı* adlı romanı, Adalet Ağaoğlu'nun *Ölmeye Yatmak*'ı, Erhan Bener'in *Loş Ayna* ve *Sisli Yaz*'ı, Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* ve *Tehlikeli Oyunlar*'ı, Selim İleri'nin *Cehennem Kraliçesi* adlı romanı, Firuzan'ın *47'liler*'i intiharı bir konu olarak ele alan başlıca romanlardır.

---

³⁰⁸ A.g.e, s. 398.

YEDİNCİ BÖLÜM

İNTİHARA EKLER

Bu bölümde, Türk edebiyatı'nda intihar eden bir kaç isim yüzeysel olarak verilecek, bu isimlerden hem sadece girişimde bulunmuş olan(lar), hem de bu girişimde başarılı olmuş sanatçılar zikredilecektir. Bunlardan ilki, intihar girişiminde bulunmuş olan Keçecizâde İzzet Molla (1814-1868)'dir. Bilindiği gibi İzzet Molla, çok küçük yaşlarda babasını kaybetmiş, hayatı ağır yoksulluklar içinde geçmiş ve enişteresi sayesinde tahsilini tamamlamaya çalıştıysa da içki kullanımından dolayı tahsilini yarıda bırakmak durumunda kalmıştır:

“Sonunda intihar etmeye karar vermiştir. Rivâyete göre, bir gün bu düşüncesini fiiliyyâa koymak için, sabahleyin erkenden Göksu'ya gitmek üzere Bahçe kapısı'ndan bir kayığa binmiş, intiharı gerçekleştirmek için yanına da bir binlik rakı almıştır. Kuruçeşme sâhilinden geçtiği sırada, yalısının penceresi öngnde oturan ve Sâhib Divânı'nı incelemekle meşgûl olan meşhûr lügat sâhibi Hançerli Bey divânından anlayamadığı bir yeri, yakınından alim bir kişinin geçişini ganimet bilerek onu çağırır ve müşkilini sorar.”³⁰⁹

Böylelikle intihar girişiminde başarısız olan İzzet Molla'nın, bu tarihten sonra Hâlet Efendiyle beraber sıkı bir dostluğu olmuş ve bir daha intihar girişiminde bulunabilecek bir raddeye gelmemiştir. İntihar girişiminde bulunan bir başka önemli isim ise, Ümit Yaşar Oğuzcan'dır. 22 Ağustos 1926'da Tarsus'ta doğan ve 4 Kasım 1984'de İstanbul'da vefat eden Oğuzcan'ın birden çok intihara teşebbüsü bulunmuş ve bunlardan hiçbirisi başarılı olamamıştır. Ancak ne yazık ki, Ümit Yaşar'ın 18 yaşındaki oğlu, Vedat Oğuzcan, babasının söz konusu girişimlerinden sonra kendisini Galata Kulesi'nden atarak intihar etmiş ve girişiminde de başarılı olmuştur. Oğuzcan'ın oğluna yazdığı *Galata Kulesi* adlı şiirin bir kısmı ve *İntihara Yergi* adlı şiiri aşağıda sunulmuştur:

“6 Haziran 1973

---

³⁰⁹ İbrahim Bülgül, *Keçecizâde İzzet Mollâ*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Büyükleri Dizisi, Ankara 1989, s. 9.

*Galata Kulesi'nden bir adam attı kendini
Bu nankör insanlara
Bu kalles dünyaya inat
Şimdi yine bir ninni söylüyorum ona
'Uyan oğlum, uyan oğlum, uyan Vedat'... "*

İNTİHARA YERGI

*Adam ölmek istiyor
Sebep
Aşkta hüsrana, ihanet, vesaire
Durup durup Ayşeş bunu yapmamalıydı diyor
Anlayacağınız tam bir fasit daire³¹⁰
[...]*

Ümit Yaşar'ın dışında, çevirmenlik mesleğiyle tanınan, toplam dokuz kitabı Türkçe'ye kazandırmış, aynı zamanda Nâzım Hikmet'i yakından tanıyan ve hem onun hem de ressam Nazmi Ziya'nın yeğeni Rasih Güran (1915-1970)'dır. "Güran, Can İren'in intiharının ardından yayınladığı yazıda, intiharı özellikle de aydın intiharlarını eleştiren, reddeden yaklaşımıyla dikkati çekmiştir. Hatta, aynı yazıda intiharı onayan varoluşçu karamsar felsefeleri ve filozofları da öfkeyle eleştirmiştir."³¹¹ Bu yönüyle Rasih Güran ve Can İren arasındaki intihara dayalı ilişki, Hüseyin Alacatlı ve Nazir Akalın arasındaki intihara dayalı ilişkiyle mukayese edilebilir:

"Rasih Güran, yetmişli yılların başında kanser kuşkusuyla hastaneye yatırıldığında öleceğini öğrenmekten mutlu olmuştur. Yalanla dolu bu dünyada yaşamak için bir neden bulamamaktadır. Aynı günlerde devrimci gençlerden Sinan Cemgil'in Nurhak Dağları'nda öldürülmesi, içindeki acıyı daha da büyütür.

³¹⁰ Ümit Yaşar Oğuzcan, *Sözüm Meclisten Dışarı*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1997, s. 51.

³¹¹ Sümeyra, a.g.e., s. 104.

*Hastanede yapılan tetkikler sonuçlanmış, kanser olmadığı anlaşılmıştır. Mutlu haberi alan Rasih Güran, hastane odasının balkonundan kendini aşağı atıp hayatına son verir.*³¹²

Bunun yanında Mehmet Rauf'un umutsuz bir aşk vakası neticesinde intihar ettiği ve bu durumu mektupla bildirdiği Hüseyin Cahit ve Halid Ziya tarafından ölmekten son anda kurtarıldığı bilinmektedir.³¹³

İntihar girişimleri bulunan ve bu girişimlerde başarısız olan isimlerin yanında, bu girişimde başarılı olan diğer isimler ise; Rabia Bayraktar (1929-1954), Rüştü Onur (1920-1942), Erbay Bulver (1959-1994) ve Güngör Rona (1936-1964)'dır. Söz konusu isimlerin hepsi, görüldüğü üzere 35'ini geçmeden intihar etmiştir. Güngör Rona kalorifer borusuna kendisini asarak, Rabia Bayraktar kendisini denize atarak, Rüştü Onur tifo olmasına rağmen içki içerek ve böylece kan kusarak, Erbay Bulver ise tıpkı Rabia Bayraktar ve Woolf gibi kendisini denize atarak intihar etmişlerdir. Söz konusu isimlerin hepsi, çeşitli dergilerde öyküleri/şiiirleri yayımlanmış, sanatçı olmak isteyen isimlerdir. İntiharlarına dair nedenler şöyle sıralanabilir: Rüştü Onur, eşi Mediha Hanım'ın ölmesi, Rabia Bayraktar kendi ifadesiyle 'sanata olan aşkı', Güngör Rona, uyuşturucuların sağladıkları 'geçici algıların' sona ermesi ve böylece yeni bir algı oluşturmak istemesi, Erbay Bulver'in oğlunu kaybetmesi, bu olaydan sonra da bir kopuş sürecine girmesi.

Bütün bunlara ek olarak, Ahmet Oktay *Yol Üstündeki Semender* (1987) adlı kitabının tamamını müntehir sanatçılara ayırmıştır. Bu isimler şu şekildedir:

Heinrich Von Kleist

Virginia Woolf

Stefan Zweig

Vladimir Mayakovski

---

³¹² Turgay Fişekçi, *Kriz Günleri ve Rasih Güran* (http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/36354/Kriz_Gunleri_ve_Rasih_Guran.html) [15.07.2014]

³¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Hüseyin Cahit Yalçın, *Edebiyat Anıları*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2002.

Gérard de Nerval
Walter Benjamin
Beşir Fuad
Atilla Jozsef
Arthur Koestler
Cesare Pavese
Sergey Yesenin
İlhami Çiçek.³¹⁴

---

³¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Oktay, *Toplu Şiirler (1963-1996)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002, s. 287-320.

SONUÇ

Kendini Feda etme anlayışı, özellikle Türk kültüründen dolayısıyla da Türk insanında görülen karakteristik bir özellik olmakla beraber, intihar ise bireysellik bunalımının bir tezahürü olarak karşımıza çıkar. Politik, kültürel ve sosyolojik bağlamda, doğusu ile batısı arasında çok renklilik, kültürlülük ve çeşitlilik olan Türkiye’de bir bölge ya da il içindeki farklar bile şaşılacak boyutlara ulaşabilmektedir. Ekonomik gelirin bireyin yaşantısını etkileyen en temel itki olan günümüz dünyasında, kişinin karakteri, kim olduğu, kim olabileceği, sosyal yaşantısı ve kitlesel göçler bu temel itki tarafından belirlenir. Bu belirleniş, edebiyata iki yönlü olarak yansır. Bunlar:

1. Söz konusu koşullardan etkilenen halkın yaşamından etkilenen sanatçının, bunu eserlerinde bir muhteva olarak kullanması.
2. Söz konusu koşullardan etkilenen bir birey olarak sanatçının, bunu hem eserlerine yansıtması, hem de bunun etkilerini günlük hayatında ve karakterinde açığa vurması.

Psikanalizmin en yoğun olarak işlendiği sanat dalı olarak ifade edilebilecek olan edebiyat, bahsedilen koşullardan etkilenen sanatçının hem gördüğünü, hem kendinde bıraktığı etkileri yansıtıyor olması bakımından önemlidir. Bilindiği gibi sanatçı kişilik, halkın yaşantısına dokunabilmek, vicdan sahibi olması ve olması gerektiği hasebiyle halkın ortasında, içinde ve yanında yer alabilmeyi kendine amaç edinmiştir. Garip şiirinin ilkelerinden biri olan *küçük şeyler karşısındaki duyarlılık* ilkesi, gerçek sanatçı kişilikle beraber, eylemsel olarak çözüm üretmediği ve vicdanî bir sorgulamanın sonucu kendi zihnen ve bedenen yordduğu bir gerçeğe dönüşür. İntiharın yapısı dikkate alındığı taktirde, sanatçının kendini, uğruna yordduğu gerçeklik sanatçı kişilikte iki yönlü olarak tezahür eder. Bunlardan ilki, sanatçının kendi intiharı, ikincisi ise eserlerindeki karakterlerin intiharıdır. Bu intiharlar, topyekün olarak tıpkı Sâdık Hidâyet’de olduğu gibi, eserlerde sunulan izlekler hâlindeki intihar sürecinde görülebileceği gibi, Virginia Woolf’da olduğu gibi simgesel bir anlatımla yine intihar sürecine değinmesi hasebiyle edebiyatla iç içedir:

*Wirginia Woolf, başyapıtı sayılması gereken Dalgalar'a kaynaklıkemiş olan imgeyle ilgili olarak, Günlükler'inde sık sık suların yüzeyinde beliren bir yüzgeçten söz eder. Bu imgeye Dalgalar'da rastlamayız. Ama elli dört yaşında ölmeye karar verdiğinde Wirginia Woolf'un, pardösününün ceplerine çakıl taşı doldurup Ouse Irmağının sularına yürüdüğünü biliyoruz.*³¹⁵

Kanat Güner ve Âdem Yoksun'da ise tıpkı Mayakovski'nin Yesenin için yazdığı şiirde de dile getirdiği gibi bir dışavurum ve bildirim aracı olarak kullanılan edebiyat, söz konusu isimlerin, eserlerinin başında intihar edeceklerini belirtmesi hasebiyle tam anlamıyla psikanalitik bir mahiyete bürünmüştür.

Bunun yanında, eserlerinde intiharı yoğun işlenen bir tema olarak kullanan sanatçılarda ise, halkın “yaşantısına dokunmak” ve “gerçek olanı yansıtmak” kaygıları görülebilir. Nitekim, ölüm, doğumdan daha çok merak edilen, kimi zaman merak uğruna intiharların gerçekleştiği bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, ölüm ve intihar konularının roman ve şiirlerde yoğun olarak işlenmesinin sebebi, sanatın ve özellikle de edebiyatın hayata dokunabilmesi ve dokunması gerektiği özelliğiyle açıklanabilir.

Sonuç olarak intihar, ağırlıklı olarak sosyolojik bir mesel olmakla birlikte, içinde bireyselliği yoğun olarak barındıran ve böylelikle de farklı nedenlere dayanan bir eylem olarak karşımıza çıkar. Müntehir sanatçıların ortak yönü, gerçekleştirecekleri eylemin sonucunu bilmeleri ve tam da bu sonuç için gerçekleştirecek olmalarıdır. Üstelik bu eylemin gerçekleştirilme anı daha önce planlanmış olabileceği ve bu yönüyle edebî eserde izlekler olarak karşımıza çıkabileceği gibi, aynı zamanda anlık bir karar sonucu gerçekleştirilmiş bir eylemdir. Bu eylemin genel olarak farklı nedenleri de olsa, özelde tek bir neden ortaya çıkar: çaresizlik. Bu çaresizlik edebî esere yansıma şekli de göz önüne alındığı takdirde bir yabancılık ve uyumsuzluk hâlinin ürünü olabileceği gibi, nadir görülse de beklenmedik bir biçimde de ortaya çıkan intiharlar vardır. “*Bir Mısır metni olan İnsanlardan Nefret Eden Adamın Kendi Ruhuyla Sohbeti,*

---

³¹⁵ İskender Savaşır, *Modernliğin Vicdanı*, Kanat Kitap, İstanbul 2007, s. 7.

intiharla ilgili bilinen ilk belge olarak tanınır.”³¹⁶ Bunun yanında Dante'nin *İlahi Komedyası*'sı intiharı ele alan yazılı edebiyatın en nadide örneklerinden biri olarak sayılır.

Bahsedilen yönleriyle beraber intihar, insanlık tarihinde bir kaçış ve dinî kurallar neticesiyle bir yasaklanmışık olarak anılmakla beraber, hâlâ araştırılmaya, farklı nedenleri ve yönleri ortaya konulmaya çalışılan bir eylem olarak karşımıza çıkar. Bahsedilen yönleriyle intiharın farklı yönleri ve nedenleri, müntehir sanatçıların intiharları ve bu intihar sürecinin esere yansması, üstelik esere yansıyan intihar olgusuyla sanatçının intihar etme olasılığı ve müntehir sanatçılar yanında yalnızca bir konu olarak intihar, bu çalışmanın kapsama alanındadır.

---

³¹⁶ Özden İnal, *Çağdaş Dünyada İntihar Olgusu ve Yazarlık Sürecinde Kullanımı ve Bir Örnek Oyun "Buluşma"*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir 2011 s. 23.

KAYNAKLAR

1. Kitaplar

Adler, Alfred, “*İnsan Doğasını Anlamak*”, Çev: Deniz Başkaya, İzmir: 2010.

Adorno, Theodor, *Minima Moralia*, Çev: Orhan Koçak, Ahmet Doğukan,
İstanbul: Metis Yayınları 2009.

Ahmet Midhat Efendi, *Eski Mektuplar, Altın Âşıkları, Mesâil-İ Muğlâka, Jön
Türk*, Haz. Ali Şükrü Çoruk, M. Fatih Andi, Kâzım Yetiş, Ankara: Atatürk
Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları 2003.

Akalın, Nazir, Satranç Taşı, *Kanayan Simya*, İstanbul: Beyan Yayınları, 1998.

Atılğan, Yusuf, *Anayurt Otel*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.

Aykut, İlhan Şevket, *Kılıç Artığı, Gizlenen Bir Şairin Portresi*, Hz: Zeki
Coşkun, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.

Benjamin, Walter, Tek Yön, Çev: Tevfik Turan, İstanbul: Yapı Kredi
Yayınları, 1999.

-----, *Son Bakışta Aşk, Walter Benjamin'den Seçme Yazılar*,
Haz. Nurdan Gürbilek, İstanbul: Metis Yayınları, 2012.

Biçer, Ahmet Gökhan, *Sarah Kane'in Postdramatik Tiyatrosunda Şiddet*,
Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2010.

Bilmen, Ömer Nasuhî, *Kur'an-I Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi Ve Tefsiri*,
İstanbul: Nesa Yayınları, 1956.

Buğra, Tarık, *Siyah Kehribar*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1991.

Bülgül, İbrahim, *Keçeçizâde İzzet Mollâ*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara:
Türk Büyükleri Dizisi, 1989.

Camus, Albert, “*Sisifos Söyleni*”, Çev: Tahsin Yücel, İstanbul: Can Yayınları,
2012.

----- “*Yabancı*”, Çev: Vedat Günyol, İstanbul: Can Yayınları, 2011.

- Canım, Rıdvan, İspirli, H. Hanefi, Düzgün, Dilaver, Akkuş, Metin,
Kara, Funda Tacettin Şimşek, Üç Karanfil, Üç Güzel Adam, Erzurum:
Türkiye Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi, 2006.
- Ceylan, Ömür, *Hânedanda Bir Âsî Âsaf Hayatı, Edebî Kişiliği Ve Dîvânı*,
Ankara: Akçağ Yayınları, 2003.
- Çağlaroğlu, Taha, *Yüzleşen Tutanaklar*, Ankara: İsav Yayınları, 1995.
- Çüçen, A. Kadir “*Martin Heidegger: Varlık Ve Zaman*”, İstanbul: Sentez
Yayıncılık, 2012.
- Davudoğlu, Ahmet, *Sahih-İ Müslim Tercüme Ve Şerhi*, İstanbul: Sönmez
Yayınları 1973.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın
Kitabevi Yayınları, 2008.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl Ve Tefsir*, Ankara 2007.
- Diyanet İşleri, İslam İlmihali, Ankara 2011, C. 1.
- Dizdaroğlu, Hikmet, *Ziya Gökalp Üzerinde Araştırmalar* Ankara:, Ziya
Gökalp Derneği Yayınları Nu. 5, Aslımlar Matbaası, 1981.
- Doğan, Mehmet H., *2001 Şiir Yıllığı (Şiirimizde Geçen Yıl)*, İstanbul: Adam
Yayınları, 2001.
- Durkheim, Emile, “*İntihar*”, Çev: Özer Ozankaya, İstanbul: Cem Yayınevi,
2011.
- Elaine, Aston, Janelle Reinelt, *The Cambridge Companion O Modern British
Women Playwrights*, London: Cambridge University Press, 2000.
- Erkan, Davud, *I. Abdulhamid'in İlk Mâbeyn Feriki – Eğinli Sadık Paşa'nın
Hâtıratı I-Iı (1876-1880)*, İstanbul: Bengi Kitap Yayın, 2011.
- Erol, Kemal, *Modern Türk Şiirinde Aşk Ölüm Ve İntihar*, Ankara: Akçağ

- Yayınları, 2010.
- Fink, Gerhard, “*Antik Mitolojide Kim Kimdir?*”, Çev: Serpil Erfindik Yalçın, İzmir: İlya Yayınları, 2007.
- Freud, Sigmund, *Totem Ve Tabu*, Çev: Akın Kanat, İzmir: İlya Yayınları, 2009.
- Fromm, Erich, *Kendini Savunan İnsan, Ahlak Psikolojisi Üzerine Bir Tartışma*, Çev: Devrim Doğan Yüzer, İzmir: İlya Yayınları, 2010.
- “*Sevme Sanatı*”, Çev: Özden Saatçi Karadana, İzmir: İlya Yayınları, 2009.
- Gilbert, M. Sandra, Gubar, Susan, *The Norton Anthology, Literature By Women, Their Traditions In English*, Second Edition, Ww. Norton Company, 1996.
- Fuad, Beşir, *Şiir Ve Hakikat*, Haz: Handan İnci, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999.
- Gökalp, Ziya, *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Ankara: Alter Yayınları, 2002.
- Gündüz, Aka, *Bu Toprağın Kızları*, İstanbul: Semih Lütfi Kitabevi, 1942.
- Güner, Kanat, *Ada 4-4910*, Haz: Sonat Antepi, İstanbul: Ada Müzik, 1998.
- *Eroin Güncesi*, İstanbul: Era Yayıncılık, 1997.
- Gürpınar, Hüseyin Rahmi, *Ben Deli Miyim?*, İstanbul: Atlas Kitabevi, 1965.
- *Ölüm Bir Kurtuluş Mudur?*, İstanbul Atlas Kitabevi, 1971.
- Heidegger, Martin, “*Varlık Ve Zaman*”, Çev: Kaan H. Ötken, İstanbul: Agora Kitaplığı, 2008.
- Hidâyet, Sâdık, *Alacakaranlık*, Çev: Mehmet Kanar, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.

----- *Kör Baykuş*, Çev: Behçet Necatigil, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.

İlhan, Atilla, *Kimi Sevsem Sensin*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008

İmam-I Gazalî, *Tasavvufun Esasları*, Çev: Ramazan Yıldız, İstanbul: Şâmil Yayınevi.

İnal, İbn'ül-Emin Mahmut Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*, İstanbul: Dergah Yayınları, 1988.

İnce, Kaan, *Gizdüşüm*, İstanbul: Papirüs Yayınları, 1992.

Kane, Sarah, *Complete Plays*, London: Methuen Drama 2001.

Kanık, Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, İstanbul: Adam Yayınları, 1997.

Kaplan, Mehmet, *Şiir Tahlilleri I Tanzimattan Cumhuriyete Kadar*, Ankara: Dergâh Yayınları, 2007.

Kerman, Zeynep, Sami Paşazade Sezaî'nin Hikâye-Hâtıra-Mektup Ve Edebî Makaleleri, İstanbul Üniversitesi, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1981.

Kierkegaard, Søren, "*Kaygı Kavramı*", Çev., İnceleyen, Vefa Taşdelen, Ankara: Hece Yayınları, 2004.

----- "*Korku Ve Titreme*", Çev. İbrahim Kapaklıkaya, İstanbul: Ağaç Yayınları, 2002

Kısakürek, Necip Fazıl, *Bir Adam Yaratmak*, İstanbul: B.D. Yayınları, 1996.

----- *Sahte Kahramanlar*, Ankara: B.D. Yayınları, 1993.

Kolcu, Ali İhsan, *Millî Edebiyat, I. Meşrutiyet Sonrası Türk Edebiyatı, 2 Nesir*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2010.

Korkmaz, Mehmet, "*Mitoloji Sözlüğü*", Ankara: Alter Yayınları, 2011.

Levé, Edouard, *İntihar*, Çev: Orçun Türkay, İstanbul: Sel Yayıncılık, 2014.

- Marmara, Nilgün, *Kırmızı Kahverengi Defter*, Haz: Gülseli İnal, İstanbul: Telos Yayınları, 1993.
- Mayakovski, Vladimir, *Şiir Nasıl Yazılır?*, Çev: Yurdanur Salman, İstanbul: Adam Yayınları 2002.
- Mehmed Galib Bey, *Sadullah Paşa Yahud Mezardan Nida*” Haz: Nazir Akalın, İstanbul: Dergah Yayınları, 2003.
- Minois, Georges, *İntiharın Tarihi*, Çev: Nermin Acar, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2008.
- Muhyiddin-İ Arabi, *Tasavvuf Yolu, İlahi Tedbirler Ve İrfan Aynası*, Çev: Selahaddin Alpay, H. Mustafa Varlı, , İstanbul: Esmâ Yayınları, 2005.
- Necatigil, Behçet, *Şiirler 1972-1979*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996
- Nietzsche, Friedrich, *“Böyle Dedi Zerdüşt”*, Çev: Gülperi Sert, İzmir: İlya Yayınları, 2008.
- Nişanyan, Sevan, *“Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü”*, İstanbul: Everest Yayınları, 2012.
- Oğuzcan, Ümit Yaşar *Sözüm Meclisten Dışarı*, İstanbul: Özgür Yayınları, 1997
- Okay, Orhan, *“Beşir Fuad”* İstanbul: Hareket Yayınları, 1969.
- Onat, Polat, *İntihar Etmiş Bir Taşra Berberinin Şiir Kitabı Ve Önsözü*, İstanbul: Komşu Yayınları, 2012.
- Oktay, Ahmet , *Toplu Şiirler (1963-1996)*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002
- Özturan, C. Parkan, İlk Türk Materyalisti Beşir Fuad’ın Mektupları, İstanbul: Arba Yayınları, 1991.
- Refik Halid Karay, *Kadınlar Tekkesi*, İstanbul: İnkılâp Ve Aka Kitabevleri, 1964.

- Sarı, Ahmet, *Psikanaliz Ve Edebiyat*, Ankara: Salkımsöğüt Yayınları, 2008..
- *Sanat Ve Normal Dışılık*, Ankara: Salkımsöğüt Yayınları, 2006.
- Sartre, Jean Paul, *Bulantı*, Çev: Selehattin Hilâv, İstanbul: Can Yayınları, 2010.
- Savaşır, İskender, *Modernliğin Vicdanı*, İstanbul: Kanat Kitap, 2007.
- Schopenhauer, Arthur, *Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar*, Çev: Mustafa Tüzel, İstanbul :Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2007.
- *Aşkın Metafiziği*, Çev: Veysel Ataman, Bordo Siyah İstanbul: Yayınları, 2010.
- Sierz, Aleks, *Suratına Tiyatro Britanya'da In-Yer-Face Tiyatrosu*, Çev: Selin Girit, İstanbul: Mitos Boyut Yayınları, 2009.
- Soysal, İlhami, *20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi*, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1992.
- Sümeýra, Cemile, *Kendi Kalemmini Kıranlar, Türk Edebiyatında İntihar*, İstanbul: Şûle Yayınları, 2007.
- Süreya, Cemal, *Sevda Sözleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.
- Tahir, Kemal, *Esir Şehrin İnsanları*, İstanbul: Can Yayınları, 1982.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Xıx. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Haz: Abdullah Uçman, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007.
- *Huzur*, Dergah Yayınları, İstanbul 1992.
- Tarancı, Cahit Sıtkı, *Bütün Şiirleri*, Der. Asım Bezirci, İstanbul Can Yayınları, 1983.
- Tüik, İntihar İstatistikleri Suicide İstatistics, Ankara 2011.
- Uşaklıgil, Halid Ziya, *Aşk-I Memnu*, Ankara: İnkılâp Ve Aka Kitabevleri, 1978.
- Uyar, Turgut, *Toplandılar/Her Pazartesi*, İstanbul: Can Yayınları, 1999.

Ünlü, Özcan, *Yüzyıllık Türk Şiir Atlası 2*, İstanbul: Birey Yayınları, 2004.

Watts, Alan, “*Benlik Tabusu*”, Çev: Ayhan Sargüney, İstanbul: Güncel Yayıncılık, 1996.

Yücel, Müslüm, *Edebiyatta Ölüm Ve İntihar*, İstanbul: Agora Kitaplığı, 2007.

Zweig, Stefan, *Hikâyeler I*, Çev: Burhan Arpad, Meb Yayınları, İstanbul 1990.

Dergi/Makaleler

Karabay, Zafer Ekin, Balkon, *Edebiyat Ve Eleştiri*, Ankara 2002.

----- Kaşık, *Edebiyat Ve Eleştiri*, Ankara 2001.

----- Kum Saati, *Varlık Dergisi*, İstanbul 2001.

----- Şubatta Saklambaç, Mayıs Yayınları, İzmir 2003.

----- Trafik, *Edebiyat Ve Eleştiri*, Ankara 2002.

Kılıç, Rüya, Erken Cumhuriyet Dönemi İstanbulu’nda İntihar: Topum – Ferd Siyaset, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* Ankara, C. 10, S. 3

Notos, *Edebiyatta İntihar*, Notos Öykü, İki Aylık Edebiyat Dergisi, İstanbul Aralık 2012- Ocak 2013, S. 37.

Palabıyıkoğlu, R., İntihar Davranışında Ailenin Rolü Ve Önemi, *Kriz Dergisi*, Ankara, C. 1, S. 2.

Tezcan, A.E., Oğuzhanoğlu, N.K., Ülkeroğlu, F., Çocuk Ve Gençlerde İntihar Girişimi, *Kriz Dergisi*, C.3 S. 1-2, Ankara 1995.

Tezler

Ada, Uğur, *Sarah Kane’in Blasted Oyununda Şiddet Ögesi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2010.

Arslan, Sebahattin, *Genel Hatlarıyla Türk Romanında İntihar*, Harran

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa 1998.

İnal, Özden *Çağdaş Dünyada İntihar Olgusu Ve Yazarlık Sürecinde Kullanımı Ve Bir Örnek Oyun "Buluşma"*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir 2011.

Kamuran, Denizhan, Metin Kaçan'ın '*Ağır Roman' İle Max Frisch'in 'Stiller' Adlı Eserinde Kişinin Bireysel Ve Toplumsal Sorunları*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2005.

Oruç, Özkan, *Beşir Fuad'ın Din Ve Hakikat Anlayışı*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2010.

Öcaloğlu, Halime, *Türkiye'de Yeraltı Edebiyatının İzleri: Kanat Güner, Ayça Seren Ural, Sibel Torunoğlu, Mehmet Kartal*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Tekşan, Mesut, *Tanzimat Romanında İntihar Olaylarının Psikolojik Ve Sosyal-Psikolojik Sebepleri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.

Ulutaş, Nurullah, *Türk Romanında İntihar (1872-1960)*, Uludağ Üniversitesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Bursa 2006.

DİZİN

Adler	14, 15, 24
Adorno	20, 33, 34
Ahmet Hamdi Tanpınar	105, 159
Ahmet Hâşim	136
Ahmet Midhat Efendi	62, 153, 160
Ahmet Oktay	22, 35, 146, 147, 164
Alan Watts	11, 12, 34
Albert Camus	16, 17, 93
Âsâf Paşa	126
Aşk	19, 21, 24, 62, 145, 155
Atilla İlhan	139
Âyet	28
Behçet Necatigil	141
Beşir Fuad	6, 60, 61, 62, 84, 86, 89, 91, 97, 116, 146, 163, 166
Cahit Sıtkı Tarancı	133, 134
Can İren	85, 87, 88
Celâl Sılay	6, 107, 108
Cemal Süreya	138
Durkheim	8, 21, 23
Emir Çelebi	109
Erbay Bulver	6, 163
Fâizî	6, 60, 109, 110
Felsefe	5, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 32, 64, 93, 97, 105, 107, 162

Freud	14, 23, 25
Gazalî	29
Hadis	25, 26, 27, 28, 29, 103, 132, 166
Hakikat	62, 65, 92, 133, 134
Halid Ziya Uşaklıgil	155, 156, 162
Halil Nihat Boztepe	6, 112, 113, 114
Hasan Ali Kasır	127, 128
Heidegger	13, 14, 16, 134
Hristiyanlık	29, 90, 166
Hüseyin Alacatlı	98, 99, 101, 114, 128, 162, 167
Hüseyin Rahmi Gürpınar	148, 151, 153,
İlhan Şevket Aykut	6, 105, 167
İntihar	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 45, 46, 48, 49, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168
İskender Savaşır	19, 165
Kaan İnce	6, 77, 78, 80, 81, 119, 167
Kanat Güner	6, 60, 102, 103, 104, 165, 167

Keçeçizâde İzzet Molla	160, 161
Kemal Tahir	149
Kemal Taştekin	118
Kenan Özcan	120, 167
küçük İskender	135
Kierkegaard	12, 13, 14, 16
Mehmet Kaplan	64, 67
Metin Akbaş	6, 89, 90, 91, 167
Metin Kaçan	6, 60, 121, 122
Modernizm	5, 8, 14, 19, 54, 55, 74, 129
Nazir Akalın	6, 64, 67, 97, 98, 99, 105, 114, 128, 162
Necip Fazıl Kısakürek	92, 94, 134, 156
Nietzsche	18, 19
Nilgün Marmara	6, 64, 67, 68, 70, 76, 119, 166
Orhan Veli Kanık	134
Otantik	13, 14, 15, 68,
Özge Dirik	6, 118, 119,
Postmodernizm	11, 12, 47, 49, 110, 136
Psikanalizm	164
Psikoz	15, 48, 49
Rabia Bayraktar	6, 163, 167
Refik Halid Karay	91, 154
Rüştü Onur	6, 163, 167
Sâdık Hidâyet	6, 55, 56, 57, 59, 71, 165, 166
Sadullah Paşa	6, 63, 64, 65, 67, 166

Sarah Kane	6, 13, 15, 16, 24, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 70, 86, 95, 166
Sartre	16, 17
Schopenhauer	10, 11, 12, 16, 24, 62, 89, 145
Sergey Yesenin	35, 36, 37, 45, 144, 146, 164, 165
Sosyal Ekinci	6, 95, 96, 119, 120, 167
Stefan Zweig	32, 33, 146, 163
Şakir Efendi	6, 115, 116, 167
Şekib Efendi	6, 117, 167
Suratına Tiyatro	46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55
Tarık Buğra	147, 148
Turgut Günay	114, 167
Turgut Uyar	128, 129, 130
Uyuşturucu	59, 133, 163
Varlık	13, 14, 23, 60, 61, 67, 74, 75, 86,
Virginia Woolf	64, 105, 123, 146, 163, 165
Vladimir Mayakovski	35, 36, 45, 105, 143, 144, 146, 163, 165, 166
Walter Benjamin	33, 34, 146, 147, 163
Yanılsama	47, 67, 92
Yokluk	64, 85, 106
Yusuf Atılgan	147, 157, 158
Zafer Ekin Karabay	6, 74, 75, 76, 89, 114,
Ziya Gökalp	6, 61, 91, 92, 93, 94

ÖZET

İntihar, insanlığın kelime dağarcığına yeni kazandırılmış bir kelimedir. Kavramsal anlamının ötesinde intihar, özellikle müntehir sanatçının dünya karşısında duruşunu göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü intihar, edebiyatta iki yönlü olarak işlenir. Bunlardan ilki, sanatçının intiharı, diğeriye intiharın eserlerde bir materyal olarak kullanılmasıdır. Bu noktada, sanatçının intiharı, hem sanatçının duyarlı zihnini yansıtması, hem de edebî eserde psikanalitik bir yöntemle intiharı işlemesi bakımından önemlidir. Bu yönüyle edebiyat, bir yansıtma aracı ve yaşamın izleklerini kovalayan bir süreçtir.

Bunun yanında, sanatçının eserlerinde intiharı sadece bir tema olarak konu edinmesi, edebiyatın toplumla ve toplumsal gerçeklikle ne kadar ilgilendiğini ve halkın yaşantısına her yönüyle ne kadar nüfuz edebildiğini göstermektedir.

Bu tezin amacı, genel hatlarıyla intiharın dinî, felsefî, psikolojik, sosyolojik ve istatistiksel yönünü farklı bakış açılarından yararlanarak açıklamak ve böylece bir intihara bakış yöntemi oluşturmak ve bunun yanında hem müntehir sanatçılara, eserlerindeki intihar izlekleriyle yer vererek, bu sürecin edebî esere yansımalarını ele almak, hem de intiharın roman ve şiire konu olduğunu örneklerle açıklayarak sanatçının toplumsal yönünü ortaya çıkarmaktır. Tezimizde, Sadullah Paşa'dan Edouard Levé'e, Sosyal Ekinci'den Sâdık Hidâyet'e sanatçılara eserleriyle beraber yer verilerek intiharın arkaplan, neden ve edebî esere yansımaları süreci sorgulanmıştır. Çalışmamız bu yönüyle hem söz konusu sanatçıların hayatları, hem intiharları, hem de intiharla ilgili yapılacak herhangi bir çalışmaya kaynak sunmaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İntihar, Sanatçının İntiharı, İzlek, Kurgu ve Gerçeklik.

ABSTRACT

Suicide is a new word for human vocabulary. Beyond its conceptual meaning, suicide is important because of showing artist's reaction against the world. Because suicide is used in literature with two aspects. First of these is suicide of the artist, and the second one is, suicide is a material for literature. At this point, suicide of the artist is important because it doesn't just reflect artist's sensitive mind, but also it handles suicide with a psychoanalytic method in literary work. In this regard literature is a process which chases themes of life and is a reflection method.

Beside these, because of handling suicide just as a theme in literary work it can be said that literature is interested in society and reality of society and penetrates life of public with the all aspects.

This thesis aims to explain religious, psychological, sociological, philosophical and statistical aspects of suicide by using different perspectives and so to create a new method for suicide and beside to examine reflection of suicide to literary work by examining artists who committed suicide and their works and bringing up social aspect of artists by examining poems and novels in which suicide is used as a literary material. From Sadullah Pasha to Edouard Leve, from Sosyal Ekinci to Sadik Hidayet, background, reason and reflection process of suicide to literary work are questioned in our thesis. This study aims to be a written source for any study about suicide, mentioned artists' lives and their suicides.

Key Words: Suicide, Suicide of Artist, Theme, Fiction and Reality.

ÖZ GEÇMİŞ

İrfan Polat, 1990 yılında Erzurum'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzurum'da tamamladı. 2012 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nden mezun oldu. Aynı yıl aynı üniversitenin Yeni Türk Edebiyatı anabilim dalına yüksek lisans öğrencisi olarak kabul edildi. Yerel ve ulusal bir çok dergide şiir ve hikâyeler yazmış olan İrfan Polat, 2014 yılından beri Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.